

**KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİNE DAYALI
TARIMSAL GİRİŞİMCİLİĞİN KIRSAL
YOKSULLUĞA ETKİSİ: GİRİŞİMCİ
FARKINDALIĞI, ALGILANAN KONTROL VE
BEKLENTİLERİN ANALİZİ**

Hilal ALAN

**Yüksek Lisans Tezi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Yusuf BİLGİN
2022
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİNE DAYALI TARIMSAL GİRİŞİMCİLİĞİN
KIRSAL YOKSULLUĞA ETKİSİ: GİRİŞİMCİ FARKINDALIĞI, ALGILANAN
KONTROL VE BEKLENTİLERİN ANALİZİ**

(The Effect of Agricultural Entrepreneurship Based on Rural Development Support on Rural
Poverty: Analysis of Entrepreneur Awareness, Perceived Control, and Expectations)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal ALAN

Danışman: Doç. Dr. Yusuf BİLGİN

Bayburt
Kasım, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yusuf BİLGİN'in danışmanlığında, 182102014 numaralı Hilal ALAN tarafından hazırlanan “KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİNE DAYALI TARIMSAL GİRİŞİMCİLİĞİN KIRSAL YOKSULLUĞA ETKİSİ: GİRİŞİMCİ FARKINDALIĞI, ALGILANAN KONTROL VE BEKLENTİLERİN ANALİZİ” adlı bu çalışma 30.11.2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İşletme Anabilim Dalı, İşletme Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :.....

İmza:

Jüri Üyesi :.....

İmza:

Jüri Üyesi :.....

İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../.....

Doç. Dr. Murat KUL

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kırsal Kalkınma Desteklerine Dayalı Tarımsal Girişimciliğin Kırsal Yoksulluğa Etkisi: Girişimci Farkındalığı, Algılanan Kontrol ve Beklentilerin Analizi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

Hilal ALAN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez yazım sürecinin her anında yanımda olan, insani ve akademik tecrübesi ile ışıltı tutan değerli hocam Doç. Dr. Yusuf BİLGİN 'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin gelişiminde katkısı olan değerli Jüri Üyelerine şükranlarımı sunarım.

Son olarak her türlü desteğini gördüğüm, hoşgörü ve feragatini sürekli hissettiğim refik-i hayatım Mehmet Asif ALAN'a, dualarını ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİNE DAYALI TARIMSAL GİRİŞİMCİLİĞİN
KIRSAL YOKSULLUĞA ETKİSİ: GİRİŞİMCİ FARKINDALIĞI, ALGILANAN
KONTROL VE BEKLENTİLERİN ANALİZİ**

Hilal ALAN

Kasım 2022, 81 sayfa

Bu çalışma kırsal kalkınma desteklerine dayalı girişimciliğin kırsal yoksulluk üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Son zamanlarda girişimciliğin kırsal yoksulluğun azaltılması üzerine önemli etkileri olduğu gözlenmektedir. Belirtilen çerçevede konu değerlendirildiğinde yoksulluk ve girişimcilik ilişkisine dair bazı ipuçları belirmektedir. Özellikle son zamanlarda girişimciliğin kırsal yoksulluğun azaltılması üzerine önemli etkileri olduğuna dair yapılan literatür incelemesinde kırsal yoksulluk ve girişimcilik ilişkisine yönelik bazı kanıtlar mevcuttur. Bu çalışma girişimciliğin kırsal yoksulluğu azalttığına dair kanıtlar sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma genel hatları itibarı ile bölüm ve bunların alt bölümlerinden meydana gelmektedir. Öncelikle giriş bölümünde konuya dair ifadeler ve önemli kısımlara kısmi olarak değinilmiştir. Daha sonra kavramlar bölümünde yoksulluk, kırsal yoksulluk ve girişimcilik ile ilgili tanımlamalar ve kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Literatür kısmında ise kırsal yoksulluk ile girişimcilik arasındaki ilişki incelenerek ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışma ile ilgili olarak düşünülen örneklem büyüklüğü, örneklem tekniği, veri toplama yöntemi, analiz yöntemi gibi bilgiler materyal metot bölümünde verilmektedir. Sonuç ve öneriler bölümde çalışma sonuçları tartışılacak, gelecekteki araştırmacılara öneriler sunularak çalışmanın kısıtlamalarına değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal kalkınma destekleri, yoksulluk, girişimcilik.

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE EFFECT OF AGRICULTURAL ENTREPRENEURSHIP BASED ON RURAL DEVELOPMENT SUPPORT ON RURAL POVERTY: ANALYSIS OF ENTREPRENEUR AWARENESS, PERCEIVED CONTROL AND EXPECTATIONS

Hilal ALAN

November 2022, 81 pages

This study analyzes the impact of rural development supports entrepreneurship on rural poverty. Recently, it has been observed that entrepreneurship has important effects on rural poverty reduction. When the subject is evaluated within the specified framework, some clues about the relationship between poverty and entrepreneurship appear. There is some evidence for the relationship between rural poverty and entrepreneurship, especially in the recent literature review on the significant effects of entrepreneurship on rural poverty reduction. This study aims to provide evidence that entrepreneurship reduces rural poverty. This study consists of sections and their subsections in general terms. First of all, in the introduction part, the statements about the subject and the important parts are partially mentioned. Then, definitions and conceptual framework related to poverty, rural poverty and entrepreneurship were created in the concepts section. In the literature part, the relationship between rural poverty and entrepreneurship is examined and related studies are included. Information such as sample size, sampling technique, data collection method, and analysis method considered for this study are given in the material method section. Conclusions and recommendations in the section, the results of the study will be discussed, and the limitations of the study will be addressed by presenting suggestions to future researchers.

Keywords: Rural development supports, poverty, entrepreneurship

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
EKLER DİZİNİ	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
Araştırmanın konusu ve problemi.	3
Araştırmanın amacı.	3
Araştırmanın önemi.	3
Araştırmanın sınırlılıkları.	3
İKİNCİ BÖLÜM	4
Yoksulluk Tanımları	4
Yoksulluk Türleri.....	4
Mutlak yoksulluk.....	4
Görelî yoksulluk.....	4
İnsani yoksulluk.	5
Yoksulluk Ölçümleri ve Sınırları.....	5
Yoksulluk ölçümleri.....	5
Yoksulluk sınırları.....	6
Kırsal-Kentsel Yoksulluk Ölçümü Çerçevesinde Yoksulluğun Gelişimi.....	6
Türkiye’de Kırsal Yoksulluk	6
Girişim, Girişimci ve Girişimcilik Kavramları.....	7
Girişimcilerin Özellikleri.....	11
Girişimciliği Etkileyen Faktörler	12
Girişimciliğe İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	13
Girişimcilik Modelleri	14
Girişimcilik Eğilimi	14
Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler	15
Kırsal Kalkınma Desteklerinin Kapsamı	25
Kırsal Kalkınma Desteklerine Başvuru Süreci	29
Kırsal Kalkınma Desteklerine İlişkin Mevzuat.....	31

Türkiye’de Kırsal Kalkınma Desteklerine İlişkin İstatistikler.....	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	43
Yöntem.....	43
Araştırmanın Amacı.....	43
Evren ve Örneklem	43
Veri Toplama Yöntem ve Aracı.....	43
Veri Toplama Süreci	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	48
Demografik Bulgular	48
Girişimcilerin Farkındalıklarının Analizi	49
Girişimcilerin ekonomik farkındalıklarına ilişkin bulgular.	49
Girişimcilerin sosyo-kültürel farkındalıklarına ilişkin bulgular.....	52
Girişimciliğin sürdürülebilirliğine ilişkin bulgular	57
Algılanan Kontrole İlişkin Bulgular	59
Girişimcilerin Beklentilerine İlişkin Bulgular	61
Girişimcilerin Diğer Girişimcilere Tavsiyelerine İlişkin Bulgular.....	64
Girişimcilerin Kaygılarına İlişkin Bulgular	66
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	70
KAYNAKÇA.....	74
EKLER	79
Özgeçmiş.....	81

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Görüşme Formu.....	79
Ek 2. Etik Kurul Raporu	80

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Girişimcilik Hakkında Görüşler</i>	10
Tablo 2. <i>Girişimcilik Konusunda Yaklaşımlar ve Dönemler</i>	13
Tablo 3. <i>Girişimciliğe Yön Veren Temel Beceriler</i>	16
Tablo 4. <i>Literatürde Tarımsal Girişimcilik</i>	18
Tablo 5. <i>Gösterge Niteliğindeki IPARD Bütçesi (tutarlar milyon euro olarak)</i>	26
Tablo 6. <i>Destek Yatırım Harcamaları Çerçevesi</i>	29
Tablo 7. <i>Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezi ve Belde/Köy Nüfusu, 2007-2021.</i>	31
Tablo 8. <i>Yıllara Göre Bayburt'un Yıllık Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Yoğunluğu</i>	32
Tablo 9. <i>Yıllık Ortalama Hanehalkı Kullanılabilir Geliri ve Bir Önceki Yıla Göre Değişim, 2012-2021</i>	32
Tablo 10. <i>Hayvan Sayıları ve Değişim Oranları, Aralık 2020-Haziran 2021</i>	32
Tablo 11. <i>Girişimciler İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bilgiler</i>	47
Tablo 12. <i>Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler</i>	48
Tablo 13. <i>Girişimcilerin Ekonomik Farkındalıklarına İlişkin Bulgular</i>	50
Tablo 14. <i>Girişimcilerin Sosyo-Kültürel Farkındalıklarına İlişkin Bulgular</i>	52
Tablo 15. <i>Teşviklerin Girişimcilere Ve Çevreye Etkilerine İlişkin Bulgular</i>	55
Tablo 16. <i>Girişimciliğin Sürdürülebilirliğine Dair Bulgular</i>	57
Tablo 17. <i>Girişimcilerin Algılanan Kontrol Boyutuna İlişkin Bulgular</i>	59
Tablo 18. <i>Girişimcilerin Beklentiler Boyutuna İlişkin Bulgular</i>	62
Tablo 19. <i>Girişimcilerin Teşvikleri Çevresine Tavsiye Durumuna İlişkin Bulgular</i> ..	65
Tablo 20. <i>Girişimcilerin Kaygılar Boyutuna İlişkin Bulgular</i>	67

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Girişimcilikte risk çeşitleri ile ilgili kavramsal çerçeve	11
Şekil 2. Kırsal girişimciliğe yönelik yönetim ve organizasyona dayalı kurumsallaşma modeli.	24
Şekil 3. Başvuru yol haritası.	30
Şekil 4. Nitel araştırma süreci	45

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Sürdürülebilirliğin giderek önem kazanması beraberinde sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir ekonomi, sürdürülebilir gıda gibi kavramları ortaya çıkarmaya başlamıştır. Şüphesiz bu çıkarımlar temel olarak ekonomi, tarım, gıda gibi kaynaklara ulaşmakta sıkıntı yaşayan birey ve toplumlar için önem arz ettiği düşünülür. Yaşamını sürdürmek için gerekli olan kaynaklara ulaşmakta sıkıntı yaşanması yoksulluk alameti olarak ortaya konulabilir. Bu durumda yoksulluk kavramı pek çok insan ve kurum nezdinde refah eksikliği şeklinde tanımlansa da yoksulluğa ilişkin birçok tanımlama ve değişik kavramlar bulunmaktadır. İlgili çalışmalar incelendiğinde yoksulluk kavramı ve tanımı üzerinde görüş birliğine varılmadığı söylenebilir (Akgiş, 2014, s. 13). Yoksulluk politik, ekonomik ve sosyal öğeleri barındıran çok boyutlu bir kavram olarak genel kıtlık ya da belirli miktarda maddi varlık ya da paradan yoksun olmak durumudur (Pabuçcu, 2017). Refah eksikliği beraberinde ortalama refah düzeyinden düşük olma hali ile açıklanmakta olan görsel yoksulluk kavramını getirmektedir (Yaşar, 2019). Bu sebeple kişinin yaşamını minimum seviyede sürdürebilmesine yani biyolojik anlamda kendisini tekrar üretebilmesi adına ihtiyaç duyduğu kalori ve diğer besin öğelerini temin edecek sağlayacak beslenmeyi oluşturmaya bağlı olarak mutlak yoksulluk terimi oluşmuştur. Bu kavram, gelirleri belirtilen temel ihtiyaçları tedarik etmekte eksik olan şahısların mutlak yoksulluk düzeyinin altında yaşadığı kabul edilmektedir (Akgiş, 2014). Dolayısıyla yoksulların ağırlıklı olarak kırsal alanlarda bulunduğunu ve yoksulluk etnik azınlık grupları arasında daha belirgin olduğunu göstermektedir. Yoksullar, aşırı sosyal dışlanma ve kendi bölgelerindeki iş fırsatlarına erişmelerini sağlamak için insan yeteneklerinin bulunmaması ile karakterize edilir (Naminse, Zhuang, & Zhu, 2019, s. 2598). Görüldüğü üzere literatürde yoksulluk tanımı ve kavramı üzerinde pek çok kişi ve kurumlar tarafından birçok farklı tanıma yer verildiği için bu konuda fikir birliğine varılamadığı görülür.

Üretimin önemli bir faktörü olan girişimci bilgi, teknoloji, doğa ve enek gibi imalat fonksiyonlarını bir araya getirerek hizmet ve ürün üreten kimseye denir. Girişimci bu faaliyetleri yaparken zarar etme riskini de göz önünde bulundurarak kar elde etme hedefi ile girişimde bulunmaktadır. Yani girişimcinin başarı kriterleri olarak cesur olması ve riski sevmesi ne bağlı olmaktadır. Fakat başarı için risk ve cesaret tek başına yeterli olmayacağı

için yapılan girişim ve işle ilgili olarak yeterli bilgi düzeyi ve donanıma sahip olması beklenmektedir.

Belirtilen çerçevede konu değerlendirildiğinde yoksulluk ve girişimcilik ilişkisine dair bazı ipuçları belirmektedir. Bilhassa son zamanlarda girişimciliğin kırsal yoksulluğun azaltılması üzerine önemli etkileri olduğuna dair yapılan literatür incelemesinde kırsal yoksulluk ve girişimcilik ilişkisine yönelik bazı kanıtlar mevcuttur. Bu çalışma girişimciliğin kırsal yoksulluğu azalttığına dair kanıtlar sunmayı amaçladığı düşünülürse Çin'in iki yoksul bölgesinde toplam 363 kişiye anket uygulayan çalışmada, girişimcilik ve kırsal yoksulluğun azaltılması arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ve pozitif bir ilişkinin varlığı teyit edilmiş olur (Naminse, Zhuang, & Zhu, 2019, s. 2593). Tanzanya'daki kentli kadınlar arasında girişimcilik yoluyla yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak mikrokredilerin rolü incelenmesine yönelik yapılan araştırma bu ilişkiye katkı sunmaktadır (Sigalla, & Carney, 2012, s. 546). Çin'deki turizm girişimciliği yoluyla kadınların yoksulluğu azaltılmasına yönelik nitel bir çalışma uygulanması fiziksel ve zihinsel sağlık yoksulluğunun azaltılması, kültürel okuryazarlık yoksulluğunun azaltılması, halkla ilişkilerin yoksulluğun azaltılmasına, yaşam ortamı yoksulluğun azaltılması ve öz-değer yoksulluğun azaltılması şeklinde beş boyut ortaya koymaktadır (Xu, ve diğerleri, 2018, s. 445). Nijerya'da yapılan başka bir çalışma kültürel uygulamaların kırsal kadın girişimciliği üzerindeki etkilerini incelemiş ve bu kültürel uygulamaların seçilen kırsal topluluklarda kadın girişimciliğinin gelişmesine yönelik çeşitli hükümet girişimlerinin başarısızlığına nasıl katkıda bulunduğunu değerlendirmiştir (Akinbami, & Aransiola, 2015). Son yıllarda, birçok ülkede ekonomik büyümenin en mühim itici unsurlarından biri olarak kabul edilen girişimciliğin kırsal yoksulluğu hafiflettiği yönündedir (Naminse, Zhuang, & Zhu, 2019, s. 2593). Bu çıkarımlar çerçevesinde girişimcilik yoksulluk ilişkisine dair en temel beklenti, girişimciliğin yoksulluğu azalttığına dair delillerin varlığıdır.

Bu çalışma genel hatları itibarı ile bölümlerden ve bunların alt bölümlerinden meydana gelmektedir. Öncelikle giriş bölümünde konuya dair ifadeler ve önemli kısımlara kısmi olarak değinilmiştir. Daha sonra kavramlar bölümünde yoksulluk, kırsal yoksulluk ve girişimcilik ile ilgili tanımlamalar ve kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Literatür kısmında ise kırsal yoksulluk ile girişimcilik arasındaki ilişki incelenerek ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışma ile ilgili olarak düşünülen örneklem büyüklüğü, örneklem tekniği, veri toplama yöntemi, analiz yöntemi gibi bilgiler materyal metot bölümünde verilmeye çalışılmıştır. Sonuç ve öneriler bölümde çalışma sonuçları tartışılacak, gelecekteki araştırmacılara öneriler sunulurken çalışmanın kısıtlamalarına değinilecektir.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Kırsal bölgelerde bulunan insanların yoksulluk ile ilgili endişe duymaları olası durumdur.

Bayburt İli ve Aydıntepe ilçesi kırsal bölge olarak adlandırıldığından dolayı bu bölgelerde yoksulluk ihtimali daha fazladır. Bu çalışmada ana problem “kırsal kalkınma destekleri kırsal yoksulluğu nasıl etkiler?” sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı girişimci farkındalığı, algılanan kontrol ve beklentilerin analizi ile kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa etkisini incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Türkiye’de son dönemde sürdürülebilirliğin giderek önem kazanması beraberinde sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir ekonomi, sürdürülebilir gıda gibi kavramları ortaya çıkarmaya başlaması sebebiyle alan yazında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa olan etkisini incelemesi bakımından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan bu araştırmanın temel sınırlılığı araştırmanın evreni ile ilgili olup Bayburt İli Aydıntepe ilçesinde kırsal kalkınma desteklerinden yararlanan tarımsal girişimcilere uygulanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yoksulluk ve Kırsal Yoksulluk

Yoksulluk Tanımları

Yoksulluğa ilişkin birçok tanımlama ve değişik kavramlar bulunmaktadır. İlgili çalışmalar incelendiğinde yoksulluk kavramı ve tanımı üzerinde görüş birliğine varılmadığı söylenebilir.

Yoksulluk birçok kurum ve yazar açısından refah eksikliği olarak tanımlansa da refah nedir sorusuna cevap vermek gerekir. Buna göre refah kavramını tüketim malları üzerinde söz sahibi olarak gören geleneksel yaklaşım bulunmaktadır. Kaynaklar üzerinde hak sahibi olan şahısların ekonomik refah seviyesinin daha yüksek olması bu yaklaşımda ilk olarak bunun nedeni şeklinde ortaya konulur. Bu anlamda asıl nokta bireyin veya hane halkının ihtiyaçlarını teminini sağlayacak düzeyde kaynağın varlığıdır. Yani bu sebeple yoksulluk çoğunlukla şahısların yoksul olarak adlandırılacak seviyenin aşağısına denk gelir ya da tüketiminin varlığı mukayese edilerek ortaya konulur. Dolayısıyla kişilerin temel ihtiyacını karşılayamama yoksulluk olarak tanımlansa da genelde sadece düşük gelir akla gelmektedir (Akgiş, 2014, s. 13).

Yoksulluk Türleri

Mutlak yoksulluk.

Mutlak yoksulluk bir kişinin biyolojik olarak şahsını tekrardan üretebilmesi için ihtiyaç olan diğer besin bileşenlerini ve kalori değerini temin edecek beslenmeyi gerçekleştirmesine bağlı olarak, yani yaşamını minimum düzeyde devam ettirebilmesi olarak ifade edilmektedir. Bireylerin mutlak yoksulluk sınırının altında yaşadığı kabul edilmesi demek gelirlerinin bu temel ihtiyaçları karşılamakta eksik olduğu varsayılmaktadır. (Akgiş, 2014)

Görelî yoksulluk.

Görelî yoksulluk, toplumun yoksul olmayan bireyleri ile sosyal olgular açısından şahısların yoksulluk hali karşısındaki haline bakılarak ortaya konulur. Görelî yoksulluk,

ortalama gelir seviyesinde bir sınır belirlenerek bu sınırın aşağısında gelire sahip olanlar ya da nüfusun az gelirli yüzdesi yoksul şeklinde tanımlanır. Göreli yoksulluk, ortalama refah seviyesinden düşük olma şeklinde açıklanmaktadır (Yaşar, 2019).

İnsani yoksulluk.

Adam Smith'in tanımına göre, topluma sosyal yönden dâhil olmaları engellenmiş bireyler ve şahsi kaynakların eksikliğinden ötürü toplumun ortalama refah seviyesinden düşük kalan ancak temel ihtiyaçlarını mutlak olarak karşılayabilen bireyler göreli yoksullardır. Göreli yoksullar, asgari yaşam düzeyine yetişmiş olmalarına rağmen ikinci derecede dar gelirlerinin olası ve birinci dereceden yoksul olmadan daha çok, ortalama refah düzeyinden düşük varsayılan bireylerdir. Temel gereksinimlerinin bir kısmını temin etmenin yanı sıra sosyal katılım, sağlık, eğitim ve çeşitli açılardan yetersizlerdir. (Akt., Taş, & Özcan, 2012).

Yoksulluk Ölçümleri ve Sınırları

Yoksulluk ölçümleri.

Yoksulluk seviyesinin aşağısında kalan kişilerin toplam nüfus içindeki oranını gösteren ölçüm tekniğine Head Count yani Kafa Sayısı Endeksi denir (Yaşar, 2019, s. 10).

Yoksulluk açığı, yoksulluk sınırından gelen toplam nüfusun (yoksul olmayanı sıfır açığa sahip sayma) ortalama açığıdır ve yoksulluk sınırının yüzdesi olarak ifade edilmektedir. Bu yoksulluğun derinliğini yansıtmaktadır. Gösterge genellikle, mükemmel bir şekilde amaçlanmış nakit aktarımı aracılığıyla yoksulların yoksulluk seviyelerini sıfıra düşürmek için ya da yoksulluğu yok etmek adına gereken kaynak başına düşen kaynak düzeyini hesaplamak şeklinde tanımlanır. Veri tabanında, 0.5 değeri ile bildirilen veriler, yüzde 0.5'in altında bir yoksulluk boşluğunu göstermektedir (MDGS, T.Y.).

Lorenz Eğrisi kavramı devletteki gelir toplamının % şeklinde kişilere bölüştürülmesi işlemi olarak tanımlanabilir (Yaşar, 2019, s. 10). Lorenz eğrisi, bir ekonomideki gelir (veya servet) dağılımını göstermenin bir yoludur. 1905 senesinde Lorenz tarafından servet dağılımını temsil etmek üzere geliştirilmiştir. Lorenz eğrisi, nüfusun farklı kesimlerinden elde edilen gelirlerin toplam payını gösterir. Mükemmel bir eşitlik olsaydı - eğer herkes aynı maaşa sahipse - nüfusun en yoksul% 20'si toplam gelirin% 20'sini kazanacaktı. Nüfusun en yoksul% 60'ı gelirin% 60'ını alacaktır. Bu Lorenz eğrisinde, hanelerin en yoksul% 20'si ülkenin toplam gelirinin% 5'ine sahiptir. Nüfusun en yoksul% 90'ı toplam gelirin% 55'ine sahiptir. Bu,

gelirlilerin en zengin% 10'unun toplam gelirin% 45'ini kazandığı anlamına gelir (EconomicsHelp, 2020).

Lorenz eğrisine dayanan Gini katsayısı, gelir ve birikmiş frekans eğrisi gibi özel değişkenlerin dağılımını mukayese eder. Grafiğin dikey ekseninde harcamanın veya gelirin kümülatif oranı yatay ekseninde ise hane halkının kümülatif oranı bulunmaktadır. Gini katsayısı Lorenz eğrisi ile 45 derece eğrisi arasında kalan alan olarak tanımlanır. Gini katsayısı 0 olursa gelir eşit dağılmış Gini katsayısı 1 olduğu durumda ise gelir eşit dağılmadığı anlamı taşır (Akgiş, 2014, s. 39).

Sen Endeksi, Gelir Açığı Oranı, Kafa Sayısı Oranı ve Gini Katsayısının birleştirilmesiyle ortaya çıkan, yoksullar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarını ve yoksulluğun boyutunu göz önüne alan bir ölçüttür (Yaşar, 2019, s. 11).

Yoksulluk sınırları.

Mutlak yoksulluk ile görelî yoksulluk kelimeleri arasındaki en mühim fark birincisinin sınırının belirlenmiş olmasıdır. Görelî yani izafî yoksulluk sınırlarıyla devlet içerisindeki ortalama gelir ya da harcama düzeylerine göre farklılık gösterilmektedir. Açlık sınırının tanımı şudur; Bir bireyin hayatını idame ettirebilmesi adına alması şart olan ana gıda unsurlarından meydana gelen sepetin maliyetine açlık sınırı denir. Her iki tanımı mutlak ve görelî yoksulluk kavramları ile mukayese edildiğinde, yoksulluk sınırının görelî yoksulluk sınırını tespit ettiğini, açlık sınırının ise mutlak yoksulluk sınırını tespit ettiği ifade edilebilir (Yaşar, 2019, s. 14).

Kırsal-Kentsel Yoksulluk Ölçümü Çerçevesinde Yoksulluğun Gelişimi

Dünyada ve Türkiye’de kırsal yoksulluk görüşünün farklı biçimlerde algılanması nedeniyle ortak bir kırsal yoksulluk tanımlaması yapılması oldukça zordur. Kırsal yoksulluk kavramı ile ilgili kaynaklarda farklı fikirler bulunmasına rağmen, türleri ve kavramları bakımından bazı ortak kısımlara denk gelmek olasıdır. Mekâna, zamana ve kişiden kişiye göre değişiklik iktiza eden bu terim ölçmek, tüm toplum ve devletlerde çeşitlilik barındıran bu boyutları küresel şekilde tespit etmekle ortak bir yoksulluk olgusuna varmak olasılık dışıdır. Çeşitli kıstaslar göz önünde bulundurularak kırsal yoksulluk kavramına farklı anlamlar katan Dünyada ve Türkiye’de yoksulluk görünümüleri mevcuttur (Yaşar, 2019, s. 16).

Türkiye’de Kırsal Yoksulluk

Türkiye’de Kırsal Yoksulluk ve Gelişimi ne dair kapsamlı olarak Yaşar (2019) çalışması temel alınarak şu şekilde özetlenmiştir:

- Türkiye İstatistik Kurumunun (TUIK) tarafından yayımlanan veriler, Türkiye’de yoksullukla ilgili veriler olarak ifade edilir. Kır ve kent farkını barındıran yoksulluk verileri 2014 ve sonrasında yoktur. Tablolar oluşturulurken 2017 yılı içinde yoksullukla ilgili ulaşılabilen verilerin en sonuncusu kullanılmıştır.

-Yoksulluk çalışmalara yakından bakıldığında, Türkiye’de kırsal yoksulluk düzeyinin kentlere nispeten daha üst seviyede olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim kırsal yoksulluk oranı kent yoksulluğunun üzerinde bir düzeyde olduğu, Türkiye’de 2002-2009 yılları arasındaki yoksulluk oranlarına incelendiğinde gözlemlenmektedir.

-Kırsal yoksulluk birçok açıdan sosyal refah seviyesine tesir eden önemli bir kategoridir. Kısaca özetleyecek olursak, Türkiye’nin kalkınma problemi büyük oranda kırsal bölgelerin kalkınma problemidir.

-Kırsal alanlarda yaşamlarını sürdürenlerin; geniş aile yapısına sahip oluşları, sosyal sermayelerinin, eğitim niteliklerinin ve mülkiyetsizlik düzeyinin düşük oluşundan ötürü, yoksulluğun çoğunlukla olarak kırsal bölgelerdeki topraksız ailelerde ve küçük üreticilerde ortaya çıkmasının nedenidir. Türkiye’nin 7 bölgesinde kırsal ve kentsel yoksulluk oranlarında önemli farklılıklar görülmektedir. Bu bölgeler arasında kentsel ve kırsal (özellikle kırsal alanda) yoksulluğun en şiddetli yaşandığı bölgelerin başında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri gelmektedir.

Girişimcilik

Girişim, Girişimci ve Girişimcilik Kavramları

Literatür incelendiğinde girişimcilik kavramının gün geçtikçe önem kazandığı görülmektedir. Girişim ve girişimcilik kavramının kazandığı bu önem, kavramlar hakkında yapılan tanımlamaları çeşitlendirmiştir. Teknoloji, bilim ve ekonomideki hızlı dönüşümler girişim ve girişimci kavramı üzerinde geniş olarak durulmasını ve kavramların tüm boyutları ile ortaya konulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları açıklanarak, tanımlar ve boyutlar ortaya konulmaktadır.

Terim olarak iki asırlık bir geçmişi olan girişimcilik yönetim ve iktisat teorisyenleri tarafından bir dönem göz ardı edilmiştir. Fakat özellikle son dönemde Schumpeter ve daha sonra Kirzner çalışmalarında girişim ve girişimcilik kavramları üzerinde durmuşlardır. Çalışma alanı olarak girişimcilik 1980 yılından sonra önemi git gide artmaya başlamış uygulama ve teorik bilgi açısından karmaşık olduğu düşünülmüştür. Kavramsallaştırma açısından girişimcilik kolay olmasına rağmen kavramın açıklanması açısından oldukça zor olduğu görülmektedir. İlk

kez kavramsal olarak girişimcilik Cantillon (Fransız ekonomist) tarafından ortaya atılmış ve günümüze ulaşan tanımı J.Babtiste Say tarafından yapılmıştır (Efeoğlu, 2014, s. 104). Girişimcilik teorisinin 20 yy.da ortaya çıktıktan sonra ortaya koyduğu tanıma göre girişimci fırsatları yakalamak ve gözlemek bu fırsatları yakaladığında ise girişim hareketini gerçekleştiren olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda girişimci toplumun feodal yapıdan sanayi toplumuna geçişinde önemli rol oynamıştır (Timuroğlu & Çakır, 2014, s.120). Girişimcilik tarihine bakıldığı zaman Schumpetere göre girişimci, değişimin anahtar ögesidir ve dinamik bir pazar süreci yaratmak için sürekli olarak değişim yenileme zorunluluğu vardır. Dolayısıyla girişimcilik üretim etmenleri olan işgücü, sermaye ve toprak üçlüsüne eklenerek faktörlerin dördüncüsü olarak üretim faktörünü oluşturmuştur (Bayarçelik, 2020, s. 166).

KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığınca ilan edilen Geleneksel Girişimci Destek Programında “Girişimci: Bir iş fikrine dayalı olarak kendi işini kurmak isteyen gerçek kişileri” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca günümüz tanımlamalarından Akat ve Burak (2002)’a göre girişimci doğa, sermaye ve emek gibi geleneksel üretim faktörlerinin yanında yer alan diğer bir etmen olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla girişimci olmak için üretim gerçekleştirme adına tüm üretim etmenlerinin bir araya getiren kişi olmak gerekmektedir. Fidan ve Yılmaz (2001)’a göre insanların ihtiyaç duyduğu şeylerden yola çıkarak talep edilme potansiyeli olan hizmet ve ürünlerin farkına vararak üretme işini devralan ve üretme sürecinde yaratıcı kimliğini kullanarak sürece yön veren, iktisadi anlamda değer olarak gördüğü iş için sermayesi ve emeği ile risk sorumluluğunu alan kişidir (Timuroğlu & Çakır, 2014, s.121).

Girişimcilik inovasyon konularında ön ayak olan, bireysel ve kurumsal rekabete katkı sunan, iş olanaklarının oluşturulmasına katkı suna, oluşturduğu iş imkanları ile istihdam kapasitesini arttıran ve bu anlamda ekonomi üzerine olumlu katkılar sunması beklendiğinden dolayı önemi her geçen gün artmaktadır. Girişimcilik ile ilgili bahsedilen bu işleri yerine getiren kişi girişimci olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla girişimci, yenilikçi fikirlerin gün yüzüne çıkması, bu fikirlerin uygulanması ve sonrasında fikirlerin yayılarak yeni üretim kültürlerinin ortaya çıkması bununla birlikte sosyo-ekonomik olarak gelişime katkı sunar. Böyle önemli görevle üstlenen aktörlerden olan girişimcinin fırsat peşinde koşan, karalı, başarıya aç, istekli, yaratıcı, yenilikçi, hesaplı olarak risk alabilen, kendine güvenen, azimli, ve problem çözme kabiliyeti olan kişi olarak özellikleri öne plana çıkmaktadır. Bu hasletlerin incelenmesi girişimciliğin geliştirilmesi ve anlaşılması için önem arz etmektedir (Timuroğlu & Çakır, 2014, s. 120).

Girişimci Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre “retim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis. Ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse” olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2020)

Kavramsal olarak girişimcilik “entreprende” olarak kullanılan Fransızca sözcüğünden türetilmiştir. Başka bir tanıma göre girişimcilik, fırsatları takip ederek yeniliklere nc olan, kar elde eden, saygın olma ve büyüme gibi hedeflerine ulaşmak adına riskleri hesaba katarak talep edilen ürünlerin ve işlerin esnek, aktif, çevresel değişimlere hızlı tepki verebilen ve yaratıcı kimliği üretim etmenlerini birleştirme olarak tanımlanabilir (Timuroğlu & akır, 2014, s. 121).

Ekonomik büyüme, gelişme ve istihdamın lokomotifi olarak ifade edilen girişimcilik kavramı, pek çok yazar ve kurum tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Girişimcilik kavramı 1700’l yıllardan beri tanımlanmaya çalışılmakta ve farklı görüşler yer almakta dolayısıyla girişimcinin özellikleri de kişiler ve kurumlarca farklı olabilmektedir (Uzun, 2016, s. 29). Girişimcilik hakkında literatür incelendiğinde, konu ile ilgili tanımlama ve yaklaşımların Ercan ve Gökdeniz (2009) tarafından kronolojik olarak aşağıda belirtilen tabloda gösterilmektedir (Akt., Nalçacıgil, 2020).

Tablo 1. Girişimcilik Hakkında Görüşler

	YAZAR	GİRİşİMCİLİK HAKKINDAKİ GÖRÜşLER
17.yy.	-	Girişimci, hükümetle yapılan sabit fiyatlı sözleşmelerin, kar ya da zarar riskini üstlenen kişidir.
1725	Richard Cantillon	Girişimci, sermaye sahibinden ayrı risk üstlenen kişidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcinin kazancı, sermayenin getirisinden ayrılmıştır.
1876	Francis Walker	Fon sağlayıcı ile proje sahibi girişimcinin kazançları ayrılmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Girişimci, yenilik yapan ve yeni teknoloji geliştiren kimsedir.
1961	David McClelland	Girişimci, faal ve ılımlı riskleri alan kişidir.
1964	Peter Drucker	Girişimci fırsatları en üst düzeye çıkaran kişidir.
1975	Albert Shapero	Girişimci örgütün sosyal ve ekonomik işleyişinde inisiyatif kullanan ve muhtemel başarısızlık riskini üstlenen kişidir.
1980	Karl Vesper	Girişimci ekonomist, psikolog, iş adamı ve siyasetçiler tarafından farklı algılanmaya başlanmıştır.
1983	Gifford Pinchot	İç girişimci, faaliyette olan bir örgüt içerisindeki çalışan girişimcidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci zaman ve gayret sarf ederek farklı değerler üreten, çeşitli riskleri üstlenen ve sonunda maddi ya da manevi karşılık alan kişidir.
1995	Peter Drucker	Girişimci elindeki kaynakları düşük verimlilik alanlarından, yüksek verimlilik alanlarına aktaran ve orada tutmayı başarabilen kişidir.
1999	Jeffery Timmons	Girişimci çağdaş önderlikle dengelenmiş davranış ve düşünüş biçimine sahip, dürüstlük ve samimiyetle doğruların inşasını yapan kişidir.
2001	Philip A. Wickham	Girişimci belirli projeyi kendi girişimcilik anlayışı ile geliştiren kişidir.
2002	G. Brenkert	Girişimci piyasa ekonomisinin vazgeçilmez unsurudur.
2003	I.W. Busenitze	Ekonomik refahın oluşmasında başrol oynayan kişidir.

Bu çalışmada benimsenen girişimcilik tanımı; ‘*girişilen alanla ilgili olarak risk alabilme, o alana yeni bir boyut katma, hedeflenen şeye ulaşma adına duyulan yüksek bir motivasyona sahip olma*’ şeklindedir. Unutulmaması gereken durum, girişimcilik ile ilgili tanımlamalarda tüm tanımlamaların noksan bir tarafının olabileceği de unutulmamalıdır. Bu durumun temel nedenlerinden biri girişimci kişilerin her birinin kendine özgü bir girişimcilik anlayışının olması ve bu çerçevede farklı girişimcilik örnekleri ortaya koymalarıdır (Öktem, Aydın, & Ekinci, 2007, s. 50).

Girişimci ve girişimcilik kavramlarına incelendiğinde risk kavramı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Çalışmalarda girişimcinin diğerlerinden ayrılan önemli kısmı belirsizlik ve risk karşısında kitleden farklı bir tolerans göstermesidir. Girişimcinin tolere ettiği riskler kariyer

riski, genel risk, sosyal risk ve ekonomik risk olarak gösterilebilir (Timuroğlu & Çakır, 2014, s.120). Şekil 1’de risk kavramından yola çıkılarak elde edilen risk kapsamaları ve çeşitlerine dair kavramaların kişisel hasletler ile ilişkili olduğu, bireyin hayatının risk çeşitleri ile etkileşimi anlatılan örüntü görülmektedir.

Şekil 1. Girişimcilikte risk çeşitleri ile ilgili kavramsal çerçeve (Yıldırım, 2007, s.11).

Girişimcilerin Özellikleri

Girişimcilerin özelliklerine dair olması gereken hasletler konusunda işadamlarının ve sanayicilerin 2000’li senelerde öne sürdükleri fikirler şu şekildedir (Akt., Aşkın, Nehir, & Vural, 2011).

- İyi bir eğitim almış, sermaye birikimine sahip
- Yeniliklere açık, araştırmacı
- Dünyadaki gelişmelere ayak uyduran
- Teknolojiyi yakın takibe alan
- İleriyi görebilen, risk üstlenen
- Analiz yeteneğine sahip, yenilikçi
- İyi bir çevreye sahip, lider
- Yabancı dil bilen, kararlı
- Bilgi birikimine sahip, kendi pazarını iyi bilen
- Çok nitelikli kadrolara sahip olan
- Hizmet anlayışını ön planda tutan
- Katılımcı yönetime önem veren, rasyonel
- Kaliteye önem veren, çevreye ve insana önem veren
- Başarma hırsı olan, paylaşımcı
- Sabırlı, eğitimci
- Heyecanlı, çalışkan
- Atılımcı, takım çalışmasına önem veren
- İletişim gücü yüksek olan, üretici ruhlu

Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimciliği bir takım unsurlar etkilemektedir. Bu etmenleri çevresel faktörler ve girişimciliğe dair etmenler olarak iki kısımda incelenir. Çevresel etmenler engel ve zorlukların zayıf hali, mevcut kaynaklara kolay erişim ve kaynakların mevcudiyeti şeklinde ifade edilebilir. Girişimciye dair etmenler ise fikrin projeye çevirip yatırıma yönlendirme kabiliyetinin varlığı, girişimci adayının potansiyel iş projesini hangi boşluklar olduğunu bilmesi, risk alabilmesi ve inisiyatif kullanabilmesidir. (Kurt, Ağca, & Erdoğan, 2006, s. 103).

Girişimciliği etkileyen unsurları iç ve dış unsurlar olmak üzere iki kategoriye ayrılabilir. İç unsurlar olan bireysel kararlar, bir kişiyi girişimcilik kararları almaya yönlendirir.

Girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kişilerin girişimciliğe yönlendirilmesinde; Serbest meslek sahibi olma, temel ihtiyaçları karşılama motivasyonu ve diğer iş fırsatlarının olmaması veya çaresizlik yanı sıra fırsatlardan yararlanma, kendini gerçekleştirme ve kendini gerçekleştirme gibi motivasyonlar mevcuttur (Akt.,Uzun, 2016).

Girişimciliğe İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Girişimci değişken etmenlerin kaynak ve gereksinimler ile ilgili bilgi sahibi olarak pazardaki kusur ve eksikleri saptamada uyanık hareket eden kişidir. Dolayısıyla girişimci profili ve girişimcilik süreci girişimci profilinde iktisat, işletme, yönetim ve davranış, şeklinde disiplinler arası bir anlayış olduğu gözlemlenmektedir (Nalçacıgil, 2020, s. 17). Yazar tarafından yapılan çalışmada girişimcilik konusunda yaklaşımlar ve dönemler zet şeklinde tabloda sunulmuştur

Tablo 2. Girişimcilik Konusunda Yaklaşımlar ve Dönemler

YAZAR		GİRİşİMCİLİK HAKKINDAKİ GöRüşLER
17.yy.	-	Girişimci, hükümetle yapılan sabit fiyatlı sözleşmelerin, kar ya da zarar riskini üstlenen kişidir.
1725	Richard Cantillon	Girişimci, sermaye sahibinden ayrı risk üstlenen kişidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcinin kazancı, sermayenin getirisinden ayrılmıştır.
1876	Francis Walker	Fon sağlayıcı ile proje sahibi girişimcinin kazançları ayrılmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Girişimci, yenilik yapan ve yeni teknoloji geliştiren kimsedir.
1961	David McClelland	Girişimci, faal ve ılımlı riskleri alan kişidir.
1964	Peter Drucker	Girişimci fırsatları en üst dzeve çıkaran kişidir.
1975	Albert Shapero	Girişimci örgütün sosyal ve ekonomik işleyişinde inisiyatif kullanan ve muhtemel başarısızlık riskini üstlenen kişidir.
1980	Karl Vesper	Girişimci ekonomist, psikolog, iş adamı ve siyasetçiler tarafından farklı algılanmaya başlanmıştır.
1983	Gifford Pinchot	İ girişimci, faaliyette olan bir örgüt içerisindeki çalışan girişimcidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci zaman ve gayret sarf ederek farklı değerler üreten, çeşitli riskleri üstlenen ve sonunda maddi ya da manevi karşılık alan kişidir.
1995	Peter Drucker	Girişimci elindeki kaynakları düşük verimlilik alanlarından, yüksek verimlilik alanlarına aktaran ve orada tutmayı başarabilen kişidir.
1999	Jeffery Timmons	Girişimci ağdaş nderlikle dengelenmiş davranış ve düşünüş biçimine sahip, dürüstlük ve samimiyetle doğruların inşasını yapan kişidir.
2001	Philip A. Wickham	Girişimci belirli projeyi kendi girişimcilik anlayışı ile geliştiren kişidir.
2002	G. Brenkert	Girişimci piyasa ekonomisinin vazgeçilmez unsurudur.
2003	I.W. Busenitze	Ekonomik refahın oluşmasında başrol oynayan kişidir.

Girişimcilik Modelleri

Fırsatçı girişimcilik ya da fırsat girişiminde bulunanlar piyasada hiç bulunmayan ürünlerin, hizmetlerin veya malların; kusurlu olan hizmet ve mamulleri saptayacak ve bu kusur/eksikliği giderecek nitelikte örgütlenme kapasitesine sahip ileri görüşlü ve vizyoner pazardaki hiç olmayan bir hizmeti /malı veya istenilen düzeyde olmayan bir hizmeti /malı saptayabilecek kadar yetenekli insanlardır..

Girişimciliğin anahtar kelimelerini yaratıcılık ve yenilik olarak belirleyen Schumpeter, Yaratıcı girişimciliğin risk alma, proaktiflik ve inovasyon şeklinde üç saç ayak üzerine konumlandırmıştır. Yani yaratıcı girişimciliği inovatif girişimcilik ile bağdaştırılabileceğini vurgulamaktadır.

Örgütlerin içyapılarında gerçekleşen girişimcilik türünü adlandırmak için iç girişimcilik kavramı kullanılır. İlk kez Schumpeter tarafından kavramsal olarak mülkiyet ile girişimciliğin birbirlerinden ayrılması ile ortaya çıkan bir terim olan intrapreneurship yani iç girişimcilik anlayışı daha sonra diğer yazarlar tarafından benzer adlandırmalara tabi tutulmuştur. Bu girişimci tipi bireylerin mensup olduğu kurum ya da örgüt içerisinde meydana gelebilecek fırsatları sezebilen ve bunları mensup olduğu kurumun/örgütün yararına dönüştüren inovatif bireylerdir.

Girişimcilik Eğilimi

1970’li yılların sonlarında başlayarak literatürde dikkat çekmeye başlayan ve 1990lı yıllarında akademiye kavramsal olarak giren Girişimcilik Yönelimi ya da Girişimcilik eğilimi, piyasa ekonomisine önemli bir katkı sunmayı başarmıştır (Nalçacıgil, 2020, s. 70). Girişimci bireyin girişim yapmak için kendine güvenmesi ve bireyin girişim yapmaya yönelmesi işlemi girişimcilik eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Güreşci, 2014, s. 24). Girişimcilik eğilim merkezi noktasında bireyin “fırsat” olarak bildiği bir meselenin harekete geçmesi hali gündeme geldiğinde girişimcilik eğilimi bir anlamda “fırsat inşası” şeklinde değerlendirilebilir (Nalçacıgil, 2020, s. 68). Girişimcilik eğiliminin meydana gelmesinde birçok etmen sebep olabilir. Bu etmenler:

- Ülkenin sosyal, siyasi ve genel ekonomik şartları,
- Çevresel bölgesel etmenler,
- Bireyin özellikleri,
- Mesleki ve genel eğitim seviyesi,

gibi yukarıda belirtilen etmenlerin hepsi bireyin girişimcilik eğilimini meydana çıkaran ve geliştiren etmenlerdir (Güreşci, 2014, s. 27).

Geniştirilmiş tanımlamalara göre Güreşci (2014) örnek verilecek olursa; Girişimcilik eğilimi kişilerin girişimci olmasına tesir eden faktörler ile yakından ilgilidir. Bu eğilim, doğuştan kazanılmış olsa da yönlendirilmesi, geliştirilmesi ve belirlenmesi gerekmektedir. Girişimcilik eğiliminin oluşmasında (i) eğitim düzeyi (ii) kişilik özellikleri, (iii) bölgesel ve çevresel koşullar, (iv) ekonomik, sosyal ve siyasal yapı gibi farklı etmenler tesirli olması beklenmektedir.(Akt., Nalçacıgil, 2020).

Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler

Girişimcilik eğilimine eğitimin özel bir önem ve yerinin olduğunun eğilime yön veren pek çok faktörden söz edilmesine rağmen bu konuda bir kez daha ifade edilmesi gerekir. Çünkü girişimciliğin başlatılabilmesi için, girişimde bulunulacak alana dair bilginin olması gerektiğinden bu aşamada eğitim etmeni önem arz etmektedir.

Girişimcilik sürecinde eğitimin iki aşamada irdelenmesi gereklidir. Birinci aşamada örgün öğretim çerçevesinde edinilen bilgilerdir. Örneğin mühendislik, işletmecilik vb. bu çerçevede değerlendirilebilir. İkinci aşamada ise girişimciliğin nasıl yönetileceği, nasıl sürdürüleceği, nasıl başlatılacağı vb. kısımlardan oluşur. Bu nedenle girişimcilik eğitimi sahaya ve uygulamaya yöneliktir.

Girişimcilik eğitimlerinde öncelikle girişimcilere ve özellikle potansiyel girişimcilere genel itibari ile girişimciliğin desteklenmesi başarılı olması amacıyla girişimcilik zihniyetinin, bilincinin ve becerilerinin edinilmesini hedeflemektedir.

Girişimcilik eğitiminin birey ve işletme bazındaki pozitif tesirin dışında ülke bazındaki etkileri, diğer bir ifade ile makro etkilerde ehemmiyeti oldukça fazladır.

Genel olarak eğitim, demografi, çevre, kişilik, aile, rol modeller deneyim ve kültür şeklinde sınıflandırılmış olup bunlar ile ilgili açıklamalar aşağıda yapılmıştır. Doğan (2013) çalışmasında girişimciliğe yön veren temel beceriler, kişisel özellikler ve yetenekler kısaca aşağıdaki tablo olarak gösterilmiştir (Akt., Nalçacıgil, 2020).

Tablo 3. Girişimciliğe Yön Veren Temel Beceriler

Yöneticilik Yeteneklerine Sahip Olma	Girişimcilerin, üretimini yapacakları ürünü ya da hizmetin teknik yönleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bunun dışında yöneticilik yeteneklerine de sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca, girişimcinin, yöneticiler ve çalışanlar üzerinde motivasyon yaratabilme, pazarlama stratejileri geliştirebilme, müşteri gereksinimlerini belirleme ve müşteri tatminini en üst seviyede sağlama, girişimle alakalı yasal mevzuata hâkim olma gibi özelliklere de sahip olması gerekmektedir. Girişimci, daha çok pazarlara yönelmelidir, girişimin üretim ve iyapısıyla ilgilenen teknisyenler olmalıdır.
Her şeyi ölçülebilir Kriterlere İndirgeme	Başarılı bir girişimcinin, soyut nitelikli yöntemlerin (yaratıcılık gibi) yanı sıra, somut nitelikteki bilgilere de sahip olması gereklidir. Bunun temel aracı da "llebilirlik ilkesi"dir ve başarı için rakam ve istatistiklere dayalı ölçülebilirlik kıstaslarına dikkat edilmesi gerekmektedir.
Hedef Belirleme	İlk olarak, girişimcilerin hedeflerinin açıkça tanımlamaları gerekir. Ancak, somut ve ulaşılabilir kıstaslar üzerinde yoğunlaşılmalı, zaman zaman değerlendirmeler yapılmalı, hedeflerin ne ölçüde gerçekleştirildiği ve girişimin hangi noktasında bulunduğu görülmelidir. Bazı gerekli hedefleri şunlardır: - Güvenilir ve saygın bir marka ortaya çıkarmak. - Pazar payı içinde en büyük dilimi almak. - Krizden etkilenmeden üretime veya pazarlama işlemlerine devam etmek. - En fazla kazancı en düşük maliyetle elde etmek. - Mümkün olduğunca çok müşteriye ulaşmak. - Diğer girişimler tarafından korkuyla söz edilen rakip durumuna gelmek. - Sektörde yeniliklerin öncüsü sayılmak.
Motivasyon Yeteneği	Girişimin başarısı, çalışanların organizasyonunun amaçlarını gerçekleştirecek biçimde hareket etmeleri ve eyleme geçmeleriyle mümkün olmaktadır. Bu nedenle, başarılı bir girişimci, çalışanlarını girişimin amaçları yönünde motive etmesini bilmeli, çalışanların davranışlarını okuyabilmeli, motivasyon eksikliğinin sebeplerini ortaya ıkarabilmeli ve bunu gidermeye yönelik çözümler üretebilmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, çalışanlardan birini motive eden şey diğer çalışanı motive etmeyebilir.
Ortak Hedefler Geliştirme	alışma ortamı, çalışanların ve girişimcilerin aynı amaçları/hedefleri paylaşmaları doğrultusunda oluşmuşsa, sorun çıkmayacaktır. Bu nedenle, girişimciler, yaptıkları işi ve çalışanlarını ciddiye alıp bunu da göstermek zorundadır.
Zaman Planlaması Yapma	Zaman, " bir daha yerine getirilmesi mümkün olmayan tek, telafisi ve ikamesi olmayan bir güç" olması nedeniyle; girişimci, zaman yönetimini ve zaman plnlamasını en etkin şekilde yapabilmelidir.

Kırsal Yoksulluk ve Tarımsal Girişimcilik İlişkisi

Kişilerin gereksinimlerini karşılamaya yetecek ürün ve hizmetlerden faydalanamaması şeklinde nitelenen yoksulluk ile bunlara ulaşamama biçiminde tanıımı yapılan yoksunluk kırsal yerleşimlerdeki kişileri şehirlerde ikamet edenlere oranla daha çok etkilemeye başlamıştır. Ülkemizde Hane halkı Bütçe Anketini yayımlamıştır. Buna göre; kırsal bölgelerde yoksulluk yükselişe geçmiştir (TUİK, 2008). Kişilerin gereksinimlerini karşılamaya yetecek ürün ve hizmetlerden faydalanamaması şeklinde nitelenen yoksulluk ile bunlara ulaşamama biçiminde

tanımı yapılan yoksunluk kırsal yerleşimlerdeki kişileri şehirlerde ikamet edenlere oranla daha çok etkilemeye başlamıştır.

Ülkemizde kırsal yoksulluk, genelde tarımsal bölgelerde çalışanlarda yoğunlaşmaktadır. Nedeni kırsal kesimin tarımsal faaliyetleri ana uğraşı alanıdır. Kırsal yoksulluğun tarımsal metotların ve araç – gereçlerin ilerlemesine karşın seneler ilerledikçe azaltılmamasının temelinde başka etkenlerde aranabilir. Örneğin, IMF ve Dünya Bankası’nın baskısıyla uygulanan “yapısal uyum programları”, toprak analizlerinin yapılamaması, bilinçlendirme çalışmalarının yetersizliği, çiftçilerin yeterince devlet tarafından korunamaması, kamusal desteklerin yetersizliği, eğitimsizlik ve doğrudan üreticilerden tüketiciye erişim olanaklarının sınırlı olması vb. gibi faktörler kırsal yoksulluğun yükselmesinin nedeni olmuştur (Akt: Oğuz, vd., 2010, s. 290).

Girişimci olmak, esas olarak fırsatları görmek ve pazarlarda değer yaratmakla ilgilidir. Girişimcilik, bir fikri veya vizyonu yeni bir iş veya girişime dönüştürme sürecini veya mevcut bir işin bireyler, bir grup birey veya kurulu bir şirket tarafından genişletilmesi sürecini açıklayan bir kavramdır. Günümüzde tarım, diğer sorunların yanı sıra küreselleşme, piyasa liberalizasyonu, demografik değişiklikler, iklim değişikliği, dalgalı üretim ve tüketim kalıpları, doğal kaynakların tükenmesi, hızlı kentleşme ve gıda fiyat krizleri gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Bu zorlukların çoğu, değişen pazarlara dolaylı ve doğrudan olarak katkıda bulundu ve çiftçiler, özellikle küçük çiftçiler için hem fırsatlar hem de riskler yarattı.

Küçük ölçekli tarımın ekonomik büyüme ve kırsal kalkınmada üstlendiği ehemmiyetli rolün giderek daha fazla tanınmasıyla birlikte, pazar odaklı tarım belirgin bir şekilde yükselişte. Tarım ve gelişmekte olan toplumların ekonomik ilerlemesinde kilit bir figür olarak tarımsal girişimcilik, tarımda girişimciliği ifade eder. Tarımsal girişimcilik kavramı, üretim araçlarını iyileştirerek ve piyasa etkileşimlerini artırarak çiftçileri ve tarımsal endüstrileri desteklemeyi amaçlamaktadır.

Tablo 4. *Literatürde Tarımsal Girişimcilik*

Araştırmacı	Tarımsal Girişimcilik Tanımı
Dollinger (2003, 5)	Tarımda risk ve belirsizlik ortamında büyüme veya kazanç elde etme amacıyla yenilikçi bir ekonomik organizasyonun oluşturulmasıdır.
(Ferris, 2012, 5)	Tarımsal girdilerin yanı sıra çeşitli tarım ürünlerinin pazarlanması ve üretimi ile ilgili girişimcilik faaliyetleridir.
(Uneze, 2013, 2)	Genel olarak sürdürülebilir, topluma yönelik, doğrudan pazarlanan tarımdır. Sürdürülebilir tarım, çiftçiliğe sosyal, ekonomik ve çevresel süreçlerin karşılıklı ilişkilerine odaklanan bütünsel, sistem odaklı bir yaklaşım olarak açıklamıştır.
Estahbanaty (2013, 1244)	Kırsal alanlardaki fırsatlardan yararlanmak için özgün bir kaynak setinden oluşan bir değer yaratma sürecidir.
Bairwa vd., (2014, 1)	Tarım sektörünün ve girişimciliğin kârlı evliliğidir. Tarımsal girişimcilik sayesinde bir çiftlik, tarımsal bir işletmeye dönüşmektedir.
Narendran ve Ranganathan (2015)	Genel olarak sürdürülebilir, topluma yönelik, doğrudan pazarlanan tarımdır. Sürdürülebilir tarım, çiftçiliğe sosyal, ekonomik ve çevresel süreçlerin karşılıklı ilişkilerine odaklanan bütünsel, sistem odaklı bir yaklaşımı ifade etmektedir.
Rao ve Kumar (2016, 1634)	Tarım veya ilişkili sektörlerde yürütülen girişimcilik sürecidir. Bu süreç, daha iyi üretim ve ekonomik kazanç için tarımda veya tarımın ilişkili sektörlerde yeni yöntemler, süreçler, teknikler benimseme sürecidir. Tarımsal girişimcilik ile tarımsal faaliyetleri girişimci bir faaliyetlere dönüştürmektedir.
Yusoff vd., (2015, 74-75)	Gelir elde etmek için tarımsal ürünler üretmek, dağıtmak, pazarlamak veya taşımak için düzenlenen tarımsal girişimcilik faaliyetleridir.
Mukembo ve Edwards (2016, 5)	Varlığını devam ettirebilir tarım işletmelerini / projelerini en iyi ve sürdürülebilir şekilde desteklemek, geliştirmek, yönetmek, kâr ve iyileştirilmiş geçim kaynakları haline getirecek girişimcilik ilkelerinin uygulanmasıdır.

Tarım sektöründe mevcut olan muazzam fırsatlar, tarımsal girişimciliğin teşvik edilmesini sağlamıştır. Mantar yetiştiriciliği, arıcılık, balıkçılık, ipekböcekçiliği, mandıracılık, balıkçılık ve bağcılık, çiçekçiliği kapsayan bahçecilik gibi tarım sektörlerinde girişimcilik, tarım girişimciliği girişimleri için yeterli alan sağlamıştır. Tarım girişimciliği, ilerici çiftçiler, işsiz tarım mezunları, yerel bölgelere yerleşmiş emekliler, kooperatifler ve kendi kendine yardım grupları dâhil herkes için geçerlidir. Tarım girişimciliği özellikle kırsal alanlarda doğrudan istihdama ve milli gelire katkı sağlamaktadır. Katma değerli ürünler, girişimcilere daha büyük yatırım getirisi ve kar sağlamaktadır. Bu nedenle, tarım girişimcileri tüketici talebindeki değişimden yararlanmak ve katma değerli ürünlerle tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamak gibi zorunluluğu vardır. Özetle, tarımsal girişimcilik sosyal ve ekonomik kalkınmayı, yoksulluk endeksinin azaltılmasını destekleyebilir ve iyi beslenme ve gıda güvenliğini sağlayabilir. Ayrıca istihdam ve girişimcilik olanakları sağlayarak ekonominin ve gelir tabanlarının çeşitlendirilmesine olanak sağlayabilmektedir.

Yıldız (2020) tarafından tarım sektörünün girişimcilik tarafına yönelik yapılan çalışmaya girişimcilik açısından bakıldığında, günümüzde ortaya çıkan değişim ve gelişmelerin sebep olduğu sosyal girişimcilik, diaspora girişimciliği, e-girişimcilik ve eko

girişimcilik gibi farklı girişimcilik türleri ile ilgili çalışmalara rastlamak mümkündür. İnsanlık tarihi kadar eski olan girişimcilik türlerinden biri olan tarım girişimciliği, genel olarak girişimcilerin tarım ve ilgili sektörlerdeki girişimcilik faaliyetlerini ifade etmektedir. Girişimciliğin hem girişimcilik hem de girişimcilik açısından evrensel geçerliliği olan yönleri olduğu gibi sektörden sektöre farklılık gösteren yönleri de bulunmaktadır. Yazar çalışmasında derinlemesine bir literatür taramasına dayanan ve tarım sektörünün girişimcilik, girişim ve girişimcilik açısından ele almaktadır. Ayrıca tarımsal girişimcilik fırsatları, tarımsal girişimciliğin önündeki engeller, tarımsal girişimcilerin sahip olması gereken farklılıklar ve beceriler ve bu becerileri geliştirmek için dikkate almaları gereken konular incelemektedir.

Komolafe vd (2022) alışmalarında yüksek işsizlik ve yoksulluk nedeniyle Güneydoğu Nijerya'da tarım öğrencilerinin tarım girişimciliğine ne kadar istekli olduğunu çok aşamalı bir örnekleme prosedürü kullanılarak araştırmıştır. Toplamda 120 katılımcı ile veri toplamak için yapılandırılmış anket kullanılmıştır. Araştırma, cinsiyetin, önceki katılım yılı, işveren olma vizyonunu ve deneyimin katılma istekliliğini olumlu etkilediğini, yüksek işsizlik oranının, yetersiz tarım tesisleri ve devlet desteği/kredi imkânlarının olmaması ve güvensizlik/oban tehdidi katılım isteğine olumsuz etki yapmıştır. Çalışma ayrıca, tarım girişimciliğini üstlenmede algılanan başlıca kısıtlamaların başlangıç sermayesi eksikliği, yetersiz altyapı tesisleri, pazarlama zorlukları ve tarımsal krediye zayıf erişim olduğunu ortaya çıkardı. Bu nedenle, erken okul günü eğitimlerine tarım girişimciliği eğitiminin dâhil edilmesi, çiftlik yerleşim planının yeniden canlandırılması, girdilerin ve kredi olanaklarının sağlanması gibi etkili genç odaklı politikalar ve yenilikçi kalkınma stratejileri, genç Nijeryalı işgücünün enerjisinden yararlanmak ve onları tarımsal girişimci yapmak için itici güç olacağı vurgulanmaktadır.

Ağızan ve Bayramoğlu (2018) alışmalarında Girişim ve girişimciliğin daha çok sanayi ve hizmet sektörü ile ilişkili olduğu düşünölse de tarım sektöründeki girişimciliğin eşik atlamakta olduğunu ifade etmektedir. Son dönemdeki iklim değişikliklerine tarım sektöründe gıda güvenliği ve verimliliği sağlamaya yönelik artan girişimcilik uygulamalarına eşlik ettiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda tarım sektöründe girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla “Tarımsal Girişimcilik Ekosistemi” oluşturulmaya yönelik araştırma ortaya konulmuştur. Bu araştırma çerçevesinde, girişimcilik ekosistemi genel olarak içsel faktörler (sosyal, teknik ve kişisel) ve işletme dışı faktörler (politik faktörler, piyasa yapısı, mevzuat, tarımsal yatırım ortamı, tarım teknolojileri, iklim faktörleri) olarak iki kategoride inceleniştir. Ayrıca alışmalarında Türkiye'de tarım sektörünün analizi yapılarak girişimcilik

tarımsal girişimcilik yapılarak ülkenin kalkınmasına ve teknolojik ilerlemeye etkileri incelenmiştir.

Esmer ve Gıdık (2020) tarafından organik tarım öğrencilerinin tarımsal girişimcilik eğitiminin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarında organik tarım alanında ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Bayburt Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde öğrenim gören 107 organik tarım bölümü öğrencisinden anket yoluyla veriler toplanarak "Genel Tarımsal Girişimcilik Ölçeği" ve "Organik Tarımsal Girişimcilik Ölçeği" olmak üzere iki ölçek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizleri sonucunda organik tarım öğrencilerinin hem genel tarım girişimciliği hem de organik tarım girişimciliği eğilimlerinin olduğu tespit edilerek tarımsal girişimcilik eğilimini ortaya koyması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Serinikli (2019) agro-turizm kadın kooperatifleri ile ilgili çalışmalarında kırsal alandaki mikro kadın girişimcilerin kooperatifleşmeye karşı tutumlarını ölçmektedir. Kadınlar Türkiye'de tarım sektöründe çalışan nüfusun yaklaşık yarısını oluşturmakta ve sektörün her bölümünde aktif olarak yer almaktadır. Tarımsal üretimin her bölümünde çalışan ancak emeğinin karşılığını alamayan kadınların istihdam sağlaması ve kadın girişimciliğini güçlendirmesi için agro turizm önem arz etmektedir. Yazar çalışmada, kırsalda yaşayan kadın girişimcilerin mevcut girişimcilik faaliyetlerini tespit etmek ve kadınların kooperatifleşmeye yönelik tutumlarını ortaya çıkarmak amacıyla Edirne ili 21 köyünde yaşayan 364 mikro kadın girişimci ile kırsalda yaşayan kadın girişimcilerin mevcut girişimcilik faaliyetlerini tespit etmek ve kadınların kooperatifleşmeye yönelik tutumlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Elde edilen verilere göre; Kadın girişimcilerin %87,4'ünün aktif olarak tarımsal faaliyetlere katıldığı, %47,8'inin kendi gelirini elde ettiği, %64,3'ünün ev içinde ve %50'sinin tarımsal faaliyetler sırasında eşiyile karar verdiği tespit edilmiştir. %7,1'i kooperatife ortak olmuştur. Ayrıca kadınların kooperatiflere karşı olumlu bir tutum içinde oldukları ve kooperatif kurmaya istekli oldukları da çalışmada vurgulanan diğer bir husustur.

Bozdemir, Gülçubuk ve Bayramoğlu (2019) Konya ilinde kırsal alandaki kadınların girişimci niteliklerinin ve girişimcilik becerilerinin belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada başarılı bir kalkınma dönemi geçirebilmek için rolleri ile beşeri sermayenin yarısını oluşturan kadınların aktif katılımının sağlanmasına ihtiyaç olduğunu söylemektedir. Bu

nedenle çalışmalarında kırsal kesimde önemli bir işgücü potansiyeline sahip kadınların girişimcilik niteliklerini ve girişimcilik becerilerini belirlemek hedefiyle kırsal kesimde yaşayan 106 kadın girişimciyle görüşülmüştür. Girişimcilik becerilerinin bireysel yeterliliği açıklamadaki başarısının %50,90 olarak belirlendiği bu çalışmada kadınların girişimci nitelikleri ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bireysel nitelikleri temsil eden faktörlerden girişimcilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine engel olan en önemli faktör “sosyal kontrol odağı” olarak belirlenmiş ve sosyal kontrol odağı, kadının kaderci yapısını ortaya çıkarmakta ve girişimciliğin eyleme dönüşmesini engellemekte olduğu vurgulanmıştır.

Esmer ve Çınar (2020) tarımda sosyal girişimciliğe yönelik kavramsal bir analiz yaptıkları çalışmalarında girişimciliği, bir faaliyet alanında üretim faktörlerini bir araya getirerek ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasından fazlasını getiren nitelikli bir kavram olarak tanımladılar. Öte yandan, kırsal kesimde tarım en önemli geçim kaynağı olarak görülsede yoksullukla mücadelede tarımın önemli bir araç olduğu ve bunun toplumda yoksulluk gibi maddi ve manevi bazı sorunları olan kişilere çözüm üretebilmek için üçüncü sektör kuruluşlarının veya sosyal girişimciler olarak adlandırılan bireylerin varlığını zorunlu kıldığı söylenmektedir. Çalışmalarının amacı olarak tarımda sosyal girişimciliğin önemini vurgulamak ve literatüre katkıda bulunmak için ikincil verilere dayalı olarak tarımsal sosyal girişimciliğin kavramsal bir analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle tarımsal girişimcilik kavramı açıklanmış, ardından tarımsal sosyal girişimcilik olgusu detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kavramsal analiz sonucunda tarım sektörünün ekonomik yönünün yanı sıra sosyal yönüne de önem verilmesi gerektiği, önemli sosyal sorunlarla mücadele için tarım sektörünün geliştirilmesi için tarımsal sosyal girişimcilerin varlığına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Horasan (2014) çalışmalarının temel amacı olarak, kırsal kalkınmanın gerekli koşullarından biri olan girişimciliğin Aydın ilinde bir değerlendirmesini yapma olarak oraya koymuştur. Bu doğrultuda 12 ilçeden 94 üretici, 14 girdi bayisi, 6 ürün işleme firması ve 7 proje geliştirme ve danışmanlık firması rastgele seçilerek, 121 işletmeden yüz yüze anket yöntemiyle toplanan veriler kullanılmıştır. Toplanan verilere basit tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi ve yapısal eşitlik modellemesi uygulanmış ve işletmeler genelinde yapılan hesaplamalar sonucunda işletme sahiplerinin %64'ünün tarım dışı gelirinin olmadığı, %65'inin kredi kullandığı ve %82'sinin tarımla uğraşmaktan memnun olduğu ortaya konulmuştur. Planlı davranış teorisine göre yapılan Yapısal Eşitlik Modellemesi uygulamasında, "davranışa yönelik tutumlar" ile "girişimciliğe yönelik tarımsal amaçlar" arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıktığı vurgulanmıştır.

Yıldız ve Özbey (2022) İzmir ilinde sürdürülebilir kırsal kalkınmada mikro kredinin kadın girişimciliğine etkisine yönelik çalışmalarında kırsal kesimde yaşayan kadınların güvenine dayanan ve yoksulluklarını gidermeyi hedefleyen mikro kredi uygulamaları, kadınların toplumda sosyal ve ekonomik olarak güçlenmesine yardımcı olabileceğini ifade etmektedir. Çalışmalarında İzmir'de mikro kredi sisteminin işleyişi ve mikro kredi sisteminin kadınlar üzerindeki sosyal ve ekonomik etkileri incelenerek mikro kredi kullanan 66 kadın girişimci ile yüz yüze görüşülerek İzmir Grameen Bankası Mikro Finans Şubesi işbirliği ile çoktan seçmeli anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda İzmir'de mikro kredi kullanan kadınların sistemden büyük ölçüde memnun oldukları ve mikro kredinin ekonomik ve sosyal hayatlarına önemli katkı sağladığı tespit edilmiş ancak yetersiz kredi ve pazarlama gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Mirzali (2022) Azerbaycan'da kırsal alanda kadın girişimciliğine etki eden faktörler ve kırsal kesimde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla Azerbaycan'ın kırsal kesimlerinde girişimci olan 157 kadın ile anket çalışması yapmıştır. Anketlerden elde edilen birincil veriler frekans, % analizi ve Ki-kare bağımsızlık testleri kullanılarak yapılan analizlerde elde edilen sonuçlara göre kırsal kesimde kadınların girişimci olma nedenleri; %98,1'i ekonomik bağımsızlık kazanmak, %98'i yüksek gelir elde etmek, %91,1'i kendi işinin patronu olmak ve %77'si aile ihtiyaçlarını karşılamak için girişimci olduklarını belirtti. Kırsal alanlarda, 85 Kadın girişimcilerin %4'ü kadın oldukları için işlerini kurarken sorun yaşadıklarını, %58,6'sı ise ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Katılımcıların tamamı uygun kredi imkânlarının olmamasından dolayı sorun yaşadığını belirtirken, %85,4'ü deneyimsizlikten dolayı sorun yaşadığını ifade etmiştir. Çalışmada kırsal alanda kadın girişimciliğinin desteklenmesi için kadınların mesleki eğitimlerine ağırlık verilmesi, ücretsiz danışmanlık hizmetleri verilmesi, kadınlara özel krediler verilerek finansman ihtiyaçları karşılanması gerektiği vurgulanmıştır.

Göktaş ve Yıldırım (2020) kırsal bölgelerde kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik yeşil girişimcilik uygulamalarına yönelik çalışmalarında iş hayatının zorlu koşullarında iş kuran ve işi yöneten kadın girişimciler, sadece kendileri için değil, ülke ekonomisi ve toplum için de sayısız katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Çalışmaları ile girişimcilik ve yeşil girişimcilik kavramları tanımlanmış daha sonra yeşil girişimciliğin önemi vurgulanmış ve türlerine değinilmiş nihayetinde kadınları yeşil girişimciliğe yönlendirmek için yapılması gerekenlere değinilmektedir.

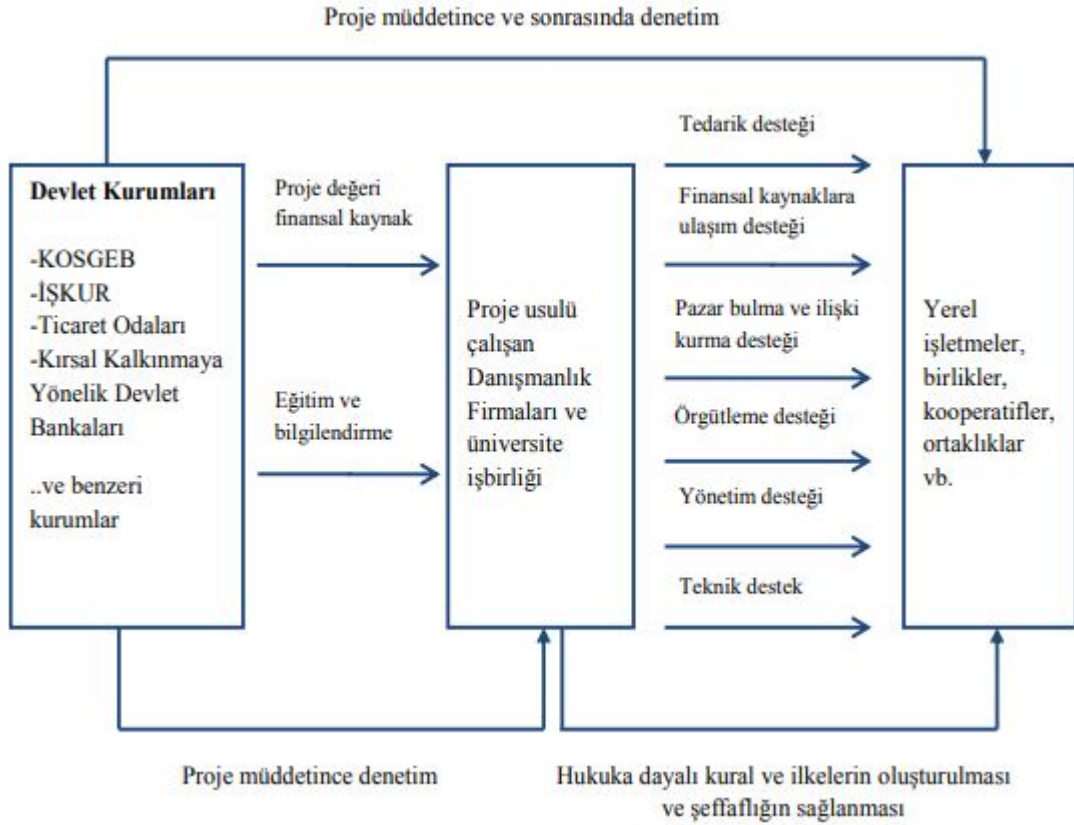
Kırsal Kalkınma Destekleri

Bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi ulusal kalkınma yolunda önem arz etmektedir. Bölgesel kalkınmanın tamamlayıcı bileşenleri olarak bu aşamada kentsel ve kırsal kalkınma karşımıza çıkmaktadır. Bölgesel kalkınma ajansları ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Enstitüsü gibi özel kurumlar az gelişmiş bölgelerde kırsal ve kentsel gelişmeyi yeniden canlandırmak için kurulmuştur. Yerel ekonomiyi canlandırmak amacıyla oluşturulan Tarımı ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Enstitüsü (TKDK) ve bölge ekonomisini canlandırmak amacıyla oluşturulan Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA) ve ekonomik, sosyal ve il koordinasyonunun sağlandığı alanlarda potansiyel ulusal ve uluslararası arenada kültürel değer Kentsel ve kırsal kalkınma için oldukça önemli olan bu ekonomik yapılar, az gelişmiş bölgelerin en büyük sorunu olan işsizliğin en aza indirilmesine, yoksulluğun azaltılmasına, çarpan etkisi ile göçün önlenmesine ve gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesine yardımcı olmaktadır. Bu kalkınma birimleri yerel ekonomiyi canlandırırken aynı zamanda ülke ekonomisine, büyümesine ve kalkınmasına da katkı sağlaması beklenmektedir. Dünyada, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kırsal kalkınma çalışmaları uluslararası kuruluşların desteğiyle devam etmektedir. Bu bakımdan Türkiye'de bölgeler arası gelişmişlik farklarının giderilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Kırsal kalkınma ile ilgili verileri yorumlamadan önce, Türkiye'de kırsal kalkınmaya dair uygulamalardan söz etmek gerekmektedir. Özellikle 2000 'li yıllardan sonra Kırsal Kalkınma Eylem Planları, Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji Belgesi, Kalkınma Planları ve diğer belgeler araştırıldığında bu uygulamaların ve politikaların bazı temel amaçlarının olduğu gözlemlenmektedir. Bu hedefler: Kırsaldan kente göçün düşürülmesi/duraklatılması; Kırsal bölgelerde yoksulluğun düşürülmesi; Kırsalda bölgelerde refah seviyesinin artırılması; Kırsal ile kent bölgeleri arasındaki gelişmişlik düzeylerinin dengelenmesi ve farkın azaltılması; Yerel unsurların kurumsal ve beşeri seviyelerinin artırılması olarak ön plana çıkmaktadır. Neticede bu uygulamalar ile kırsal kalkınma politikaları yoksulluk, göç, gelir dağılımı, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla, kişi başına payları, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi, işgücü verileri, illerde yaşam endeksi, kent kırsal nüfus dağılım oranları ve yaşam memnuniyeti gibi bir çok veri oluşmuştur (Güven, 2017, s. 214).

Kırsal girişimcilik süreçlerine değinildiği zaman, durumun barındırdığı bazı problemlerin var olduğunu unutmamak gerekir. Kentlerdeki girişimcilikte yaşanan bazı problemlerle kırsal girişimcilikle ilgili yaşanan bazı problemler çeşitli yönlerden benzerlik gösterebilmektedir. Kentsel işletmelerin yaşadığı sorunları ile kırsal girişimcilerin

sorunlarından farklılaştığı yerler, kırsal alanların daha kapalı sistem karakteri gösteren bir kültürel anlayışın varlığı ve coğrafi olarak diğer alanlardan izole olması olarak değerlendirilmekte. Bu sorunların çözümüne dair kırsal girişimciliğe yönelik yönetim ve organizasyona dayalı kurumsallaşma modeli ortaya konulması gerekebilir. Bu model şekil 3’de gösterilmektedir (İrmiş vd., 2016a).

Şekil 2. Kırsal girişimciliğe yönelik yönetim ve organizasyona dayalı kurumsallaşma modeli.

Programın amacı, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliği’nde “doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, geriye dönük izlenebilirliğin sağlanması, gıda güvenilirliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması, kırsal toplumda yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlamak için yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.” şeklinde ifade edilmiştir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020, s. 7).

Kırsal Kalkınma Desteklerinin Kapsamı

Kırsal kalkınma genellikle, az nüfuslu ve uzak bölgelerde yaşayan bireylerin yaşam kalitesini ve finansal refahını artırma yöntemini ifade eder. Geleneksel olarak, kırsal kalkınma, ormancılık ve tarım gibi arazi yoğun doğal kaynakların kötüye kullanılmasına odaklanmış ancak günümüzde artan kentleşme ve küresel üretim ağlarındaki değişim kırsal alanların doğasını değiştirmiştir. Kırsal kalkınma, ekonomiyi iyileştirmek için kırsal alanların kalkınması için yapılan eylemlere odaklanan bir terimdir. Bununla birlikte geliştirilmesi beklenen birkaç alan şunlardır:

- Eğitim
- Halk sağlığı
- Kadınların güçlendirilmesi
- Altyapı geliştirme (elektrik, sulama vb.)
- Tarımsal tesisleri
- Kredi kullanılabilirliği
- İstihdam olanakları (byjus, 2022).

Türkiye’de Hayvancılık ve tarıma dayalı kırsal kalkınma ile ilgili desteklerin kapsamı şunlardır:

- Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi,
 - Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesi,
 - IPARD Programı - TKDK - Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Aracı Destekleri
- şeklinde belirtilen desteklerden oluşmaktadır (Plusgolbal, 2022).

Çalışma temelinde yer alan köyleri ve geleneksel tarım manzarası ile kırsal alanlar, ülkenin en belirgin yapısı olduğu söylenebilir. Ticaret, sanayi ve hizmet sektörlerindeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin yoğun bulunduğu ve aynı zamanda bölgesel olarak çeşitli gıdaların üretildiği yerdir. Devlet kaynakları tarafından farklı ekonomik ve demografik zorlukları olan kırsal bölgelerin canlı ve çekici kalması için kırsal kalkınmayı desteklemektedir. Bu desteklerden bir tanesi hayvancılık yatırımlarına dair yapılan desteklerdir. Kapsam bakımından hayvancılık yatırımları şöyle ifade edilebilir. Hayvancılığa yönelik tesislerin kurulumu ve iyileştirilmesi alet, cihaz ve ekipman tedariklerine yönelik yatırım destekleridir. Faaliyet bakımından hayvancılık yatırımlarının desteklenmesinin içeriğinde destek alan faaliyetler;

1. Damızlık manda düvesi yetiştiriciliği desteği: bu destekler tüzel ve gerçek kişilerin işletme kurabilmesi için damızlık manda düvesi yetiştiriciliği tesisi yatırımlarını kapsamaktadır.

2. Koç ve/veya teke alımı desteği (1500 başa kadar): Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar kapsamında 9/1/2017 tarihli ve 2017/9760 sayılı Bakanlar

Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan ve yetiştiricilerce kurulmuş veya yatırımı devam eden tesislerden teke ve/veya koç alımına yönelik (1500 başa kadar) yatırımları kapsamaktadır.

3. Damızlık küçükbaş hayvan yatırımları: Tarım ve Orman Bakanlığı (Bakanlık) tarafından küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi hedefiyle önceden tespit edilen şehirlerde ve koşullarda damızlık küçükbaş hayvan desteklerinin sağlanmasını kapsamaktadır.

4. Damızlık kaz yetiştiriciliği desteği (1000 adet kapasiteli)

5. Ticari hindi yetiştiriciliği desteği (1000 adet kapasiteli)

6. Ticari kaz yetiştiriciliği (500 adet kapasiteli): Tüzel ve gerçek kişilerin, 500 adet kapasiteli ticari kaz, 1000 adet kapasiteli ticari hindi ve 1000 adet kapasiteli damızlık kaz yetiştiriciliği için alınacak olan destekleri kapsamaktadır.

7. Arılı kovan varlığına sahip üreticilerin arı ürünleri üretimi (50 ve üzeri): Arıcılık Kayıt Sisteminde kayıtlı ve Arı Yetiştiricileri Birliğine veya Bal Üreticileri Birliğine üye olan 50 ve den fazla arılı kovani bulunan yetiştiricilerin arı ve arı ürünleri için alacakları desteği kapsamaktadır.

8. İpek böceği yetiştiriciliği: Tüzel ve gerçek kişilerin İpek böceği yetiştiriciliğinin ilerletilmesi ve geliştirilmesi için bu alanda alacakları desteği kapsamaktadır (Plusgolbal, 2022).

Kırsal kalkınma desteklerinin temel finans kaynaklarından bir tanesi Katılım öncesi yardım aracının (IPA) bir parçası olan kırsal kalkınma için katılım öncesi yardım aracı (IPARD), AB'ye katılma sürecinde olan ülkelerin kırsal alanlara ve tarımsal gıda sektörlerine verilen desteklerdir. Bu araç sayesinde AB, yararlanıcılara bazı amaçlarla mali ve teknik yardım sağlar. Bunlar: tarım sektörlerini ve kırsal alanlarını daha sürdürülebilir kılmak; bunu AB'nin ortak tarım politikasıyla uyumlu hale getirmek. Mevcut aday ülkeler ve yararlanıcılar: Arnavutluk, Karadağ, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Türkiye'dir.

Tablo 5. Gösterge Niteliğindeki IPARD Bütçesi (tutarlar milyon euro olarak)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Tüm ülkeler	74	94	112	203	211	227	233	1154
Arnavutluk	0	0	13	14	12	16	16	71
Karadağ	0	5	5	6	7	8	8	39
Kuzey Makedonya	5	5	5	6	10	14	15	60

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Sırbistan	0	15	20	25	30	40	45	175
Türkiye	69	69	69	148	148	149	149	801

IPARD II Programı kapsamında 29.01.2022 tarihinde On ikinci Başvuru Çağrı İlanı yayınlanmış olup ayrıca “Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması-LEADER Yaklaşımı” tedbiri kapsamında başvurular kabul edilmektedir. Kırsal Kalkınma Desteklerinin Kapsamına IPARD I- IPARD II olarak aşağıda özetlenmiştir (TKDK, 2022).

IPARD I

101 - Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırılması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar

101-1 - Süt Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım

101-2 - Et Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım

103 - Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanmasının Yeniden Yapılandırılması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar

103-1 - Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-2 - Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-3 - Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-4 - Su Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

302 - Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Yatırımlar

302-1 - Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi

302-2 - Yerel Ürünler ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi

302-3 - Kırsal Turizm

302-4 - Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi

IPARD II

101 - Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar

101-1 - Süt Üreten Tarımsal İşletmeler

101-2 - Kırmızı Et Üreten Tarımsal İşletmeler

101-3 - Kanatlı Eti Üreten Tarımsal İşletmeler

101-4 - Yumurta Üreten Tarımsal İşletmeler

103 - Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar

103-1 - Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-2 - Kırmızı Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-3 - Kanatlı Eti ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-4 - Su Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

103-5 - Meyve ve Sebze Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması

201 - Tarım-Çevre - İklim ve Organik Tarım

201-1 - Toprak Örtüsü Yönetimi ve Toprak Erozyonu Kontrolü

202 - LEADER Yaklaşımı-Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması

202-0 - LEADER Yaklaşımı-Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması

302 - Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme

302-1 - Bitkisel Üretimin Çeşitlendirilmesi ve Bitkisel Ürünlerin İşlenmesi ve Paketlenmesi

302-2 - Arıcılık ve Arı Ürünlerinin Üretimi, İşlenmesi ve Paketlenmesi

302-3 - Zanaatkarlık ve Yerel Ürün İşletmeleri

302-4 - Kırsal Turizm ve Rekreasyon Faaliyetleri

302-5 - Su Ürünleri Yetiştiriciliği

302-6 - Makine Parkları

302-7 - Yenilenebilir Enerji Yatırımları

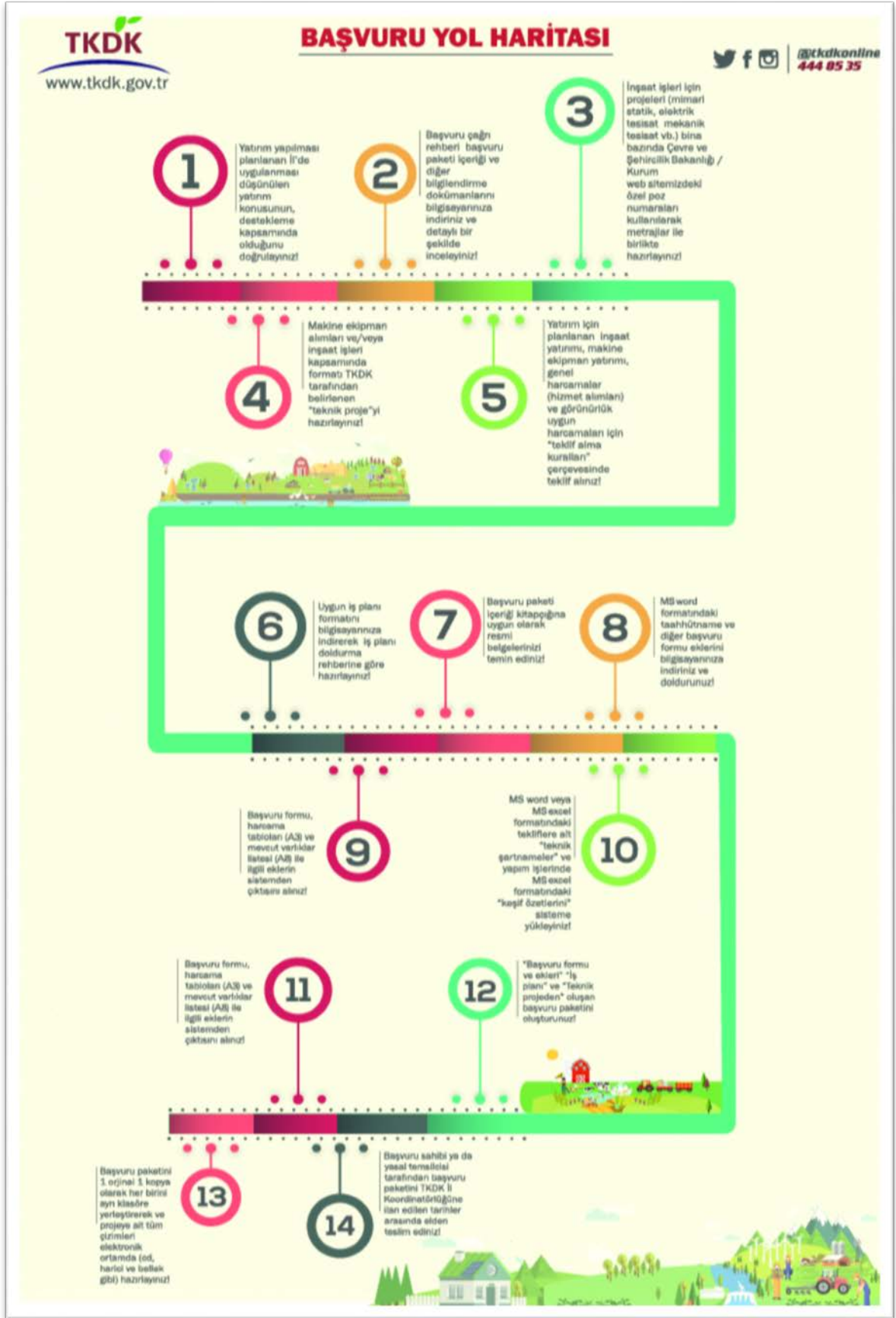
Kırsal Kalkınma Desteklerine Başvuru Süreci

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından desteklenen yatırım harcamaları ve satın alma süreçleri ve şartlarına yönelik tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6. Destek Yatırım Harcamaları Çerçevesi

Kapsam	Açıklama
Desteklenen Yatırım Harcamaları	• İnşaat işleri alım giderleri (Program çerçevesinde yapılacak yeni makine, ekipman ve malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütünüdür parçası olduğu takdirde finanse edilir.) • Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri (Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan inşaat işlerini kapsar.)
Aynı Katkılar	Proje sahiplerinden veya işbirliği yapılan kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, makine ve ekipman, aynı katkı olarak proje yatırım tutarına dahil edilmez. • Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra yatırımcılar tarafından, hibeye esas proje giderleri dışında kendi kaynaklarını kullanarak bina, malzeme, makine ve ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, yatırım süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile aynı katkı olarak değerlendirilir. Ancak, iş takvimleri ve uygulamalar sırasında bu katkıların tamamının, yatırımcı tarafından, hibeye esas proje giderlerine yönelik kullanımlar yapılmadan önce veya eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesi zorunludur. Başvuru sahipleri, bu hususları başvuru formlarında taahhüt ederler. • Aynı katkılar, hibeye esas proje giderleri kapsamında öngörülmüş satın alımlardan ayrı bağımsız ihaleler veya gerçekleştirilmeler şeklinde yapılır. • Aynı katkıda fiziki gerçekleştirme esas alınır, aynı katkıda gösterilen inşaat ve makine- ekipman için ayrıca ihale yapma zorunluluğu yoktur. • Ancak zorunlu hallerde birlikte ihaleye çıkılması durumunda ihale sonrası oluşacak tutarda tenzilat söz konusu ise aradaki fark hibeye esas proje tutarından düşülür. • Başvuru aşamasında aynı katkı olarak taahhüt edilen işlerin projede öngörülen nitelik, nicelik ve büyüklükte gerçekleştirilmesi şarttır. Bu husus il müdürlüğü tarafından mahallinde izlenir ve rapora bağlanır. • Bu kapsamda yapılacak aynı katkılar, yatırımcının yapmakla yükümlü olduğu katkı payının yerine ikame edilemez. • Proje sahipleri tarafından taahhüt edilen aynı katkı, mutlaka bir iş karşılığı olmalı ve bütçe büyüklüğü ile birlikte iş kalemi olarak hibe başvuru formları bütçe tablolarında belirtilmelidir. Aynı katkı kapsamında belirtilen işin karşılığı olan tutarın uygulama aşamasında aynı tutarda gerçekleşmesinden ziyade, taahhüt edilen işin yapılması gerekmektedir. Bu nedenle de hibe başvuru formları ve bütçe formlarında aynı katkı bölümlerinde yapılması planlanan işler mutlaka ayrıntılı olarak belirtilmelidir. • Yatırımcının inşaat ile ilgili aynı katkısı gerçekleşmeden ve inşaat bir bütün olarak tamamlanmadan makine, ekipman ve malzeme alımı ile ilgili hibe ödemesi talep edilemez. Makine, ekipman, malzeme alımı ile ilgili yatırımcının taahhüt ettiği aynı katkı yerine getirilmeden mal alımı ile ilgili hibe desteği talep edilemez.
Satınalma Süreçleri	• Hibeye esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir. • Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri Bakanlık tarafından yayımlanan Satın Alma Rehberinde belirtilen kurallara uygun olarak yapılmış satın alımlar sonucunda belirlenen yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır. • Yatırımcı, Hibeye Esas Proje Giderlerinden inşaat ve makine ekipmanı ayrı ayrı ihale edebileceği gibi bu giderlerin tamamını tek bir ihale şeklinde de gerçekleştirebilir. • Yatırımcılar tarafından sürekli çalıştırılan, düzenli, dönüşümlü, yarı zamanlı ve geçici olarak işe alınmış kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar yüklenici olamazlar. • Hibe sözleşmesine bağlanan Hibeye Esas Proje Tutarı, uygulama sürecinde artırılamaz. Ancak sözleşmeye bağlanan tutarı aşmaması ve başvuruda bütçelendirilen ve iş kalemlerinde gösterilen inşaat/makine-mal alımı ile ilgili kalemlerde kapasite azalışı olmaması kaydıyla gider kalemleri arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmamak şartıyla aktarımlar yapılabilir veya destek kapsamında başvuruda bütçelendirilen ve alımı yapılan inşaat/makine-mal kalemlerinden proje başvuruları kapsamında satın alma rehberine ve/veya teknik şartnamelere uygun olarak temin edilmeyen ve uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen kalemler ikinci el alımı olmamak şartı ile projelerin amacına uygun olarak aynı katkı ile tamamlandığı ve tesisin faaliyete geçmesinde engel oluşturmadığı takdirde hibe hesaplaması kalemlerinden düşülür ve başlangıçta belirlenen toplam hibe tutarındaki miktardan düşülerek hibe ödemesi yapılır. • Yatırımın sadece Makine Ekipman alımını içermesi durumunda, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 16 ncı maddesine göre İmar Barışı kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Bakanlığın yetkilendirdiği kuruluşlardan alınmış "Yapı Kayıt Belgesi" kabul edilecektir. Makine Ekipman alımı yanında Yapı Ruhsatı gerektirmeyen inşaat işleri olması durumunda "Yapı Kayıt Belgesi" yanında Yapı Ruhsatının alınmasına gerek olmadığına dair resmi yazı da başvuruda sisteme yüklenecektir.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu aracılığıyla “yerinde üretim, yerinde istihdam, yerinde kalkınma” sloganı ile özdeşleşen desteklere başvuru süreci kurumun sitesinde başvuru yol haritası olarak adlandırılmıştır. Süt Üreten Tarımsal İşletmeler (101-1) olarak adlandırılan destekler aşağıda özet olarak sunulmuştur.

Şekil 3. Başvuru yol haritası (TKDK, 2022).

Kırsal Kalkınma Desteklerine İlişkin Mevzuat

Kırsal kalkınma desteklerine ilişkin olarak TKDK kurumsal sitesinde “mevzuat” başlığında yer alan dayanaklar derlenerek aşağıda sunulmuştur (TKDK, 2022).

1. Kanunlar

- TKDK Teşkilatı Hakkında Kararname (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi – Otuzbeşinci Bölüm)
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Hizmetleri Hakkında Kanun (5648 Sayılı Kanun)

2. Yönetmelikler

- İl Koordinatörlüklerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- PDSK Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Disiplin Amirleri Yönetmeliği
- Kurumumuzun Akreditasyonu Ve Akreditasyon Kriterlerinin Uygulanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik
- İl Koordinatörlüklerinin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Personel Yönetmeliği

3. Çerçeve Antlaşma

4. Sektörel Antlaşma

5. IPARD

- IPARD II Çerçeve Antlaşma
- IPARD II Sektörel Antlaşma
- IPARD II

Türkiye’de Kırsal Kalkınma Desteklerine İlişkin İstatistikler

Tablo 7. Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezi ve Belde/Köy Nüfusu, 2007-2021 (TÜİK, 2022).

Yıl Year	Yaş grubu Age group	Toplam-Total			İl ve ilçe merkezleri Province and district centers			Belde ve köyler Town and villages		
		Topla m Total	Erke k Male	Kadı n Fem ale	Topla m Total	Erke k Male	Kadı n Fem ale	Topla m Total	Erke k Male	Kadı n Fem ale
31.12.2021	Topla m- Total	84 680 273	42 428 101	42 252 172	78 908 631	39 481 794	39 426 837	5 771 642	2 946 307	2 825 825
31.12.2020	Topla m- Total	83 614 362	41 915 985	41 698 377	77 736 041	38 921 666	38 814 375	5 878 321	2 994 319	2 884 002
31.12.2019	Topla m- Total	83 154 997	41 721 136	41 433 861	77 151 280	38 660 605	38 490 675	6 003 717	3 060 531	2 943 186

31.12.2018	Topla m-Total	82 003 882	41 139 980	40 863 902	75 666 497	37 912 323	37 754 174	6 337 385	3 227 657	3 109 728
31.12.2017	Topla m-Total	80 810 525	40 535 135	40 275 390	74 761 132	37 470 193	37 290 939	6 049 393	3 064 942	2 984 451
31.12.2016	Topla m-Total	79 814 871	40 043 650	39 771 221	73 671 748	36 936 010	36 735 738	6 143 123	3 107 640	3 035 483

Tablo 8. Yıllara Göre Bayburt'un Yıllık Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Yoğunluğu

Yıllık nüfus artış hızı(1) (%)							Yıllara göre illerin yıllık nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu							
	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Topla m-Total	13,4	13,5	12,4	14,7	13,9	5,5	12,7	101	102			104	105	107
Bayburt	-25,9	137,8	-14,3	22,8	30,7	-35,2	37,5	22	21	24	22	22	23	22

Tablo 9. Yıllık Ortalama Hanehalkı Kullanılabilir Geliri ve Bir Önceki Yıla Göre Değişim, 2012-2021 (TÜİK, 2022).

Anket yılı	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gelir referans yılı	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Medyan gelirin %40'ına göre	10,0	9,1	8,7	8,7	8,4	7,4	7,9	8,3	8,9	8,5
Medyan gelirin %50'sine göre	16,3	15,0	15,0	14,7	14,3	13,5	13,9	14,4	15,0	14,4
Medyan gelirin %60'ına göre	22,7	22,4	21,8	21,9	21,2	20,1	21,2	21,3	21,9	21,3
Medyan gelirin %70'ine göre	30,2	29,5	29,4	29,5	28,7	28,1	28,5	28,5	29,0	28,7

Tablo 10. Hayvan Sayıları ve Değişim Oranları, Aralık 2020-Haziran 2021 (TÜİK, 2022)

	Aralık 2020 (Baş)	Haziran 2021 (Baş)	Değişim (%)
Sığır	17 965 482	18 124 106	0,9
Manda	192 489	194 277	0,9
Koyun	42 126 781	45 182 280	7,3
Keçi	11 985 845	12 235 069	2,1

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı konularına göre destek-kalemleri tarımsal destekler incelendiği zaman Alan Bazlı Destekler aşağıda sınıflandırılmıştır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022).

1. Tarımsal Destekler

- Bitkisel Üretim Yapan Küçük İşletmesi Desteği
- Fındık Alan Bazlı Gelir ve İternatif Ürün Desteği
- İyi Tarım Uygulamaları Desteği
- Mazot, Gübre ve Toprak Analizi Desteği
- Organik Tarım Desteği
- Toprak Analizi Desteği

2. Biyolojik ve Biyoteknik Mücadele Desteği

- Açık alanda paket toplamı
- Örtüaltı paket toplamı

3. Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler

- ÇATAK Desteği
- Geleneksel Zeytin Bahçelerinin Rehabilitasyonu Desteği
- Sertifikalı Fidan Üretim Desteği
- Sertifikalı Fidan/Fide ve Standart Fidan Kullanım Desteği
- Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Desteği
- Yurtiçi Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği
- Yurtiçi Sertifikalı Tohum Üretim Desteği
- Fark Ödemesi Destekleri

4. Hayvancılık Desteklemeleri

- Anaç Koyun-Keçi Desteği
- Arıcılık
- Aşı Desteği

5. Atık Desteği

6. Besilik Erkek Sığır Desteği

- Buzağı Desteği
- Çiğ Sütün Değerlendirilmesi

7. GAP-DAP-KOP-DOKAP Hibe Desteği

8. Hastalıktan Ari İşletme Destekleri

9. Hastalıktan ari işletmedeki sığır

10. Hayvan Başı Ödeme

11. Hayvan Genetik Kaynakları

12. Hayvan Hastalığı Tazminatı Destekleri

13. İpek Böceği

14. Küçükbaş Soykütüğü Destekleri

15. Onaylı Süt Çiftliği Desteği

16. Programlı Aşı Uygulamaları
17. Su Ürünleri
18. Sürü Büyütme ve Yenileme Destekleri
19. Sürü Yöneticisi İstihdam Destekleri
20. Süt Primi
21. Tiftik Üretim
22. Yem Bitkileri

Kırsal kalkınma desteklerine yönelik istatistikler incelenirken T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı hayvancılık projeleri hakkında tarihçe bölümünde şu ifadeler yer almaktadır. *“Ülkelerde, hayvancılığın tarımsal üretim içerisindeki payı daima %50’nin üzerinde bulunmakta ve bu pay devamlı artmaktadır. Örneğin, Fransa’da %60, İngiltere’de %70 ve Almanya’da %75’e kadar yükselmektedir. Türkiye’de ise hayvansal üretim bitkisel üretimden hemen sonra gelmekte olup, tarımsal üretim değerinin %25-30’unu oluşturmaktadır. Tarımda hayvansal üretime ağırlık verilmesinin teknik ve ekonomik açıdan önemli nedenleri vardır. Bunlar arasında; insanların düzenli, yeterli ve dengeli bir biçimde beslenmeleri, bitkisel ürün ve artıklarının daha değerli hayvansal ürünlere dönüştürülmesi, istihdama katkısı ve işin sürekliliği, hayvansal Üretimde sermayenin yıl içindeki devir hızının bitkisel üretime göre daha yüksek olması sayılmaktadır. Türkiye’deki tarım işletmelerinin %96.38’inde bitkisel ve hayvansal üretim birlikte yapılırken. Yalnızca hayvansal üretim faaliyetine yer veren işletmelerin oranı %3.62’dir. Bu durum, Türkiye’de hayvancılığın ihtisaslaşmadığını da göstermektedir. Hayvan yetiştiriciliğinde damızlık materyalden sonra en önemli girdiyi yem oluşturmaktadır. Yemin nitelik ve nicelik “bakımından yeterli olması, yüksek verimli hayvanların ırk özelliklerini yeterince göstermesini ve üretim maliyetinde ortalama % 55 - 65 oranındaki payın minimize edilmesini sağlayacaktır. Hayvan hastalık ve zararlılarıyla mücadele edilmesi, teknik ve hijyenik yapıdaki barınakların inşası, etkin eğitim ve pazarlama hizmetlerinin sunulması verimli bir hayvancılık için gerekli diğer şartları oluşturmaktadır”* (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022). Böylece tarihsel anlamda ortaya konulan verilerden yola çıkarak hayvancılığın kırsal kalkınmadaki önemi tekrar vurgulanmaktadır.

Kırsal Kalkınma Destekleri, Girişimcilik ve Kırsal Yoksulluk İlişkisi

Yoksulluk, insanların içme, yeme, barınma ve giyinme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Dünyada Yoksulluk, insanlık tarihi ile birlikte var olan ve insanlar yaşadığı sürece devam edecek bir olgudur. Aynı durum ülkemiz için de geçerlidir. gelişmiş ülkelerde de görülebilen yoksulluk, daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir. Ülkemizde yoksulluk oranlarında ciddi bir azalma olmasına rağmen, yoksulluğun en yoğun olduğu yerler olarak kırsal yerleşimler karşımıza çıkmaktadır. Kentsel alanlarda gıda/gıda dışı yoksulluk ve harcamaya dayalı göreceli yoksulluk oranlarında ciddi bir düşüş yaşanırken, kırsal alanlarda bu oranlar yükselmiştir. Kırsal yoksulluk, genellikle çalışacak toprağı olmayan veya küçük topraklara sahip olan köylü ve tarım işçilerinde görülür. Bu halkların toprakları yetersiz olduğundan gelirleri ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir (Gümüş, 2021). Bu anlamda Kırsal kalkınmanın oluşması Türkiye ve benzeri tarımsal üretimin ön plana çıktığı ülkelerde dikkat edilen bir durumdur. Literatürde kırsal kalkınma destekleri ve girişimcilik ilişkisine dair göz ardı edilmemesi gereken desteklerden biri AB'ye aday ülkelere verilen desteklerdir. Türkiye'nin AB'ye aday ülke olmasıyla Kırsal kalkınma konusunu daha da önemli hale getirdi. AB'nin aday ülkelere yaptığı yardımlar kapsamında Türkiye'nin desteklerden faydalanabilmesi adına Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu oluşturularak faaliyete geçirildi. Kırsal kalkınma ve tarım sektörünü destekleyen projelerin AB desteklerinden yararlanmasını sağlamasından dolayı yararlı olduğu düşünülen bu kurum İl Koordinatörleri şeklinde teşkilatlanmıştır. Kırsal bölgede girişimcilerin teşvik edilmesi arttırılarak kırsal kalkınmanın arzulanan seviyeye kavuşturulmasında TKDK sundukları katkı dikkat çekici düzeyde önem arz etmektedir. (Yontar & Söztutar, 2018) araştırmalarının temelinde Manisa İl Koordinatörlüğü TKDK Manisa İl Koordinatörlüğü'ndeki uzmanların görüşlerine yer vererek bir anket formu uygulamış ve TKDK'ların üretim girişimcilik ve kırsal kalkınma çerçevesinde olumsuz ya da olumlu etkilerinin varlığı kurum uzmanlarının fikri ile değerlendirilmiş. Çalışmaya Manisa TKDK İl Koordinatörlüğünde çalışan 30 uzman personel katılmıştır. Çalışma sonucu olarak belirtilen ilde kırsal kalkınma projeleri ve bu projelere verilen destekler ile ilgili önemli bir hizmet verildiği sonucu çıkarılmaktadır.

Türkiye'de kırsal yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunmaya çalışan diğer bir çalışmada, kırsal yoksulluk kentsel yoksulluğun da nedeni olarak görülmekte ve bunu azaltmanın yolunun kırsal bölgede yaşayan kişilerin gelir seviyelerinin arttırılması ile mümkün olacağı ortaya konulmaktadır. Çalışma metodolojisi olarak kırsal yoksulluğun temel

nedenleri hayvancılık ve tarımdaki problemlerin ortaya konulması ve çözüm fikirleri için ilaç bayileri, ilçe tarım müdürlüğü yetkilileri ve ziraatçılar ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve görüşme yöntemiyle öncelikli yoksulluk testi sorulmaya çalışılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre kırsal yoksulluğun sebebi olarak damping, küçük çiftçilerin parçalı arazi yapısı, bilinçli tarım yapamama ve küreselleşme gelişmiş ülkelerin uyguladıkları sübvansiyonları kaldırma baskısı, azgelişmiş ülke tarımını olumsuz etkilemesi ortaya konulmuş ve Türkiye'de kırsal yoksulluğu azaltmak için hayvancılık ile tarım desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca çiftçilerin kazançlarını arttırmak adına ilaç firmalarının piyasadaki pazarlık yapma durumlarının kuvvetlendirilmesi ve üreticilerin bir arada hareket edebilecekleri birliklerin oluşturularak ürün pazarlamasında pazarlık gücünün yükseltilmesi, çiftçilerin giderlerinin azaltılması ve ürünlerinin daha iyi fiyatlarla pazarlanmasının önünü açacağı vurgulanmaktadır. Neticede tarım sektöründen geçimini sağlayanlar için gelir artırılması adına hayvancılık teşvik edilerek hayvancılık ve tarım sektöründe istihdam olanlara sigorta primi desteği verilerek bu insanların kırsal alanda kalması, tarımsal üretimin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı vurgulanmaktadır (Gümüş, 2021) .

Konunu bir diğer boyutlarından bir tanesi hayvansal ürünlerin satışının yoğun olarak yapılma ihtimali olan kırsal turizm bölgeleridir. Bu alanda yapılan çalışma içeriğinde girişimcilik, turizmde girişimcilik ve kırsal turizm konuları tanımlanarak kırsal turizmin girişimcilik konusunda Türkiye'den ve dünyadan çeşitli örneklerle yer verilmiştir. Ayrıca kırsal alanlardaki doğal kaynaklar, hem turistler hem de turizm işletmecileri için oldukça cazip olduğu vurgulanmıştır. Bugün, birçok ülke dünya çapında kırsal turizmde girişimciliğin önemini anladığından dolayı kırsal turizm girişimciliğinin teşvik edilmesi, özellikle sanayinin ve küçük işletmelerin gelişmiş olduğu kırsal alanların gelişmesine olanak sağlayacağı ortay konulmuştur (Aydemir, Kafa, Uzun, & Özdemir, 2013).

Hayvancılık ürünlerinin kırsal bölgelerin kalkınmasına dair yapılan incelemede kadın girişimcilerin otlu peynir ile yoksulluğu azaltmaya yönelik araştırma yer almaktadır. Doğu Anadolu bölgesinde yer alan somut ve somut olmayan miras alanlarına sahip Van ili önemli bir turizm kentidir. Belirtilen çalışma kapsamında kırsal turizmin gelişmesinde kadınların potansiyel rolü eleştirel olarak değerlendirilmiş ve önemli bir yöresel gıda olan kırsal otlu peynir üretiminde çok çaba sarf eden ancak henüz turistik bir ürün olarak yeterince değerlendirilmeyen kadınların varlığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırma Van ilinin dört farklı bölgesinde yürütülmüş olup, nitel araştırma deseninin bir parçası olarak çoklu durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma sonunda peynir yapım ve yönetim sürecinin her aşamasında yoğun iş gücü olan kadınlarla ilgili konularda veri toplamak için ağırlıklı

olarak etnografik yöntem ve yüz yüze görüşmeler benimsenmiş; katkıları, günlük yaşam deneyimleri, kültürel alışkanlıkları ve hayvansal ürün olan peynirin yaşamlarındaki varlığı incelenmiştir(Cihangir, Demirhan, & Şeremet, 2020).

Gelişmekte olan ülkelerde çiftçi girişimciliği ve yenilikçiliğine dayalı olarak kırsal yoksulluğa (RP) kalıcı bir müdahale bulmak için son zamanlarda artan bir ilgi vardır. Çin'in kaynakları kısıtlı iki bölgesinde girişimcilik ile RP'nin hafifletilmesi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla hazırlanan makalede çiftlik girişimcilerinin üç yeteneğinin - eğitim, ekonomik ve sosyo-kültürel - çiftçi girişimciliğinin büyümesi üzerindeki etkisini ve bunların sırasıyla RP'nin hafifletilmesini nasıl etkilediğini değerlendirmektedir. 363 katılımcıdan oluşan hane halkı anketi verileri, Çin'in iki eyaletindeki dört yoksun topluluktan alınmıştır. Çalışma sonuçları arasında Çin'de girişimcilik ile RP'nin hafifletilmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bulguları ayrıca, girişimciliğin niteliksel büyümesinin, niceliksel büyümeden ziyade RP hafifletme üzerinde daha güçlü bir pozitif etkiye sahip olduğunu ve katılımcıların sosyo-kültürel yeteneklerinin, eğitim ve ekonomik yeteneklerden ziyade çiftçilerin girişimcilik büyümesini önemli ölçüde ve olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır(Naminse vd., 2018).

MacKenzie (1992) göre dünya ekonomisinde meydana gelen büyük değişimler kırsal toplulukları etkileyerek yeni ekonomide ortaya çıkan üretim biçimlerinde yerel ve bölgesel alanların giderek daha önemli hale geleceğine dair işaretler olduğunu söylemektedir. Kırsal bir ekonomik kalkınma stratejisi olarak girişimciliği teşvik etmeye yönelik çalışmalarında kırsal alanlar, rahat bir yaşam tarzı, insan kaynakları ve teknoloji için bir konum dahil olmak üzere önemli varlıklara sahip olduğu ifade edilmiştir(MacKenzie., 1992).

Birçok sosyal bilimci, düşük gelirli topluluklarda girişimciliğin gelişimini desteklemenin, yoksullukla mücadele için uygulanabilir bir kalkınma stratejisi olduğuna inanmaktadır. Hatta bazıları, ekonomik kalkınmanın etkili olabilmesi için yerel girişimler yoluyla düşük gelirli bölgelerde yeni işlerin başlatılması gerektiğini ve sağlıklı bir ekonominin sürdürülmesi için girişimciliğin kritik olduğunu öne sürüyor. Robinson vd. (2014) çalışmalarında daha küçük ölçekli, yerel anlamda denetimi yapılan işletmelerin varlığının toplulukların zenginleşip gelişmediğinin belirlenmesine yardımcı olabileceğini öne süren son bilimsel araştırmalar ve taban hareketleri tarafından desteklemiş ve girişimcilik ve kırsal kalkınma arasındaki bağlantıları araştırmıştır. Çalışmada bir değişim teorisi kullanarak Amerika'da 1890 girişimci üzerinden ve Güney'deki kırsal topluluklarda ekonomik gelişmeyi

ve büyümeyi teşvik etmek adına yerel, topluluk temelli bir strateji olarak kullanımını incelemektedir (Robinson vd., 2004).

Jyotika (2014) Hindistan kırsalında kadın girişimciliğinin durumunu tespit etmeye yönelik çalışmasında hükümet tarafından başlatılan çeşitli girişimcilik geliştirme programlarına rağmen sivil toplum kuruluşları, girişimciler ekonomik olarak uygun küçük ölçekli birimler kurmak için bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır. Kadın girişimcilere ulaşmayı amaçlayan programlar, ancak bu paradoksun yanı sıra kadınların güvenini, bağımsızlığını ve hareketliliğini azaltan ailesel ve sosyal koşulların da dikkate alırlarsa başarılı olabileceği söylenmektedir. Ayrıca girişimciliğin geliştirilmesi için havuç olarak sadece planlar (finansal ve kalkınma) yerine, kırsal Hindistan'daki kadınlara ve gençlere yoğun bir eğitim verilmeli ve entegre kırsal kalkınma programı uyarınca bir girişimcilik eğitim sistemi oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir. Kırsal girişimcilik, Hindistan'daki kırsal yoksulluğun ortadan kaldırılmasının cevabı olması nedeniyle entegre kırsal kalkınma projelerine biraz daha önemiyet verilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır(Jyotika, 2012).

Çoğu girişimcilik çalışmasının kentsel bir odağı vardır ve esas olarak fırsattan yararlanma perspektifinden durum incelenirken kırsal girişimcilik farklı özellikler sunar ve bu tür girişimcilik davranışı kırsal topluluklarda kaynak kısıtlamaları altında gerçekleştiğinden kaynak temelli bir bakış açısıyla analiz gerektirir. Tabares vd., (2022) çalışmalarında sürdürülebilir bir geçim kaynağı çerçevesinden kırsal girişimcilikte mevcut ve ortaya çıkan sorunları belirlemek için bir literatür taraması sunmaktadır. Literatür taraması, kırsal girişimcilik ve sürdürülebilir geçim ile ilgili ana kavramların kadın, yoksulluğun azaltılması, gençlik, sosyal girişimcilik ve kurumlar olduğunu belirlemektedir. Aynı şekilde, sosyal sermaye ve beşeri sermaye, incelenen belgelerde en alakalı sermayeler olarak öne çıkmaktadır. Çalışma, sürdürülebilir geçim çerçevesinden kırsal girişimciliğin sınırlarını genişletmek için sosyal girişimcilik, yönetim ve kurumlar, geçim kaynaklarının artması ve eko-girişimcilik ile ilgili ortaya çıkan konularda araştırma fırsatları sunduğunu ifade etmektedir (Tabares vd., 2022).

Edirne'de kırsal turizme odaklı kadın girişimciliğinin rolünü belirlemeye yönelik çalışmada, kırsal turizmde kadın girişimciliğinin mevcut durumu ve sorunları, durum tespiti ve sorunları araştırılmıştır. Araştırmada, tarama tipi araştırma ve betimsel veri toplama teknikleri kullanılmış ve ayrıca Edirne'deki kadın girişimcilerle yüz yüze görüşme ve gözlemler yapılmıştır. Anket analizi sonuçlarına göre Edirne'de özellikle kırsal turizm odaklı kadın girişimciler yerel/bölgesel değer üretimine katkısı araştırılarak kırsal turizmde kadın

girişimciliğinin varlığı Edirne'de kadınların sosyo-ekonomik durumunu geliştirdiği ortaya konulmuştur (Boyacıoğlu, 2014).

Yerel aktörlerin ekonomik hayatta yeterince yer almasıyla kırsal ekonomik kalkınmanın yönetilmesi mümkündür. Kadın girişimcilerin ekonomik hayata yeterince nüfuz edememesinden dolayı kırsal kalkınma çabalarında, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde istenilen sonuçların alınamamaktadır. Halihazırda nüfusun dörtte biri tarımda çalışmakta ve Türkiye'de kırsal kesimde yaşamakta olan Türkiye'de bu nedenle kırsal alanlarda girişimcilik faaliyetlerinde kadınların olması çok önemlidir. Çalışma ile Türkiye'nin kırsal kesimlerinde kadın girişimciliğinin sorunları ve mevcut durumuna odaklanılarak kırsal kesimde kadın girişimciliğinin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktadır (Soysal, t.y.).

Karaturhan vd. (2017) kendi işini kurmanın ülkenin ekonomik büyümesinde ve işsizliğin azaltılmasında önemli bir etkisi olduğunu belirttikleri çalışmalarında dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi kadın girişimciliği, Türkiye'de de, istihdam çerçevesinde problemlerin çözülmesinde ehemmiyetli araçlardan biri olarak görmektedir. Bu nedenle kadın girişimciliğini desteklemek için çeşitli proje ve çalışmalar yürütüldüğünü ifade etmektedir. Kırsal kesimde kadın girişimciliği, aile bütçesine katkı sağlaması açısından önemli olması nedeniyle kadınların kırsal alanda girişimcilik sürecine yoğun katılımı kırsal kalkınmaya dolayısıyla ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacağı ifade edilen bu çalışmanın temel amaç, kadınların (İzmir ili Aliağa ilçesi kırsalında yaşayan) girişimcilik kararlarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaya yöneliktir. Ayrıca çalışmada mevcut girişimcilik faaliyetlerinin belirlenmesi, girişimciliğin önündeki engellerin incelenmesi ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin getirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma Aliağa ilçesine bağlı köylerde yaşayan 65 kadınla yüz yüze görüşülerek gerçekteştirilmiştir. Aliağa ilçesinde kadın girişimcilerin karşılaştığı zorluklar düşük eğitim seviyesi, yetersiz finansal destek ve bilgi eksikliği olarak vurgulanmaktadır.

Marangoz vd. (2016) çalışmalarında girişimciliğin, kadınların finansal olarak bağımsız olmaları, toplumsal rollerini çeşitlendirmeleri ve toplumda daha yüksek bir statüye ulaşmaları için temel bir rol oynadığını ifade etmektedir. Çalışmalarında Türkiye'de demografik ve ekonomik olarak incelendiğinde kırsal nüfus, tarım ve hayvancılık faaliyetleri oldukça fazla olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmaları ile Muğla'nın kırsal kesimlerinde kadınların girişimcilik eğilimlerini belirleme amacı doğrultusunda anket çalışması yapılmıştır. Çalışma bulgularında girişimcilik eğilimi alt boyutuna ilişkin bulgulara göre kadınların özgüvenleri yüksek ancak yaratıcılıkları görece düşük olduğu ve kadınların çoğunluğunun bir iş fikri

olduğu ve genel olarak verdikleri cevaplara göre kadınların girişimcilik eğiliminde oldukları söylenebilir.

Bakay vd. (2020) çalışmalarında milletler adına önemli çıktıları olan kadın girişimciliği, kadınların karşılaştıkları bir takım sorunlara yönelik çözüm önerileri sunan kapsamlı araştırmalara ve kırsal kesimde kadın girişimciliğinde daha etkin rol alan ekonomik kalkınmaya ehemmiyetli katkı sağlayacak çalışmalara ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Nitekim araştırmalarında Manisa'nın Demirci ilçesinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorluk ve sorunların tespit edilmesi, bulgular doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunulması ve kırsal kadın girişimciliğinin kimliğinin analiz edilmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında mikro işletme düzeyinde 5 kadın girişimci ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Veriler ve araştırma bulguları ışığında çeşitli öneriler getirilerek kadın girişimcilerin bir ülkenin kalkınmasındaki rolü, girişimcilik ve kırsal girişimciliğe vurgu yapılmıştır.

Tan ve Tan (2019) çalışmasında özellikle küçük ve orta ölçekli tarımsal işletmelerin desteklenmesi ve bu işletmelerin girişimcilik yeteneklerinin teşvik edilmesi amacıyla uygulanan Avrupa Birliği ile mali işbirliği ve kırsal girişimcilik projelerini Türkiye ve Çanakkale özelinde incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Çanakkale ilinde bazı ilçelerde bölgesel üretim potansiyelinden yeterince yararlanılmadığı tespit edilmiş olup bu ilçelerde tarıma dayalı ekonomik yatırım potansiyelinin geliştirilmesine yönelik tavsiyeler ortaya konulmuştur.

İlter vd. (2019)'a göre nihai hedef olarak kırsal kalkınmanın, ülkemizin tüm kırsal kesimlerinde yaşayan kadınların istihdamlarının girişimciliğe doğru gelişmesini sağlayarak yaşam standartlarını yükseltmek ve bu kadınların yaşam standartlarını Türkiye'deki yaşam standartlarına yaklaştırmasını sağlamaktır. Yaptıkları çalışma ile son yıllarda gelişen, kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından, kadın girişimciliğinin katkısını göstermeyi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Afyonkarahisar ili kırsalında kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalar ve sonuçları değerlendirildiği çalışma sonuçlarına göre Afyonkarahisar İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde yürütülen projeler sayesinde; kırsal kesimdeki kadınlara girişimcilik anlamında kendilerini ifade etme fırsatları verilirse ve şehirde yaşayan kadınların sağladığı sosyal ve ekonomik donanım sağlanırsa bu alanda başarılı olabileceklerine inanıldığı vurgulanmaktadır.

İrmiş vd. (2016) çalışmalarında kırsal kalkınma bağlamında kırsal girişimciliği incelemek için Türk kılıç ve bıçaklarının üretildiği ve pazarlandığı Yatağan'da kırsal girişimcilik bulgularını ortaya çıkarmak adına bir saha araştırması yapmışlardır. Çalışmada

Yatağan'ın üretim ve girişimcilik geleneğinin tarihsel gelişimini ve mevcut durumunu içeren belgeler incelendikten sonra, bahsi geçen alanda girişimde bulunan ilgili kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Saha araştırmasından elde edilen bulgulara göre yerel halk tarafından kurulan işletme sürekliliğini sağlayamamıştır. Bu, üretim ve pazarlama faaliyetlerinin aile şirketi düzeyine dönmesi anlamına gelir. Saha çalışması sonucunda üretim ve pazarlama faaliyetlerinin aile şirketi düzeyine dönmesi ve kırsal girişimciliğin kırsal kalkınmaya dönüştürülmesi gibi bazı öneriler sunulmuştur.

Keleş ve Dilmaç (2017) Erzurum ilinde kırsal alanlarda sosyal sermaye ile sosyal girişimcilik arasındaki ilişki inceleyen çalışmalarında Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmış ve Bağlayıcı Sosyal Sermaye (BSS), Köprü Oluşturan Sosyal Sermaye (BRSS) ve Bağlayıcı Sosyal Sermayenin (LSS) Sosyal Girişimcilik üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çalışmalarında Köprülü Sosyal Sermayenin kırsal kesimdeki bireylerin sosyal girişimciliği üzerinde olumlu yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve ayrıca Bağlayıcı Sosyal Sermayenin ve Bağlayıcı Sosyal Sermayenin orta düzeyde etkisi ile sosyal girişimcilik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Keleş & Dilmaç, 2017).

Acar ve Çağlar (2020) kırsal alanda kadın girişimciliği üzerine yaptıkları çalışmalarında Batı Akdeniz bölgesinde TKDK'dan hibe alanlara uygulamıştır. TKDK'dan bağış alarak kırsal alanda girişimciliğe yönelen kadınların faaliyetlerinin etkilerinin ve kadınların faaliyetlerinin kendi ve ailesi, ardından bölge ve kırsal alan üzerindeki etkilerini araştıran çalışmanın bulgularına göre; Girişimci olan bu kadınların kişisel imajlarını ve özgüvenlerini olumlu yönde geliştirdikleri, maddi olanaklarını artırdıkları ve ayrıca işyerleri aracılığıyla sosyal, ekonomik ve istihdam gibi birçok yönden kırsal alanlara katkı sağladıkları gözlemlenmiştir (Acar & Çağlar, 2019).

Aylan vd (2019) lavanta kokulu köy örneği ile kırsal yoksulluğun giderilmesinde kadın girişimciliğin rolü üzerine yaptıkları çalışmada kırsal yoksulluğun azaltılması ve önlenmesine yönelik politika ve stratejiler hem uluslararası hem de ulusal seviyede belirlenmekte ve uygulanmakta olduğunu ifade eder. Kırsal yoksulluğun azaltılmasında kadın istihdamının artırılması kırsal alanlarda yaratılan ürünlerin hem üreticisi hem de satıcısı olması sebebiyle iki yönlü önem arz etmektedir. Kadın girişimcilik faaliyetleri ve turizmin gelişmesi vesilesiyle kırsal yoksulluk azaltılmakta ve sürdürülebilir kalkınma desteklenmektedir. 17 kişiden oluşan Lavanta Kokulu Köy Kadın Girişimciler Kooperatifi ana kütleyi oluştururken örneklem olarak amaçlı örnekleme yöntemi aracılığıyla kooperatife üye olan 6 kişiden oluşmaktadır. Çalışma

hedefi olarak kırsal yoksulluğun azaltılmasında turizm sektörü ve kadın girişimcilik faaliyetlerinin rolünü ortaya koymaktır (Sarı Gök, Şalvarcı, & Aylan, 2019).

Acar (2018) çalışmasında kırsal alanların kalkınmasında önemli bir yere sahip olan kadın girişimciliğini Bartın Kadın Çarşısı bağlamında tartışmayı ve incelemeyi hedeflemiştir. Halihazırda Bartın Kadın Çarşısı'nda iş yapan 30 kadınla derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmış ve veriler içerik analizine göre gruplandırılmış ve yorumlanmıştır. Yapılan çalışma kapsamındaki verilere göre çarşıdaki kadınlar girişimci bir bakış açısıyla hareket etmese de bu faaliyetlerin kadınları daha cesur, ayakları üzerinde duran ve girişimci aktörler haline getirdiği söylenebilir. Ayrıca çarşıda genç ve orta yaş kategorisindeki kadınların uygun fırsatlara sahip olmaları durumunda daha fazla girişimci düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle genel olarak kırsal girişimciliğin, özelde kadın girişimciliğinin desteklenmesi, geliştirilmesi bu bölgeleri daha işlevsel ve yaşanabilir alanlar haline getirme potansiyeline sahip olduğu vurgulanmaktadır(Acar, 2018).

Demir ve Demiryürek (2021) TR83 Bölgesinde kırsal kalkınma amaçlı hibe projelerinin değerlendirilmesine yönelik araştırmada özellikle alternatif gelir yaratmaya, genç istihdamını ve kadın girişimciliğini teşvik etmeye odaklanan kırsal kalkınma projelerinin derinlemesine analizi yoluyla kırsal kalkınma alanında karar alma, araştırma ve uygulamaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda 2012-2013 yılları arasında Samsun, Tokat ve Çorum ili kırsalında uygulanan dört küçük ölçekli hibe projesi örnek olay yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, kısa vadeli projelerde kırsal alanlarda sosyal bir ivme yaratsa da, mevcut müdahale mantığının gerçekçi olmadığını ve kırsal istihdam oluşturma ve kırsal gelir oluşturma konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölüm araştırmanın metodolojik sürecini içermektedir. Araştırmanın amacı ve modeli, evren ve örnekleme, veri toplama yöntem ve aracına ilişkin bilgilere detaylı bir şekilde yer verilmektedir. Ayrıca son olarak veri toplama süreci ve veri analizinin nasıl gerçekleştirileceği ifade edilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, kırsal kalkınma desteklerinden yararlanan girişimlerin farkındalık düzeyleri, algıladıkları kontrol ve beklentileri analizi analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın uygulama alanı, Bayburt ilinde son üç yıl içerisinde kırsal kalkınma desteklerinden yararlanarak tarımsal girişimde bulunan çiftçileri kapsamaktadır. Bayburt ilinde Tarımsal Yatırım Rehberine göre 2022 yılında ÇKS Kayıtlı çiftçi sayısı 3.543 kişidir. Amaçlı örnekleme yönteminin kullanıldığı araştırmada, çiftçilik sistemine kayıtlı olup Kırsal Kalkınma Desteklerinden yararlanarak hayvan yetiştiriciliği yapan 18 tarımsal girişimciye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Yöntem ve Aracı

Bir araştırma yöntemi, araştırma verilerini toplama, düzenleme ve analiz etme sürecini ifade etmektedir. Araştırma yönteminin seçimi büyük ölçüde araştırma sorularının doğasına bağlıdır (Akt; (Bilgin, 2015) Mamamabolo, 2009). Nitel araştırmada araştırmacı, olayları ve olguları kendi bağlamları içinde analiz etmeye, yorumlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Araştırma yöntemlerinin gelişim sürecinde veri toplama teknikleri her dönemde tartışma konusu olmuştur. Nitel açıdan bakıldığında bireylerin kendilerine has özellikleri ve çeşitli olgular inceleme konusu olmuş ve bu çalışmaların nicel yöntemin keskin kriterleri ile belirlenemeyeceği görüşü yaygınlaşmıştır (Baltacı, 2019, s. 370). Bu bağlamda, bireysel ve grup süreçlerine odaklanan daha spesifik araştırmaların başlamasıyla, önce psikoloji ve sosyoloji alanlarında, ardından sosyal bilimlerin diğer alanlarında kalitenin ön planda

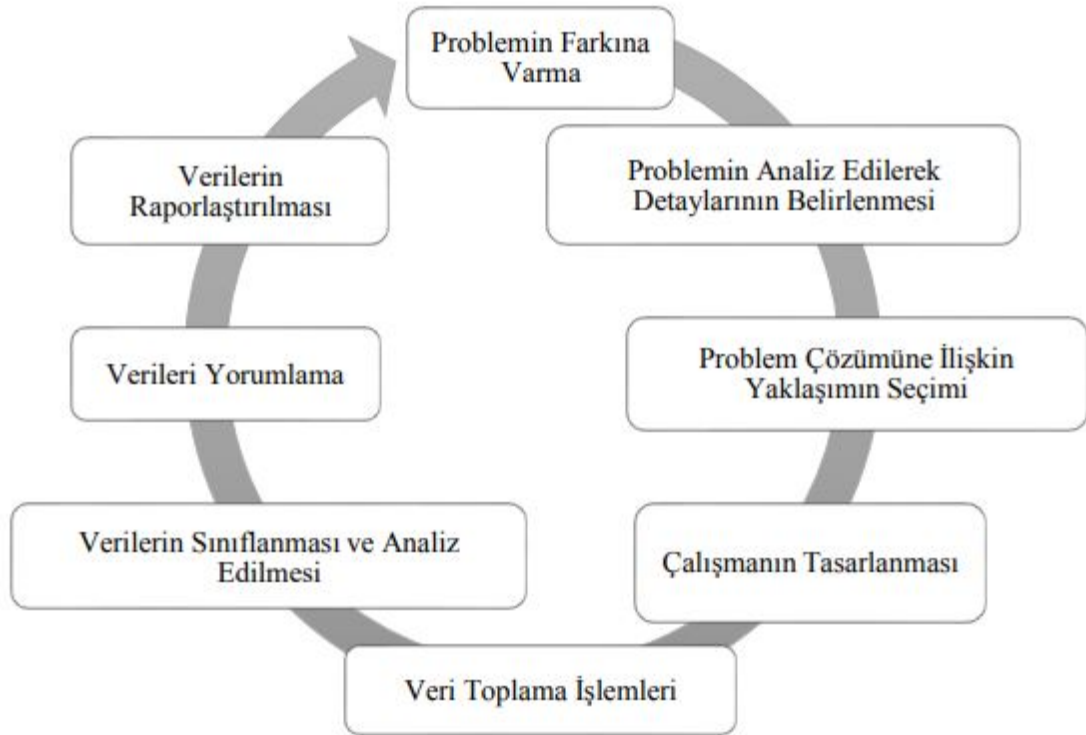
tutulduğu araştırma yaklaşımı öne çıkmaya başlamıştır. Bu süreçte özellikle pedagoji, sosyoloji ve psikoloji ve gibi bilim dallarında nitel araştırma yöntemleri kullanılmış, insanı derinlemesine incelemeye olanak sağlayan yeni ve bütüncül yaklaşımlar geliştirilmiş ve insanla ilgili her olgu tartışılmaya başlanmıştır (Baltacı, 2019).

Nitel araştırmalarda genellikle üç tür veri kümesi üzerinde çalışılmaktadır: 1) Doğa ve çevre ile ilgili veri kümeleri (araştırmanın yapıldığı evren, doğal çevre, sosyal yaşam gibi demografik veya fiziksel özellikler). 2) Vurgulama araştırma süreci hakkında veri kümeleri (araştırma sürecinde veya öncesinde yaşanan olaylar ve olgular). 3) İncelenen olayı ve olgunun algılanma şeklini vurgulayan veri kümeleri (içsel değişiklikler, çatışmalar veya diğer psikosomatik tepkiler vb.).

Söz konusu üç veri setini elde etmek isteyen araştırmacılar görüşme, gözlem ve konuşma/metin analizi gibi yöntem ve teknikleri kullanabilmektedirler. Mülakat tekniğinin, nitel araştırmalarda en çok kullanılan teknik olarak öne çıkmasının nedeni temelde uygulama kolaylığı açısından ve kişilerin olgularla ve olay ilgili görüşlerinin, duygusal geçmişlerinin, kendi deneyimlerinin, değerlerinin ve algılarının belirlenmeye çalışıldığı durumlarda ayrıntılı bilgi vermesidir (Baltacı, 2019). Yıldırım ve Şimşek (2005) nitel araştırmayı “doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde algıları ve olayları ortaya çıkarmak için gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı ve nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamaktadır Akt; (Bilgin, 2015).

Nitel araştırmalarda her araştırmada olduğu gibi araştırılacak konu hakkında bir farkındalık ve merak duygusu olmalıdır. Problemi bilmek, problemin farkında olmak ve problemin çözümünü merak etmek, araştırma sürecinde araştırmacının dikkati kolayca dağılabilir ve sıkılabilir olduğundan önem arz etmektedir. Problemin detaylarını analiz ederek belirlemek, çözüme yönelik alternatif yaklaşımlardan hangisinin problemi tutarlı bir şekilde çözeceğini seçmek ve veri toplama aracı geliştirmek önemlidir. Veri toplama süreci uzun sürebilir ve araştırmacının ilgili ya da ilgisiz tüm nitel verileri elde etmiş olabileceği durumda verilerin sınıflandırılması gerekmektedir. Sınıflandırma ile veriler daha etkin bir şekilde analiz edilir ve yorumlanır. Araştırmanın son aşaması olan raporlamanın farklı sorunları görünür kılabilir olmasının nedeni nitel araştırmanın amaçlarından birinin belirli problemleri çözmek ve yeni problem durumlarının tanınmasını kolaylaştırması olabilir. Bu döngü tüm araştırma süreci boyunca devam etmektedir. Nitel araştırma sürecini Şekil 8’deki gibi görselleştirmek mümkündür ve gözlemlenen süreç kendi içinde belirli durumları içermektedir.

Nitel araştırma süreci başladıktan sonra araştırmacının dikkate alması gereken üç önemli husus bulunmaktadır. Öncelikle araştırmanın temelini oluşturacak ve araştırma konusunu tanımlayacak ayrıntılı bir teorik çerçeveye sahip olunması gerekir. Araştırmacı daha sonra uygulanabilir, sistematik, zaman ve diğer ihtimaller yönünden esnek bir araştırma stratejisi geliştirir. Son olarak, araştırmanın belirli bir kitleyi hedeflediği unutulmadan çalışma okuyucunun anlayacağı şekilde açık bir dilde tutarlı bir şekilde raporlanmalıdır (Baltacı, 2019).

Şekil 4. Nitel araştırma süreci (Creswell, J. W. 2002, Akt; Baltacı, 2019).

Bu kapsamda, literatür bilgisi ve uzman desteği ile birlikte farkındalık, algılanan kontrol ve beklentiler boyutlarına ilişkin girişimcilere yöneltilecek sorular aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Soru 1. Bu işin/teşvikin, ekonomik olarak, size neden verildiğini düşünüyorsunuz?

Soru 2. Bu işin/teşvikin bulunduğunuz topluma ne gibi faydaları olabilir?

Soru 3. Bu işi/teşviki ne kadar süre devam ettirmeyi düşünüyorsunuz?

Soru 4. Bu iş/teşvik sizi ve çevrenizi nasıl etkilemektedir?

Soru 5. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak Devletin kontrol süreci nasıl işliyor? Denetim hakkında bilgi verebilir misiniz?

Soru 6. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak kısa ve uzun dönemde beklentilerinizi ifade edebilir misiniz?

Soru 7. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak çevrenizin de desteklerden yararlanmasını tavsiye eder misiniz?

Soru 8. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak kaygı ve çekinceleriniz var mı? Bilgi verebilir misiniz?

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada, ihtiyaç duyulan verilerin sağlanmasında araştırmanın kapsam ve amacına uygun olarak nitel araştırma yönteminde veri toplama teknikleri arasında yer alan mülakat tekniği kullanılmıştır.

Mülakat yöntemi, araştırmacının sözlü iletişim yoluyla belirli bir konuya dair alanında uzman ve yetkinlik sahibi kişilerden gerçekleştirdiği veri toplama tekniğidir (Karasar, 2017). Bu tekniğin çalışmada kullanılmasının temel nedeni mülakat tekniğinin görüşülen katılımcılara kendilerini ifade etme olanağı sağlaması, elde edilen verilerin analizini kolaylaştırması ve derinlemesine bilgi sağlama gibi önemli kazanımlar sunmasıdır (Büyükoztürk vd., 2012).

Mülakat tekniği ile veriler yarı yapılandırılmış mülakat, yapılandırılmamış mülakat ve yapılandırılmış mülakat olmak üzere üç şekilde gerçekleştirilmektedir (Coskun vd., 2017). Bu araştırmada, girişimci farkındalığı, algılanan kontrol ve beklentilerin analizine dair kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa etkisi üzerine yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır.

Veri toplama sürecinde kırsal kalkınma desteklerinde yararlanmış girişimciler ile irtibat kurularak randevu oluşturulup randevu iptali ve teyidi neticesinde toplam 18 kişi ile yüz yüze mülakatlar şeklinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mülakat esnasında katılımcılara detaylı bilgi verilmiş ve rızaları alınarak ses kaydı yapılmıştır. Tablo 5'te girişimciler ile yapılan görüşmelere dair detaylar yer almaktadır.

Tablo 11. *Girişimciler İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bilgiler*

Katılımcı No	Yer	Tarih	Görüşme Süresi (Dakika)
Girişimci 1	Aydıntepe MYO kampüs alanı	20.05.2022	18
Girişimci 2	Aydıntepe çay bahçesi	21.05.2022	20
Girişimci 3	Aydıntepe Polis Amirliği	22.05.2022	22
Girişimci 4	Aydıntepe Polis Amirliği	22.05.2022	15
Girişimci 5	Aydıntepe Şehit Oktay Altuntaş İ.Ö. Okulu	24.05.2022	14
Girişimci 6	Aydıntepe çay bahçesi	30.05.2022	17
Girişimci 7	Aydıntepe çay bahçesi	30.05.2022	17
Girişimci 8	Aydıntepe çay bahçesi	30.05.2022	19
Girişimci 9	Aydıntepe Belediyesi	01.06.2022	17
Girişimci 10	Aydıntepe Belediyesi	01.06.2022	16
Girişimci 11	Aydıntepe Gümüş Damla Köyü	15.06.2022	15
Girişimci 12	Aydıntepe MYO kampüs alanı	15.06.2022	17
Girişimci 13	Aydıntepe Belediyesi	15.06.2022	16
Girişimci 14	Aydıntepe Gümüş Damla Köyü	15.06.2022	16
Girişimci 15	Aydıntepe çay bahçesi	15.06.2022	15
Girişimci 16	Aydıntepe MYO kampüs alanı	15.06.2022	15
Girişimci 17	Aydıntepe Belediyesi	15.06.2022	20
Girişimci 18	Aydıntepe Belediyesi	15.06.2022	16

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu kısımda, araştırma verilerinden elde edilen tanımlayıcı istatistikler ve verilere uygulanan analizler neticesinde elde edilen bulgular sunulmaktadır. Bu doğrultuda ilk olarak katılımcıların demografik özelliklerine yer verilerek yorumlamalar yapılmıştır.

Demografik Bulgular

Araştırma çerçevesinde 20.05.2022-15.6.2022 tarihleri arasında 18 girişimci ile yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında kişiler ikamet ettikleri, çalıştıkları veya önceden planlanan yerde bir araya gelinerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Kırsal Kalkınma Desteklerinden yararlanan girişimcilerden çalışmaya katılanların tamamı (18 kişi) erkektir. Girişimcilerin yaş aralığı 18-24 (% 5,6), 25-34 (% 27,8), 35-44 (% 38,9), 45-54 (% 27,8) olarak ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların medeni durumu % 77,8 evli, % 22,2 bekâr şeklindedir. Katılımcıların %33,3 ilkokul mezunu; %55,6 lise mezunu; %5,6 üniversite mezunu ve %5,6 yüksek lisans mezunudur.

Ailede bakmakla yükümlü olduğu fert sayısı en fazla 5 kişi olan % 44,4 ve en az 6 ve 4 kişi olan % 5,6 şeklindedir. Tablo 1’de girişimcilere ait demografik bulgular gösterilmektedir.

Tablo 12. *Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler*

Katılım No	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Ailede Bakmakla Yükümlü Olduğu Fert Sayısı
1	Erkek	35-44	Lise Mezunu	Evli	5
2	Erkek	35-44	Lise Mezunu	Evli	4
3	Erkek	45-54	Lise Mezunu	Evli	3
4	Erkek	25-34	Lise Mezunu	Evli	2
5	Erkek	25-34	Yüksek Lisans	Evli	2
6	Erkek	35-44	İlkokul Mezunu	Evli	5
7	Erkek	25-34	Lise Mezunu	Bekâr	5
8	Erkek	45-54	Lise Mezunu	Evli	6
9	Erkek	35-44	Lise Mezunu	Evli	5
10	Erkek	25-34	Lise Mezunu	Evli	7

11	Erkek	18-24	Lise Mezunu	Bekâr	7
12	Erkek	45-54	İlkokul Mezunu	Evli	5
13	Erkek	45-54	İlkokul Mezunu	Evli	2
14	Erkek	35-44	Üniversite	Evli	5
15	Erkek	35-44	İlkokul Mezunu	Evli	7
16	Erkek	25-34	Lise Mezunu	Bekâr	5
17	Erkek	35-44	İlkokul Mezunu	Bekâr	3
18	Erkek	45-54	İlkokul Mezunu	Evli	5

Girişimcilerin Farkındalıklarının Analizi

Girişimcilerin ekonomik farkındalıklarına ilişkin bulgular.

Kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluk üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırmada ilk olarak, girişimcilerin ekonomik farkındalık düzeyleri incelenmiştir.

Farkındalık boyutu, girişimcilerin devlet tarafından verilen kırsal kalkınma desteklerinin hangi amaçla verildiği ve bu desteklerden yararlanmada bir girişimci olarak kendilerine düşen sorumluluğun farkında olup olmadıklarını içermektedir. Girişimcilerin tamamı bu soruya yanıt vermiştir. Tablo 7’de katılımcıların ekonomik farkındalık boyutuna ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Girişimcilerin ekonomik farkındalık boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 13, Girişimci 14, Girişimci 15, Girişimci 16 Girişimci 17 ve Girişimci 18 tarafından ortaya konulan temel görüşler şu şekildedir: ekonomik sürdürülebilirlik; üretimin artırılması; dışa göçü engellemek; geçim kaynağı olması; hayvancılığın gelişmesi; çiftçiliğin bitmemesi ve gelişmesi; hayvan sayısının arttırılması ve sürüyü büyütme; alım gücünün artması; ekonomik olarak iyileşme sağlaması; ekonomik olarak kendi kendine yetebilme seviyesini geliştireceğini; refah düzeyinin artması; toplum tarafından istismar edildiği için beklenen toplumsal faydanın oluşmaması; kendi işini kurma; sağlıklı beslenme ve koyun etine ulaşımın kolaylaşmasıdır.

Tablo 13. *Girişimcilerin Ekonomik Farkındalıklarına İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2,	Ekonomik sürdürülebilirlik
Girişimci 4, Girişimci 5,	Üretimin artırılması
Girişimci 6, Girişimci 7,	Dışa göçü engellemek
Girişimci 8, Girişimci 9,	Geçim kaynağı olması
Girişimci 10, Girişimci 11,	Hayvancılığın gelişmesi
Girişimci 12, Girişimci 13,	Çiftçiliğin bitmemesi ve gelişmesi
Girişimci 14, Girişimci 15,	Hayvan sayısının artırılması ve sürüyü büyütme
Girişimci 16, Girişimci 17,	Alım gücünün artması
Girişimci 18	Ekonomik olarak iyileşme sağlaması
	Ekonomik olarak kendi kendine yetebilme seviyesini geliştireceğini
	Refah düzeyinin artması
	Toplum tarafından istismar edildiği için beklenen toplumsal faydanın oluşmaması
	Kendi işini kurma
	Sağlıklı beslenme ve koyun etine ulaşımın kolaylaşması

Kırsal Kalkınma Desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa etkisi üzerine girişimcilerin farkındalık boyutuna dair sorulan “*Bu işin/teşvikin, ekonomik olarak, size neden verildiğini düşünüyorsunuz?*” şeklindeki soruya 16 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde Girişimci 1, 3, 4, 10 ve 11’in, görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan Girişimci 12 ve Girişimci 13 konuyla ilgili görüş belirtmemişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir.

Katılımcı 1 ve Katılımcı 3 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken üretimin katma değerinin artması noktasında desteklerin verildiğine vurgu yapmıştır. Katılımcı 1’in konuya ilişkin görüşü şu şekildedir: “*Bu destekler çiftçiye yardımcı olmak amaçlı veriliyor. Devlet bunu üretimin katma değerinin artması için yapıyor. Bize ve devletimize katkısı olmuş olacak. Bize maddi olarak yardımı olacağı için cebimizde daha az para çıkacağından böylece köyümüzde kalmamız sağlanmış oluyor.*” Katılımcı 3 ise konuya ilişkin görüşünü: “*Bu teşvikler hem bize hem de ülkemize katkısı olmak üzere verilmektedir. Yalnız ekonomik sıkıntılar teşviklerin verimli kullanılmasını engelledi.*” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 2, konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken kendine yetebilme ve sürdürülebilirlik hususlarını öne çıkarmıştır. Katılımcı 2’in görüşü şu şekildedir: “*Kendi ekonomimizin kendimizin sağlaması için faydalı olacağından dolayı devlet bu teşvikleri vermekte. Hayatımıza daha iyi bir ekonomi ile devam etmek için verilmektedir.*”

Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken üretimin ve istihdamın artması noktasında desteklerin verildiğine vurgu yapmıştır. Katılımcı 4’in görüşü şu şekildedir:

“Üretimin artması ve ekonominin gelişmesi için teşvik ediliyor. Ekonomi ile birlikte bütçe, istihdam ve birçok konuda faydası olacağı düşünülmektedir.” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 5, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken vatandaşın üretime katılması için verildiğine değinmiştir. Katılımcı 5’in görüşü şu şekildedir: *“Bence devlet bu işi üretime vatandaş katılsın diye, hazır kazanmak yerine üretime katkısı olsun diye veriyor.”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 6 ise konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken geçim kaynağı ve göç oluşmamasına odaklanmıştır. Katılımcı 6’nın görüşü şu şekildedir: *“Köyde kalmamız için veriliyor. Milletin geçimi kolaylaşsın, göç olayı olmasın diye veriyor.”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 7 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken hayvancılığın gelişmesi ve çiftçiliğin bitmemesi konusuna önem vermektedir. Katılımcı 7’in görüşü şu şekildedir: *“Bence bu teşvikler hayvancılığın daha ileri gitmesi için veriliyor, devletimiz çiftçiliğin bitmemesi için verdiği fikrindeyim.”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 8 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken hayvan sayısının arttırılmasına dikkat çekmiştir. Katılımcı 8’in görüşü şu şekildedir: *“Bence bu teşvikler bölgede düşen hayvan sayısını arttırmak için verildi.”* Buna ek olarak, Katılımcı 9’da konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken hayvan sayısının arttırılmasına *“Köyümde yaşamak için bir sürü nedenim var projesinde olduğu gibi hayvan sayısının artması hedefleniyor”* ifadeleriyle dile getirmiştir.

Katılımcı 10 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken sürüyü büyütme ve istihdamı arttırma konusuna vurgusunu göz önüne getirmiştir. Katılımcı 10 konuya ait düşüncelerini; *“Biz bu işi daha önceden yaptığımız için sürekli yapacağız, sürümüzü büyütme niyetinde olduğumuz için devlet bunla uğraştığımızı görüp destek vermektedir. Ben mesela bu iş için çoban tutuyorum, devlette istiyor ki bu sayede benle birlikte birileri iş sahibi olsun”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 11 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken hayvancılığın azalmaması ve köyden dışa göçün düşmesini birlikte ele almıştır. Katılımcı 11 konuya ait düşüncelerini; *“Hayvancılık azalmasın, hayvancılığa daha fazla yönlendirmek için. Köyde göç artmasın, nüfus azalmasın diye destek veriliyor”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 14, konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken koyun sayısının arttırılması konusunu öne çıkarmıştır. Katılımcı 14, konuya ait görüşü şu şekildedir: *“Malımız çoğalsın diye devlet bu teşvikleri veriliyor. Bayburt’ta zaten koyun sayısı azaldı, bu sayıyı arttırmak istiyor.”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 15 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken alım gücü yetersizliğine destek konusuna vurgusu yapmıştır. Katılımcı 15 konuya ait görüşü şu şekildedir; *“Alım gücü düşük olan köylüye destek olmak için teşvik veriliyor.”*

Katılımcı 16, konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken hayvan sayısı çoğalması, hayvancılık bitmemesi ve köyde kalınması konusuna değinmiştir. Katılımcı 16 konuya ait görüşü şu şekildedir: “Devlet bana bunu verirken diyor ki hayvancılık bitmesin. Bu köyde yaşayalım diye, hayvanımız çoğalsın diye.” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 17, konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken istihdam konusuna vurgusu yapmıştır. Katılımcı 17 konuya ait görüşü şu şekildedir: “Devlet bu teşviki köyde istihdamı arttırmak için veriyor.” Katılımcı 18, konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken üretimin artırılmasının önemini belirtmiştir. Katılımcı 18 konuya ait görüşü şu şekildedir: “Devlet bu teşviki verme nedeni üretimi arttırmak istiyor.”

Girişimcilerin sosyo-kültürel farkındalıklarına ilişkin bulgular.

Girişimcilerin tarımsal, kırsal kalkınma desteklerine ilişkin farkındalıklarının diğer yönünü sosyo-kültürel farkındalık oluşturmaktadır. Girişimcilerin sosyo-kültürel farkındalıkları onların içerisinde bulundukları topluma karşı sosyal ve kültürel olarak sağlamları muhtemel katkıları ifade etmektedir. Bu doğrultuda, Tablo 8’de katılımcıların sosyo-kültürel farkındalıklarına ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Girişimcilerin sosyo-kültürel farkındalıklarına ilişkin bulgular incelendiğinde Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 12, Girişimci 14, Girişimci 15 ve Girişimci 16 tarafından ortaya konulan temel görüşler şu şekildedir: geleneklerin sürdürülmesi, dolaylı istihdam ve iş olanakları, bireyselleşme, kolektif toplum bilinci, refah düzeyinin arması, toplum tarafından istismar edildiği için beklenen toplumsal faydanın oluşmaması.

Tablo 14. *Girişimcilerin Sosyo-Kültürel Farkındalıklarına İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2,	Geleneklerin sürdürülmesi
Girişimci 3, Girişimci 4,	Dolaylı istihdam ve iş olanakları
Girişimci 5, Girişimci 6,	Bireyselleşme
Girişimci 7, Girişimci 8,	Kolektif toplum bilinci
Girişimci 9, Girişimci 10,	Refah düzeyinin arması
Girişimci 12, Girişimci 14,	Toplum tarafından istismar edildiği için beklenen
Girişimci 15, Girişimci 16,	toplumsal faydanın oluşmaması

Kırsal Kalkınma Desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa etkisi üzerine girişimcilerin farkındalık boyutuna dair yöneltilen “Bu işin/teşvikin bulunduğunuz topluma ne gibi faydaları olabilir?” şeklindeki soruya 14 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde Katılımcı 3’ün, katılımcı 4’ün, katılımcı 12’nin ve katılımcı 16’nın görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan

4'ü konuyla ilgili görüş belirtmemişlerdir. Toplam 14 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir.

Katılımcı 1, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken ekonomik olarak iyileşme sağlaması ve kendi kendine yetebilme seviyesini geliştireceğini ve refah düzeyinde faydalar sağlandığına değinmiştir. Katılımcı 1'in görüşü şu şekildedir: *“Toplu faydaları istihdam açısından faydalı olabilir. Biraz da işletmesini büyüteceği için refah düzeyine de olumlu faydaları olabilir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 2 ve Katılımcı 5, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken üretim ve istihdam merkezli destek olduğunu düşünerek bazı ihtiyaçların giderilmesinin sağlandığına ve ekonomiye katkı sunduğuna vurgu yapmışlardır. Katılımcı 2'in görüşü şu şekildedir: *“Toplu bence ekonomik yönden daha fazla faydası olacaktır. Bireysel olarak herkes kendi hayatını idame ettirirse kimse kimseye yük olmamış olur”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 5'in görüşü şu şekildedir: *“Bu teşvikler ile vatandaşın işsizliğini gideriyor. Örneğin çoban ve işçi çalıştırıldı mı ekonomiye de katkısı olmaktadır.”* şeklinde ifade etmiştir

Katılımcı 3, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken üretim ve istihdam merkezli destek olduğunu düşünerek aynı zamanda köyün dışına çıkılmadan bazı ihtiyaçların giderilmesinin sağlandığına vurgu yapmıştır. Katılımcı 1'in görüşü şu şekildedir: *““Zaten benim destek aldığım projenin adı ‘köyde yaşamak için bir sürü nedenim var’ devletin vatandaşa katkısı olmuş olur. Üretimden daha güzel bir şey var mı? Mesela hayvanın sütünü satarsın, kesip etini satarsın, konu komşu herkes bundan yararlanır, sadece yapan değil. Adamın kurbana ihtiyacı varsa, başka yere gitmesine gerek yok, adak yapacaksa senden gelip koyun alıyor. Koyun sirkülasyonu olsa büyük baş hayvan alamayan adam bizleri aklına getirip bizden alışveriş gerçekleştirir. Doğal olarak köyün dışına çıkmadan bu ihtiyaçların köyde giderilmesini sağlıyoruz.”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken teşvik ve desteklerin güzel olduğunu ama toplum tarafından istismar edildiği için beklenen toplumsal faydanın oluşmadığını belirtmiştir. Katılımcı 1'in görüşü şu şekildedir: *“Fikirler güzel, örneğin Hollanda'da üretim çok verimli ama bizde değil. Toplumsal olarak faydasının düşük olmasının nedeni alınan teşviklerin ilgili yerde kullanılmaması toplumsal verimi olumsuz etkilemektedir.”*

Katılımcı 6 ve Katılımcı 7, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kendi işini kurmaya ve artan refah düzeyine vurgu yapmıştır. Katılımcı 6'in görüşü şu şekildedir: *“Hayvancılık başta olmak üzere kendi işinin kurulmasına faydası olur. Refah düzeyinin olumlu etkilendiğini*

düşünüyorum.” Katılımcı 7’in görüşü şu şekildedir: “Ben yıllardır hayvancılık yapıyorum en güzel en toplu para aldığım iş bu oldu. Kredi çekmediğin sürece tolu para geçmiyor. Toplu para araba için, ev için, düğün için tek yol şu an bu.”

Katılımcı 8 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kendi işini kurmaya ve TL ile borçlanmanın avantaj olduğunun altını çizmiştir. Katılımcı 8 görüşünü: *“Böyle bir teşviki baba oğula vermez. Birkaç yıl içinde taksitlerin değeri bir karton sigara parasına düşecek. Çünkü 25 bin TL olan borcumuz geçen sene 3.000 euro iken bu yıl 1.500 euro ya düştü. Bende bu sayede kendi işimin patronu oldum”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 9 ve Katılımcı 10 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken hayvan sayısının arttırılmasına, hayvancılığın geliştirilmesi ve çiftçiliğin bitmemesine vurgusu yapmıştır. Katılımcı 9’in görüşü şu şekildedir: *“Hayvan ayısının artması ile ilgili ekonomiye olan katkısı esnafa katkı olarak ortaya çıkabilir.”* Katılımcı 10 görüşünü: *“Hayvancılığı daha ileri götürmek için, devletimiz çiftçiliğin bitmemesi için bu teşvikleri vermektedir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 12 ve Katılımcı 15 konuya ilişkin hayvancılığın üretimin herkese katkısı olduğuna ve alım gücünü arttırdığına dair görüş belirtilmiştir. Katılımcı 12’nin görüşü şu şekildedir: *“Mesela bundan iyi para kazanırsam, üretim çoğalırsa ekonomiye katkısı olur, doğal olarak esnafa ve diğer insanlara faydası olur.”* Katılımcı 15 konuya ait görüşünü; *“Alım gücü düşük olan köylüye destek olmak için teşvik veriliyor”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 14 ve Katılımcı 16 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken koyun etine ulaşılabilmesine, sağlıklı beslenme ve istihdam konusuna değinmişlerdir. Katılımcı 16 konuya ait görüşünü; *“ En azından toplumun organik beslenmesine sebep oluyor. Dışarda neler katıldığını bilmiyoruz ama kendi sütün, yağın peynirin hep organik, ne yediğini biliyorsun. Ayrıca çoban tutuğumuz için ona iş kapısı oluyor”* şeklinde ifade etmiştir.

Girişimlerin bireysel ve çevresel etkilerine ilişkin bulgular.

Teşviklerin girişimcilere ve çevrelerine nasıl etki ettiğine dair bulgular incelendiğinde; Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 14, Girişimci 17 ve Girişimci 18 tarafından ortaya konulan temel görüşler şu şekildedir: Kendisinin ve çevresinin olumlu yönde etkilendiğini; dolaylı istihdam ve iş olanakları ile çevresini etkilediğine; kişisel beklentilerinin olumlu karşılandığı ve ödeme kolaylığı nedeniyle çevresindekilerin de bu girişimden olumlu etkilendiği; teşvik ve desteklerin güzel olduğunu ama eskiden çevremizi olumlu etkilerken

şuan beklenen etki görülmediğine; teşviklerin kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasında katkısı olduğunu ve alım gücünü arttırdığını; işi büyütmesi durumunda şuan çalıştığı belediye'deki görevini bırakacağına; işin kış memleketinde iyi bir meşgale olduğunu, aileden destek görmeden yaptığını ve dolayısıyla kendisi ile çevresine olumlu katkılarının olduğuna; işin bu ekonomik şartlardan dolayı olumsuz etkilendiğine; iş yükünün artmasına rağmen maddi-manevi olumlu etkilendiğine; beslenmesine katkı sunduğunu ve nakit ihtiyacı için kaynak oluşturduğudur.

Tablo 15. *Teşviklerin Girişimcilere Ve Çevreye Etkilerine İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 14, Girişimci 17, Girişimci 18,	Kendisinin ve çevresinin olumlu yönde etkilendiğini Dolaylı istihdam ve iş olanakları ile çevresini etkilediğine Kişisel beklentilerinin olumlu karşılandığı ve ödeme kolaylığı nedeniyle çevresindekilerin de bu girişimden olumlu etkilendiği Teşvik ve desteklerin güzel olduğunu ama eskiden çevremizi olumlu etkilerken şuan beklenen etki görülmediğine Teşviklerin kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasında katkısı olduğunu ve alım gücünü arttırdığını İş büyütmesi durumunda şuan çalıştığı belediye'deki görevini bırakacağına İşin kış memleketinde iyi bir meşgale olduğunu, aileden destek görmeden yaptığını ve dolayısıyla kendisi ile çevresine olumlu katkılarının olduğuna İşin bu ekonomik şartlardan dolayı olumsuz etkilendiğine İş yükünün artmasına rağmen maddi-manevi olumlu etkilendiğine Beslenmesine katkı sunduğunu ve nakit ihtiyacı için kaynak oluşturduğuna

Girişimcilere farkındalık boyutuna ilişkin sorulan “Bu iş/teşvik sizi ve çevrenizi nasıl etkilemektedir?” soruya 13 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde Katılımcı 1’in, katılımcı 5’in, katılımcı 8’nin ve katılımcı 14’ün görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan 5’i konuyla ilgili görüş belirtmemişlerdir. Toplam 13 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir.

Katılımcı 1, Katılımcı 6, Katılımcı 17 ve Katılımcı 18, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken hayvanlarının bakımına katkısı gibi çok nedenden dolayı kendisi ve çevresinin olumlu yönde etkilendiğini vurgulamıştır. Katılımcı 1’in konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: “Kendi açıdan bu teşviki değerlendirecek olursam cebimden daha az para

çıkıştır. Çevremdekiler açısından da iş imkânı sunmuştur. Teşviki aldıktan sonra maddi olarak daha da rahatladım. Ev de almayı düşünüyorum şu anda. Genel anlamda ben ve çevrem olumlu yönden etkilendi.” Katılımcı 6’ın görüşü şu şekildedir: “Çektiğim kredi ile yem aldım, ot aldım hayvanıma baktım. Yani ben ve çevremi olumlu etkiledi.” Katılımcı 17 konuya ait görüşünü; “Beni ve çevremi birçok konuda olumlu etkiliyor. Ama gençler bu işi yapmak istemiyor” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 18 konuya ait görüşü şu şekildedir: “Birçok arkadaş bana bakarak bu teşvikten yaralandı. Ben onları olumlu etkiledim.”

Katılımcı 2, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kendi beklentilerinin olumlu karşılandığını, ödeme kolaylığı nedeniyle çevresindekilerin de bu girişimden olumlu etkileneceğini düşünmektedir. Katılımcı 2’nin konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Ben hayvan sayısını güçlendirmek istiyordum, teşvikler sayesinde bu imkânı bulmuş oldum. Herkes iştigal ettiği konuda destek alırsa çevresi de olumlu etkilenir. Çünkü geri ödemesi kolay, faiz sübvansiyon imkânı var hem kazanacak hem de kazancının sonunda taksitlerini ödeyecek.”*

Katılımcı 3, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken ailesinin bu girişimden beklentisi olmadığına değinmiştir. Katılımcı 3’ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Biz dört arkadaş sürü sahibi oluruz diye birlikte bu teşviklere başvurduk. Küçükbaşın sevimli ve kolay olması bizi bu işe yöneltmişti ama bu ekonomik belirsizlik olumsuz etkisi olmuştur. Bu teşvik ile ilgili çevremdekilerin bir beklentisi olmamıştır.”* Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken Teşvik ve desteklerin güzel olduğunu ama eskiden çevremizi olumlu etkilerken şu an beklenen etki görülmediğini ön plana çıkarmıştır. Katılımcı 4’ün görüşü şu şekildedir: *“Eskiden hayvancılık daha çok kazandırıyordu, ev alabiliyorlardı. Şimdi maliyetler arttı bu yüzden eskiden olumlu etkiliyordu şimdi olumlu etkilemiyor.”*

Katılımcı 5, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken teşviklerin kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasında katkısı olduğunu ve alım gücünü arttırdığını, çevre olarak işsizliği azalttığı için faydaları olduğunu vurgulamıştır. Katılımcı 5 konuya ilişkin görüşünü; *“Kişisel ihtiyaçlarımı sağlamada çok faydasını gördüm. Alım gücümü arttırarak farklı şeyler almamı sağlıyor. Çevremde de işsizliğin azalmasına neden olduğu için olumlu katkıları olmaktadır”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 7, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken işi büyütmesi durumunda şu an çalıştığı belediyedeki görevini bırakacağına dair önemli bir düşüncesini paylaşmıştır. Katılımcı 7’in görüşü şu şekildedir: *“Allah nasip ederse bu işi büyütüp hayvanı çoğaltıp şu an çalıştığım işi bırakmayı bile düşünüyorum (belediyede temizlik personeli). Tek hedef bu işi büyütüp kendimi işimi yapmak istiyorum.”* Katılımcı 8, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken

işin kış memleketinde iyi bir meşgale olduğunu, aileden destek görmeden yaptığını ve kendisi ile çevresine olumlu katkılarının olduğunu bir arada ortaya koymuştur. Katılımcı 8'in görüşü şu şekildedir: *"Kendime çok güzel bir meşgale buldum. Kışın kahvede gelip vakit öldürecekime, 30-40 TL çay masrafı çıkaracağıma üretim yaparım. Netice itibariyle beni ve çevremi olumlu etkiledi ama ailemdelikler bu işi yapmamı istemiyorlar."*

Katılımcı 9, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken işin bu ekonomik şartlardan olumsuz etkilendiği yönünde düşünce paylaşmıştır. Katılımcı 9 konuya ilişkin görüşünü; *"Fiyat artışlarından dolayı bu girişim beni ve çevremi olumsuz etkilemektedir. Önceleri daha iyiydi. Süre sınırı olmasa satmayı bile düşünüyoruz."* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 10, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken iş yükünün artmasına rağmen maddi-manevi olumlu etkilendiğine değinmiştir. Katılımcı 10'un görüşü şu şekildedir: *"Tabi iş yükümüz arttı. Hayvanlarımızın sayısı da arttı. Maddi manevi olumlu yönde etkiledi. Hem uğraşımız oluyor hem de maddi gelir elde ediyoruz."* Son olarak, Katılımcı 14 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken beslenmesine katkı sunduğunu ve nakit ihtiyacı için kaynak oluşturmasını ön plana çıkarmıştır. Katılımcı 14 konuya ait düşüncelerini; *"En önemlisi evde hiç etsiz kalmadık. Hayvanı satıp diğer ihtiyaçlarımızı giderdik. Bir ineği satamazsın ama koyun bir ihtiyacın olduğunda hemen satıp harçlık yapabiliyorsun."* sözleriyle ifade etmiştir

Girişimciliğin sürdürülebilirliğine ilişkin bulgular

Bu araştırmada girişimcilerin görüşlerinin alındığı diğer bir boyut girişimciliğin sürdürülebilirliğidir. Girişimciliğin sürdürülebilirlik boyutu kapsamında, girişimcilerin devlet tarafından verilen kırsal kalkınma destekleri ile sağladıkları işe devamlılıkları araştırılmış ve bu girişimciliği sürdürme noktasındaki görüşleri değerlendirilmiştir.

Girişimcilerin tamamı bu soruya yanıt vermiştir. Tablo 10'da katılımcıların girişimciliğin sürdürülebilirlik boyutuna ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Tablo 16. *Girişimciliğin Sürdürülebilirliğine Dair Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 14, Girişimci 17, Girişimci 18,	Girişimcilik faaliyetini sürdüreceğine ve bu işi bırakmayacağına Önünü görememesinden dolayı başladığı süreci bitirmeyi düşündüğüne Teşviki uzun süre devam etmeyeceğine Teşvik süreci kadar girişimcilik faaliyeti sürdüreceğine Teşvik olsa da olmasa da 5-10 sene bu işi devam ettirmeyi düşünüyorum

Sağlığı elverdiği kadar bu girişimcilik faaliyetini sürdüreceğine
60 yaşına kadar devam etmeyi düşündüğüne
Ömrü boyunca devam edeceğine
Devlet destek verdiği sürece devam edeceğine
Girişimcilik faaliyetini sürdüreceğine ve bu işi bırakmayacağına
Teşviki uzun süre devam etmeyeceğine
Teşvik süreci kadar girişimcilik faaliyeti sürdüreceğine

Kırsal Kalkınma Desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluğa etkisi üzerine girişimcilerin sürdürülebilirlik boyutuna dair sorulan “*Bu işi/teşviki ne kadar süre devam ettirmeyi düşünüyorsunuz?*” soruya 12 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde katılımcı 2’nin katılımcı 3’ün ve katılımcı 4’ün görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan 6’sı konuyla ilgili kayda değer görüş belirtmemişlerdir. Toplam 12 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir.

Katılımcı 2, Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 11, Katılımcı 13, Katılımcı 14, Katılımcı 15 ve Katılımcı 16 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken teşvik boyunca girişimciliği devam ettireceğine, bu girişimcilik faaliyetini sürdüreceğine, bu işi bırakmayacağına ve teşvik bittikten sonrada devam ettireceğine vurgu yapmışlardır. Katılımcı 3’ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: “*Ben 20 yıldır bu işi yapmaya devam ediyorum. Teşvikten sonrada elimizden geldiğince bu işi devam ettireceğiz. Devletten bu destekleri almaya devam etmek istiyoruz. Kısa vadede bu işi bırakmayı düşünmüyorum.*” Katılımcı 5’ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: “*Bu teşvikler ve destekler devam ettiği sürece bende yararlanıp devam etmeyi düşünüyorum.*” Katılımcı 6 konuya ilişkin düşüncelerini; “*Bu teşvikler devam etmeyi düşünüyorum. Teşvik olsa da olmasa da 5-10 sene bu işi devam ettirmeyi düşünüyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 7 konuya ilişkin düşüncelerini şu şekilde; “*Bu teşvikler devam etmeyi düşünüyorum.*” Dile getirmiştir. Katılımcı 8’ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: “*Bu işi ayaklarım tuttuğu sürece devam etmeyi düşünüyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 11’in görüşü şu şekildedir: “*Bu proje 6 yılın sonunda bitecek. Devam etmeyi düşünmüyorum.*” Katılımcı 13’ün görüşü şu şekildedir: “*Vallahi ben bu desteklerle bu işi 60 yaşına kadar devam etmeyi düşünüyorum. Şu an itibarıyla devam etmeye niyetim var.*” Katılımcı 14’ün görüşü şu şekildedir: “*Vallahi ben işi ömrüm yettikçe devam etme niyetim var.*” Katılımcı 15 konuya ilişkin görüşünü şu sözlerle dile getirmiştir: “*Devlet destek verdiği sürece tabi ki devam ederim. Teşvik olmasa yine de devam ederim ama zorlanırım.*” Katılımcı 16 konuya ait görüşü şu şekildedir: “*Allah izin verirse ölene kadar benle birlikte devam eder bu iş.*”

Katılımcı 3, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken gelecekle ilgili açık bir tahmin ve planlama yapamamasından dolayı başladığı girişim sürecini sonlandırmayı düşünmektedir. Katılımcı 3'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Şahsi fikrimi sorarsan ben bu işi devam ettirmeyi düşünmüyorum. Önümü göremiyorum çünkü piyasa bulanık, her şey bulanık. Bir denge yok, ben sonlandırmayı düşünüyorum, 5 yıl taksitlerimi ödemeyi beklemeden borcumu kapatıp bu işi sonlandırmayı düşünüyorum.”* Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken bu teşviki uzun süre devam etmeyeceğine vurgu yapmıştır. Katılımcı 4'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Çok fazla devam edeceğini düşünmüyorum. Uzun sürmeyecek çünkü çoban Afgan Suriyeli geliyor, işi de bilmiyor, ne kadar güveneceksin.”*

Algılanan Kontrole İlişkin Bulgular

Kırsal kalkınma desteklerinden faydalanan girişimcilerden algılanan kontrole yönelik elde edilen bulgular konu kapsamında ele alınan bir diğer boyutu teşkil etmektedir. Algılanan kontrol boyutu ile girişimcilerin devlet tarafından verilen kırsal kalkınma destekleri ile bu desteklere dair kontrollerin yapılıp yapılmadığı ve ne şekilde kontrollerinin yapıldığı analiz edilmiştir.

Girişimcilere yöneltilen *“Bu iş/teşvik ile ilgili olarak, devletin kontrol süreci nasıl işliyor? Denetim hakkında bilgi verebilir misiniz?”* sorusuna 16 katılımcı yanıt vermiştir.

Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde katılımcı 1'nin, katılımcı 2'nin, katılımcı 4'ün ve katılımcı 8'in görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan 2'si konuyla ilgili kayda değer görüş belirtmemiştir. Toplam 16 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir. Tablo 11'de girişimcilerin algılanan kontrole ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Tablo 17. *Girişimcilerin Algılanan Kontrol Boyutuna İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 14, Girişimci 15, Girişimci 16, Girişimci 18	Denetlemelerin yapıldığını ve yeterli olduğu
	Denetlemelerin banka ve ilçe tarım nezdinde yapıldığını ama denetlemelerin daha da geliştirilebileceği
	Küpe numarası üzerinden denetleme yapıldığını ve kontrollerin yeterli olduğuna
	Denetlemelerin yeterli olmadığına
	Banka ve Bakanlık üzerinden denetlemelerin yapıldığına
	Denetlemenin zayıf olduğu ve teşvikin alanlar tarafından bazen istismar edildiğine

Girişimcilerin algılanan kontrol boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 9, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 14, Girişimci 15, Girişimci 16 ve Girişimci 18 tarafından ifade edilen temel görüşler: Denetlemelerin yapıldığını ve yeterli olduğu; denetlemelerin banka ve ilçe tarım nezdinde yapıldığını ama denetlemelerin daha da geliştirilebileceği; küpe numarası üzerinden denetleme yapıldığına ve kontrollerin yeterli olduğuna; denetlemelerin yeterli olmadığına; banka ve bakanlık üzerinden denetlemelerin yapıldığına; denetlemenin zayıf olduğuna ve teşvik alanlar tarafından bazen istismar edildiği şeklindedir.

Katılımcı 1, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken denetlemelerin yapıldığını ve yeterli olduğuna vurgu yapmıştır. Katılımcı 1'in görüşü şu şekildedir: *"Devletin bu teşvikleri düzenli olarak denetleme yetkisi var ve bunu kullanıyor. Yıl içinde bir defaya mahsus yerinde denetliyor. Denetlemeler ve kontroller yeterli, 5 puan üzerinden 4 puan veriyorum. Doğal olarak denetlemeleri yeterli görüyorum."* Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 5, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 11, Katılımcı 12, Katılımcı 14 ve Katılımcı 18 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken küpe numarası üzerinden denetleme yapıldığı, denetlemelerin banka ve ilçe tarım nezdinde yapıldığını ama denetlemelerin daha da geliştirilebileceği noktasına vurgu yapmıştır. Katılımcı 2'in görüşü şu şekildedir: *"İlk etapta kontrolör Ziraat Bankasıydı. Daha sonrada il ve ilçe tarım hayvanlarımızı sayıyor, kontrol ediyor, takvim olarak bir ay önce bildirimle geliyorlar. Denetleme var ama daha iyi denetlenebilir. Yani devlet bu külfetin altına girmişken vatandaşında bu işe ehemmiyet vermesi gerekir."* Katılımcı 3 konuya ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *"Devletin kontrolü hayvanların küpe numarası üzerinden yapılmaktadır. Hayvan eksildiği zaman TARSİM'e kayıtlı olduğundan bildiriyoruz. 100 adet dişi koyundan aşağı düşmeyeceğimizi söylediler, sayının yüksek olabileceğini ama düşmeyeceğini söylüyorlar. Devletin denetlemesi yeterli. Fazlası zaten bizi sıkar."* Katılımcı 5'in görüşü şu şekildedir: *"Genelde bazı durumlar için bir iki kez kontrol yapıyorlar. Hayvan sayılarına falan bakıyorlar. Kontrol sayısı yeterli."* Katılımcı 7 konu hakkındaki düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir: *"Aldık alalı sıkı bir denetim olmaktadır. Hekimler tarafından gelip küpe kontrolü ve sayımlar yapılmaktadır. Aşılarını da bu arada kontrol ediliyor. Denetimleri yeterli görüyorum."* Katılımcı 8'in konu hakkındaki görüşü şu şekildedir: *"Hayvan sayısı 100 taneden aşağı düşmesin diye denetleniyoruz. TARSİM kaydı olan hayvan öldü mü 1400 TL destek alıyoruz. Bildirim gittiği gibi gelip kontrol yapıyorlar. Bazı aşıları devlet yapıyor, bazılarını özelde yapıyoruz o arada kontrolleri de yapıyor. Denetlemeler şu anda yeterli görüyorum."*

Katılımcı 9'in görüşü ise şu şekildedir: *"Yıllık bir denetimi var. Onun haricinde bir denetim yok ama bence yeterli..."* Katılımcı 10'un görüşü şu şekildedir: *"Denetimi çok iyi. Hayvanlar sigortalı olduğu için hayvan sayısı azaldığı gibi kontrole geliyorlar, yoksa bankadan parayı alamıyorsun. Tarım ilçe küpe numaralarını kontrol ediyor. Bence denetleme güzel işliyor."* Katılımcı 11 algılanan kontrolle ilgili düşüncelerini şu ifadelerle dile getirmiştir: *"Yıllık bir denetimi var. Onun haricinde bir denetim yok ama bence yeterli..."* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 12'nin görüşü şu şekildedir: *"Ziraat bankasından gelip hayvan sayısı, tapu, araba ruhsatı gibi bilgileri kontrol ediyorlar. Zaten Tarımdan hayvan sayısına dair belge veriyoruz. Bence denetleme yeterlidir."* Katılımcı 14'ün görüşü ise şu şekildedir: *"Denetleme güzel ve yeterli. Gelip hayvan sayısına bakıyorlar ki yüzün altına düşmüş mü yoksa düşmemiş mi diye. Sigortası olduğu için yıllık kontrol yapılır ve yeterli..."* Katılımcı 18 konuya ilişkin sözleri şu şekildedir: *"Denetleme iyi, sigortayı da işletiyorlar. Benim yapmış olduğum sigortayı ödemediler o kötü oldu ama denetleme bence yeterli."*

Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken denetlemenin zayıf olduğunu ve teşvikin girişimciler tarafından bazen istismar edildiğini ifade etmiştir. Katılımcı 3 konuya ilişkin düşünceleri şu şekilde açıklamıştır; *"Devletin kontrolü yılda bir gerçekleşiyor. Maalesef yetersiz çünkü duyuyoruz hayvan desteği almış örneğin arı almış, kendi arısını satmış, sonra denetleme günü geldiğinde komşusunun arısı ile eksiğini tamamlayıp arı varmış gibi gösteriyor ama ortada kendisine ait arı yok. Adam yem kredisi çekip araba alıyor. Maalesef istismar çok..."*

Katılımcı 6, Katılımcı 15 ve Katılımcı 16 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken benzer olarak teşviklere ilişkin denetlemelerin yeterli olmadığına değinmişlerdir. Katılımcı 6'nın görüşü şu şekildedir: *"İlk başta bir gelip baktılar, daha sonra bakmadılar. Bence kontrol yeterli değil."* Katılımcı 15 konuya ait görüşü ise şu şekildedir: *"Denetlemeleri yeterli ve düzgün bulmuyorum."* Son olarak, Katılımcı 16 konuya ait görüşünü; *"Vallahi pek gelmiyorlar. Tarımdan bir aşuya geliyorlar başkada bir şey yok."* şeklinde ifade etmiştir.

Girişimcilerin Beklentilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada girişimcilerin kısa ve uzun vadede gerçekleştirmiş oldukları girişimlerden beklentileri incelenmiştir. Beklentiler boyutu, girişimcilerin devlet tarafından verilen kırsal kalkınma desteklerinden kısa ve uzun vadede neler beklediklerini içermektedir. Girişimcilerin büyük bir kısmı beklentilerine dair soruya yanıt vermiştir. Tablo 12'de girişimcilerin beklentiler boyutuna ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Girişimcilerin beklentiler boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde; Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 13, Girişimci 14 ve Girişimci 15 tarafından ortaya konulan temel görüşler şu şekildedir: Kısa ve uzun vadede beklentilerinin olduğuna ve istihdam ile işletme yatırımı beklentisi; aldığı teşvikin bölgenin coğrafyasına çok uygun olduğunu ancak hâlihazırda beklentilerini karşılayacak durum olmadığı; beklentilerinin zayıf olduğu olumsuz düşünceler barındırdığı; kısa vadede zarar etmeden süreci geçirmeyi, uzun vadede hayvanların sayısını arttırarak besiyi büyütmeyi; kısa vadede hayvan sayısını arttırmayı, uzun vadede geçim sıkıntısını atlatmayı; kısa vadede sürüyü çoğaltma, uzun vadede süt satışı yaparak devam etme; beklentileri olmadığı; sağlığıyla orantılı bir beklentisi olduğu; kısa vadeli değil uzun vadeli beklentilerle bu işin yapılması gerektiği.

Tablo 18. *Girişimcilerin Beklentiler Boyutuna İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 13, Girişimci 14, Girişimci 15	Kısa ve uzun vadede beklentilerinin olduğuna ve istihdam ile işletme yatırımı beklentisinin olduğu Aldığı teşvikin bölgenin coğrafyasına çok uygun olduğunu ancak hâlihazırda beklentilerini karşılayacak durum olmadığına Beklentilerinin zayıf olduğuna olumsuz düşünceler barındırdığına Kısa vadede zarar etmeden süreci geçirmeyi, uzun vadede hayvanların sayısını arttırarak besiyi büyütme Kısa vadede hayvan sayısını arttırmaya, uzun vadede geçim sıkıntısını atlatmaya Kısa vadede sürüyü çoğaltmak, uzun vadede süt satışı yaparak devam etmek Kısa ve uzun vadede beklentileri olmadığına Sağlığıyla orantılı bir beklentisi olduğuna Kısa vadeli değil uzun vadeli beklentilerle bu işin yapılması gerektiğine

Kırsal Kalkınma Desteklerine dayalı tarımsal girişimcilerin beklentilerine ilişkin sorulan “*Bu iş/teşvik ile ilgili olarak, kısa ve uzun vadede beklentileriniz nelerdir?*” soruya 15 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde katılımcı 1’nin, katılımcı 3’ün, katılımcı 4’ün ve katılımcı 14’ün görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan 4’ü konuyla ilgili kayda değer bir görüş belirtmemiştir. Toplam 14 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir.

Katılımcı 1, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kısa ve uzun vadede beklentilerinin olduğuna ve istihdam ile işletme yatırımı beklentisinin olduğuna vurgu

yapmıştır. Katılımcı 1'in görüşü şu şekildedir: *"kısa vadede beklentilerimizin başında hayvan sayısını arttırmak. Uzun vadede beklentilerimiz ise ahır kapasitesini arttırarak çalışan istihdamını genişletmek ve yeni bir işletme kurmak."* Katılımcı 3, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken aldığı teşvikin bölgenin coğrafyasına çok uygun olduğunu ancak hâlihazırda beklentilerini karşılayacak bir durum oluşmadığına değinmiştir. Katılımcı 3'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Aydıntepe dağları tam koyun otlatma yerleri. Biz bu işe girerken koyunları yayarız, 5-6 ay masrafı sırtımızdan kalkar. Büyük baş yazın bile cepten yer ama küçükbaş hayvan öyle değil ama gel gör ki enflasyon falan bizi kötü etkiledi. Randımanlı yapsan beklentim hayvan doğurur, 100 hayvan olur 200 sonra katlanarak sürü sahibi olurum diye bekliyordum. Bu süreçte umduğum şeyleri bulamadım."*

Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken beklentilerinin zayıf olduğunu ve olumsuz düşüncelerinin ön planda olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı 4'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Kapımızın önünde hayvanımızın olmadığı bir yıl olmamıştır. Ta ki bu yıla kadar. Hayvana baktıracak çoban bulamıyoruz, yaylayacak hayvan kalabalık olursa daha iyi yiyor. Hayvanı kurbana kadar elinde tutmak zararlı olduğu için elimizde hayvan tutmak istemiyoruz. Beklentimiz düştüğü için hayvanı satıyoruz."* Katılımcı 5, konuya ilişkin düşüncelerinde kısa vadede zarar etmeden süreci geçirmeyi, uzun vadede hayvanların sayısını arttırarak besiyi büyötmeye odaklandığını belirtmektedir. Katılımcı 5'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Kısa vadede zarar etmeyelim bize yeter. Uzun vadede hayvan sayısını arttırmak. Ahır büyötmek niyetimiz olabilir."*

Katılımcı 2, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 8 ve Katılımcı 10 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kısa ve uzun vadede beklentilerinin ekonomik olduğunu, sürüyü çoğaltmak, kısa vadede hayvan sayısını arttırmak, uzun vadede geçim sıkıntısını atlatmak ve süt satışı yaparak gelir elde etmek istediğini ifade etmiştir. Katılımcı 2'in görüşü şu şekildedir: *"Ben hayvan sayısını yılsonunda biraz daha arttırabilirsem gelecek yılki ekonomimi arttırabilirim. Belki hayvan arttırıp satarım, ekonomik ihtiyacımı giderebilirim."* Katılımcı 6'ün konuya ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir; *"Kısa vadede hayvan sayısını arttırırsak iyi olur. Uzun vadede geçimin daha rahat ve sıkıntısız olmasını bekliyorum."* Katılımcı 7'nin ise konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Tek hedefimiz şuan hayvan sayısını arttırmak. Bunu için dışı olanları elimizde tutup erkek olanları satarak devam etmek."* Katılımcı 8 konuya ilişkin düşüncelerini şu sözlerle dile getirmiştir: *"Kısa vadede yaptığımız işin kendini amorti etmesini bekleriz uzun vadede hayvan sayısı iki katına çıkarsa araç almayı düşünüyorum."* Katılımcı 10'un görüşü ise şu şekildedir: *"Kısa sürede sürüyü çoğaltmak. Bu*

hayvancılığı daha iyi seviyeye çıkarmayı düşünüyoruz. Bu işlere yatırımı geliştirerek süt işine de girmeyi düşünüyoruz.”

Katılımcı 11, Katılımcı 12 ve Katılımcı 15 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kısa ve uzun vadeli beklenti içerisinde olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı 11’in görüşü şu şekildedir: *“Kısa dönemde bir kâr amacı gütmüyoruz. Uzun dönemde yem fiyatları düşme beklentimiz var. Mevcut yerimiz yettiği için başka bir şey düşünmüyoruz.”* Katılımcı 12’nin konuya ilişkin görüşü şu şekildedir: *“Kar azaldığı için uzun vadeli beklentim yoktur”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 15 konuya ait görüşü şu şekildedir: *“Hiçbir beklentim yok. Mazot fiyatları bizi etkiliyor.”* Katılımcı 13, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken sağlığıyla orantılı bir beklentisi olduğuna değinmiştir. Katılımcı 13’in görüşü şu şekildedir: *“Benim bu işe sağlığım el verdikçe yapacağım için uzun vadede beklentim pek yok.”*

Katılımcı 14, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kısa vadeli değil uzun vadeli beklentilerle bu işin yapılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Katılımcı 14’ün görüşü şu şekildedir: *“Bu iş kısa vadeli yapılmaz. Yapacaksın uzun vadeli yapacaksın, yerini yapip hayvanı çoğaltacaksın.”*

Girişimcilerin Diğer Girişimcilere Tavsiyelerine İlişkin Bulgular

Kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimcilerin diğerlerine tavsiyelerine dair sorulan *“Bu iş/teşvik ile ilgili olarak çevrenizin de desteklerden yararlanmasını tavsiye eder misiniz?”* şeklindeki soruya 14 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde; katılımcı 2’nin, katılımcı 3’ün, katılımcı 4’ün, katılımcı 10’un ve katılımcı 18’in görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan 4’ü konuyla ilgili kayda değer görüş belirtmemiştir. Toplam 14 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir.

Girişimcilerin kırsal kalkınma teşvikleri çevresine tavsiye durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 14, Girişimci 15, Girişimci 16 ve Girişimci 17 tarafından ortaya konulan temel görüşler şu şekildedir: Girişimcilerin yetkin olduğu alana yönelmeleri gerektiği yapabilecekleri düzeyde krediden yararlanmaları aksi halde yoksa canlı hayvandan kaynaklı risklerden ötürü teşviklerin verimsiz hale geleceği, bu şartlara uygun davranılması durumunda çevresine tavsiyede bulunabileceği; çevresindekilere bu girişimlerin olumlu ve olumsuz taraflarını anlatarak tavsiye verebilecekleri şeklindedir. Tablo 13’de girişimcilerin diğerlerine tavsiyelerine ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Tablo 19. *Girişimcilerin Teşvikleri Çevresine Tavsiye Durumuna İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 14, Girişimci 15, Girişimci 16, Girişimci 17,	Girişimcilerin yetkin olduğu alana yönelmeleri gerektiğini, yapabilecekleri düzeyde krediden yararlanmalarını, yoksa canlı hayvandan kaynaklı riskler dolayısıyla teşviklerin verimsiz hale geleceğini, bu şartlara uygun davranılması durumunda çevresine tavsiyede bulunabileceğini Çevresindekilere olumlu ve olumsuz taraflarını anlatarak tavsiye edeceğine Çevresindekilerinde teşvikten yararlanmasını tavsiye ettiğine Bu girişimin devlet memuriyetinden daha iyi olduğunu ve çevresine tavsiye ettiğine

Katılımcı 1, Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 14, Katılımcı 15 ve Katılımcı 16'nın konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken teşviki çevrelerine tavsiye ettiğine dair vurgu yapmışlardır. Katılımcı 1'in görüşü şu şekildedir: *"Desteklerden yararlanmasını tabi ki tavsiye ederim."* Katılımcı 5'in konuya ilişkin düşünceleri ise şu şekildedir: *"Çevremizin desteklerden yararlanmasını tavsiye ediyorum. Kendi işini yaparken desteklerden yararlanması ve üretime katılması güzel bir şey."* Katılımcı 6 konuya ilişkin düşüncelerini şu ifadelerle açıklamıştır: *"Çevremizin desteklerden yararlanmasını tavsiye ediyorum."* Katılımcı 7 ise konuya ilişkin düşüncelerini şu sözlerle dile getirmiştir: *"Şuan çevremizin desteklerden yararlanmasını tavsiye ediyorum. 150.000 TL'yi 7 yılda ödöyorsun."* Katılımcı 8'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Burada kimse çalışmak istemiyor ama ben kendi işimi yapmak istiyorum diyene tavsiye ederim."* Katılımcı 14'ün görüşü ise şu şekildedir: *"Ben çevredekiplerinde almasını isterim. Başkasının almasını tavsiye etmeyenlerin kesin büyük baş havanı vardır, küçük baş otağı azalttığı için onlar istemez."* Katılımcı 15 konuya ait görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir: *"Tabi ki herkesin bu teşvikten yararlanmasını tavsiye ederim."* Katılımcı 16'nın ise konuya ait görüşü şu şekildedir: *"Tabi ki tavsiye ederim. Niye etmeyeyim."*

Katılımcı 2, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken girişimcilerin yetkin olduğu alana yönelmeleri gerektiğini, yapabilecekleri düzeyde krediden yararlanmalarını aksi halde canlı hayvandan kaynaklı riskler dolayısıyla teşviklerin verimsiz hale geleceğini, bu şartlara uygun davranılması durumunda çevresine tavsiyede bulunabileceğini ifade etmiştir. Katılımcı 2'nin görüşü şu şekildedir: *"tavsiye ederim ancak herkesin başarabileceği işin altına girmesi gerekir. Devlet kredinin limitini arttırabilir ama ille de üs limitten yararlanması gerekmez. Çünkü canlı hayvan risktir. Stok yok, her gün ilgi ve bakım gerekir. Çevreme tavsiye ederim"*

ancak herkesin anladığı işi yapması gerekir, verilen sermayeyi zayi etme, boşa gitme durumu çıkmasın diye söylüyorum.”.

Katılımcı 3, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken bu teşviklerden yararlanarak girişim faaliyeti yapılamayacağını çevresindekilere olumlu ve olumsuz taraflarını anlatacağına değinmiştir. Katılımcı 3'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Ben şahsen bir daha bu işlere girmek istemiyorum. Bana soran olursa olumsuz taraflarından da bahsederim.”* şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 4'ün ise konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Ben şahsen bir daha bu işlere girmek istemiyorum. Bana soran olursa olumsuz taraflarından da bahsederim.”*

Katılımcı 10, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken bu girişimin devlet memuriyetinden daha iyi olduğunu ve çevresine tavsiye ettiğini öne çıkarmıştır. Katılımcı 10'un görüşü şu şekildedir: *“Kesinlikle tavsiye ederim. Devlet dairesine girmektense bir sürü sahibi olup, hayvanlar ile ilgilenilirse daha üst seviyede para kazanacaklarını düşünüyorum.”* Katılımcı 11 ise konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken çevresindekilerinde teşvikten yararlanmasını tavsiye etmediğine vurgu yapmıştır. Katılımcı 11'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *“Şuanda bu teşvikten yararlanmayı maliyet artışlarından dolayı çevreme pek tavsiye etmiyorum.”* Son olarak, Katılımcı 17 konuya ilişkin düşüncelerini ifade ederken bilinçli olarak teşvikten yararlanılırsa tavsiye edilmesi gerektiğine değinmiştir. Katılımcı 17 konuya ait görüşü şu şekildedir: *“Devlet bu teşvikleri işi bilene verecekse tavsiye ederim ama işi bilmeyene veriyor, sırf para var diye giriyor sonra yapamayınca diyor ki ben kimseye tavsiye etmiyorum. Ya teşvik almak için eğitim verilsin ya da teşvikle birlikte eğitim verilsin. Şartlar böyle olursa ben tavsiye ederim.”*

Girişimcilerin Kaygılarına İlişkin Bulgular

Kırsal kalkınma desteklerine dayalı tarımsal girişimciliğin kırsal yoksulluk üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırmada son olarak, girişimcilerin kaygıları incelenmiştir. Kaygılar boyutu, girişimcilerin devlet tarafından verilen kırsal kalkınma destekleri sürecinde kaygı ve çekinceleri olup olmadıklarını içermektedir. Girişimcilerin büyük bir bölümü bu soruya yanıt vermiştir. Tablo 14'de katılımcıların kaygılar boyutuna ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Girişimcilerin kaygılar boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 13, Girişimci 14, Girişimci 16 ve Girişimci 17 tarafından ortaya konulan temel görüşler şu şekildedir: Kaygılarının bulunmadığına; kaygılarının

çoğunun girdi maliyetleri ve ürünü pazarlayamama/ satamama endişesi ve bunun yanı sıra hayvan hastalıkları konusuna; çekincelerinin ekonomik dalgalanma ve zamlar olduğuna; süreç olarak belirsizlik olmasına; desteği ödeyememe, ürettiğini satamama/pazarlayamama ve hayvanların hastalanmasına; hayvanların ölme riskine, devletin hayvan alımını serbest bırakmamasına ve artan girdi maliyetlerine; hayvanların hastalanması, yabani hayvan saldırısına ve doğal afetlerin olması durumuna; ekonomik dalgalanmadan kaygılanmanın yanı sıra ithal hayvan getirilmesine yöneliktir.

Tablo 20. *Girişimcilerin Kaygılar Boyutuna İlişkin Bulgular*

Katılımcılar	Temel Görüşler
Girişimci 1, Girişimci 2, Girişimci 3, Girişimci 4, Girişimci 5, Girişimci 6, Girişimci 7, Girişimci 8, Girişimci 10, Girişimci 11, Girişimci 12, Girişimci 13, Girişimci 14, Girişimci 16, Girişimci 17	Kaygılarının bulunmadığına Kaygılarının çoğunun girdi maliyetleri ve ürünü pazarlayamama/ satamama endişesi ve bunun yanı sıra hayvan hastalıkları konusuna Çekincelerinin ekonomik dalgalanma ve zamlar olduğuna Süreç olarak belirsizlik olmasına Desteği ödeyememe, ürettiğini satamama/pazarlayamama ve hayvanların hastalanmasına Hayvanların ölme riskine, devletin hayvan alımını serbest bırakmamasına ve artan girdi maliyetlerine Hayvanların hastalanması, kurt saldırısına ve afet olması durumuna Ekonomik dalgalanmadan kaygılanmanın yanı sıra ithal hayvan getirilmesine Herhangi bir çekince olmadığına

Girişimcilere kaygılarına ilişkin yöneltilen “*Bu iş/teşvik ile ilgili kaygı ve çekincelerin var mı, bilgi verebilir misiniz?*” sorusuna 14 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde katılımcı 2’nin, katılımcı 3’ün, katılımcı 4’ün, katılımcı 6’nın, katılımcı 8’in ve katılımcı 16’nın görüşleri oldukça dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılardan 4’ü konuyla ilgili kayda değer görüş belirtmemiştir. Toplam 14 katılımcının görüşleri aşağıda kapsamlı bir şekilde verilmiştir

Katılımcı 1, Katılımcı 11 ve Katılımcı 16 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kaygı ve çekincelerinin bulunmadığına vurgu yapmıştır. Katılımcı 1’in görüşü şu şekildedir: “*Bu girişim ile ilgili kaygı ve çekincelerim bulunmuyor.*” Katılımcı 11’in ise konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: “*Herhangi bir çekincem bulunmamaktadır.*” Katılımcı 16 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Vallahi hiç kaygım yok. Mazot falan önemli değil. Tırpanlar var, eskiden nasıl biçerlerdi dağı taşı. Kendim balaya iplerini alıp balyalarım, atarım patosa bitti.*”

Katılımcı 2, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken kaygılarının çoğunun girdi maliyetleri ve ürünü pazarlayamama/ satamama endişesi ve bunun yanı sıra hayvan hastalıkları konularına değinmiştir. Katılımcı 2'in görüşü şu şekildedir: *"Artan maliyetlerden dolayı hayvanın maliyeti artmakta, bizim en büyük endişemiz ürünümüzü satamayacak olmamızdır. Yem ve diğer maliyetler bizi korkutmaktadır. Bir diğer korku hayvan hastalıkları konusudur. Örneğin arılar ile ilgili bir hastalık varsa tecrübe ile çözmeye çalışıyoruz, profesyonel bir destek bulamıyoruz."* Katılımcı 3, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken çekincelerinin ekonomik dalgalanma ve zam konularına odaklanmıştır. Katılımcı 3'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Olmaz mı? Akşam yatıyorsun başka, sabah kalkıyorsun başka. Petrole gelen zamlar beni çok etkiliyor. Petrole gelen zam nakliye ve yem fiyatları başta olmak üzere her şeyi olumsuz etkiliyor."*

Katılımcı 4, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken çekincelerinin önünü görememeleri ve çalışan bulunamaması konularını ön plana çıkarmıştır. Katılımcı 4'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Evet çekincelerim var, özellikle önümüz görmememiz ve işçi/eleman sıkıntısı. Bunun üzerine birde hayvanın ölme ihtimali daha da sıkıntılı."* Katılımcı 5, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken desteği ödeyememe, ürettiğini satamama ve hayvanların hastalanması başlıklarına değinmiştir. Katılımcı 5'in konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Destegi geri ödeyememe surumu. Ürettiğin hayvanı satabilecek misin? Hayvanlarda herhangi bir hastalık olduğunda durum ne olacak?"*

Katılımcı 6, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken hayvanların ölme riskine, devletin hayvan alımını serbest bırakmamasına ve artan girdi maliyetlerine değinmiştir. Katılımcı 6 konuya ilişkin düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: *"Çekincelerimiz tabi var. Hayvan alıp getirirsin hayvan ölebilir. Devlet ödemeler veriyor, belirli çiftliklerden gidip hayvan alıyorsun. Doğal olarak çiftlikler bir liralık malı iki liraya alıyorsun. Buda teşviki alırken serbest olarak herhangi bir yerden alamayacağım için daha pahalıya devletin gösterdiği çiftlikten alma kaygısı oluşturuyor. Girdi maliyetleri başka dert, mazot bu fiyatayken kazanma şansın yok."*

Katılımcı 7 ve Katılımcı 8 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken doğal afet, hayvanların hastalanması ve yabani hayvan saldırılarını ön plana çıkarmaktadır. Katılımcı 7'ün konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"en büyük endişem hayvanlarımıza hastalık vurması bide dağda kurt vurması. Başka endişem yok, köpekler koruduğu için yanımızda götürüyoruz."* Katılımcı 8 ise konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir: *"Gözümü korkutan çok*

şey yok ama en kötüsü hastalıktan ya da afetten ölmesi. Onu da TARSİM yüzde seksenini ödüyor.”

Katılımcı 10, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken ekonomik dalgalanmadan kaygılanmanın yanı sıra ithal hayvan getirilmesinin kendilerini olumsuz etkileyeceğine değinmiştir. Katılımcı 10'un görüşü şu şekildedir: *“Ülkenin şu an ki sıkıntılarından dolayı kaygımız var. Yem giderleri fazla olduğu için bazı endişeler var. Üstüne birde ithal hayvan getirilirse durumumuz daha kötü olur. Maliyetimiz artarken hayvanımızın değeri düşecek ve tamamen bitme noktasına geleceğiz.”* Katılımcı 12 ve Katılımcı 14 konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken belirsizlik ve girdi maliyetini öne çıkarmaktadır. Katılımcı 12'nin görüşü şu şekildedir: *“Ticari olarak yolun sonu görünmüyor. Mazot ve gübrenin fiyatı bizi kaygılandırmaktadır.”* Katılımcı 14, konuya ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Bizim bura kış memleketi, yaz kış otlasa sıkıntı yok. Mazot ve yem işi zorlamaktadır. Ot için gübre lazım, onun fiyatı çıkmış neralere...”* Son olarak, Katılımcı 17, konuya ilişkin düşüncelerini açıklarken ürettiğini pazarlayamamaya endişesinin altını çizmiştir. Katılımcı 17'nin görüşü şu şekildedir: *“Ürettiğim ürünü satamama endişem var. Keşke tarım kredi kooperatifi gibi satabilsek. Mazot da diğer kaygım.”*

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Öneriler

Sonuç ve öneriler kısmı araştırmada elde edilen bulguların literatürdeki çalışmalarda elde edilen bulgularla ilişkilendirilerek yorumlanmasını içermektedir. Bu çalışmada, kırsal kalkınma destekleri kapsamında Bayburt ili Aydıntepe İlçesinde kırsal kalınma desteklerinden yararlanan hayvan yetiştiricilerine yönelik olarak girişimcilik faaliyetlerinin kırsal yoksulluğa etkisi kapsamında girişimci farkındalığı, algılanan kontrol ve beklentilerin analizi yapılmıştır. Araştırmada, kırsal bölgelerdeki girişimcilerin görüşleri yüz yüze mülakatlar yoluyla açık uçlu sorular vasıtasıyla tespit edilmeye, irdelenmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmada Aydıntepe ilçesinde Kırsal Kalkınma Desteklerinden yararlanan 18 kişi ile yüz yüze görüşülmüştür. Kırsal kalkınma destekleri kapsamında görüşülen girişimcilerin tamamı erkek olup bu konuda kadın girişimcilerin olmayışı dikkat çekmektedir. Görüşmelerden elde edilen bulgular bu durumun kültürel yapıdan kaynaklı ve geleneksel söylemlere dayalı olarak kırsal bölgelerde kadın girişimcilerin azlığını göstermektedir. Ayrıca hayvancılık sektörünün fiziksel olarak bazı zorluklarının olması kadın girişimcilerin bu sektörde daha az dahil olmasına neden olmaktadır. Yine de kırsal bölgelerde girişimlerin genel itibarıyla aile işletmeleri olması dolayısıyla kadınların bu girişimcilik faaliyetine resmi olarak olmasa da fiili olarak destek verdiği oldukça açıktır.

Araştırma kırsal kalkınma destekleri bağlamında çiftçi girişimciliğiyle aktif olarak ilgilenenlerin yaş aralığının ağırlıklı olarak 18-44 arasında olduğunu göstermektedir. Bu durum, genç işsizliğin azaltılmasına yardımcı olabilecek tarımsal istihdam için kırsal bölgelerde mevcut girişimcilik fırsatlarının önemli olduğunu göstermektedir. Çalışmaya katılanların %72,2 oranında 44 yaş ve aşağısı olduğu düşünüldüğünde kırsal bölgede yapılan ve kırsal kalkınma desteklerinden yararlanan girişimcilik faaliyetlerinin, genç istihdama katkı sunması beklenmektedir. Dolayısıyla kırsal kalkınma destekleri aracılığıyla gerçekleştirilen girişimcilik faaliyetleri istihdamı arttırarak kırsal yoksulluğu azaltması noktasında oldukça önemlidir.

Son dönemlerde kırsal bölgelerde işsizlik, gelir paylaşımı ve göç gibi temel konuların çözümünün girişimcilik faaliyetleri ile ilişkili olacağı yaygın bir şekilde dile getirilmektedir. Kırsal girişimci, yerel zenginlik yaratmak için kırsal yerlerde yaşayan ve doğal kaynakların kullanımı ilgili tarım ve hayvancılık gibi emek yoğun sektörlerle odaklanan kişiler olarak ifade edilebilmektedir. Kırsal alanlardaki ekonomik kalkınmada tarım ve hayvancılık ve bu

sektörleri destekleyici endüstriler hâkimdir. Çalışma sonuçları kırsal bölgede girişimcilerin birçok zorluklarla karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Kırsal bölgede iş olanaklarının sınırlı olması, küçük işletmeleri teşvik etmek için yaklaşımların dönemseliği ve tutarsızlığı, kalifiye eleman eksikliği, yetersiz uzmanlık, işletmeyi engelleyebilecek istikrarsız ve güvensiz mevcut altyapılar ve girişimciliği teşvik etmede idarenin verimsiz desteği girişimciliğin önündeki temel engeller olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca, toplulukların küçük ölçekli coğrafi izolasyonu nedeniyle insan kaynaklarına erişimin sınırlı olması, ihtiyaç duyduklarında çoban, işçi, usta vb. diğer personeli bulamamaları girişimciler için önemli sorunlardır. Kırsal girişimciler ile yapılan görüşmeler neticesinde pandemi süreci sonrasında Dünyanın ve Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durum onların birçok olumsuzluğu beraberinde getirmiştir. Belirtilen olumsuzlukların başında enerji ve gübreleme gibi işlemlerde giderlerin yüksek olması olarak gösterilebilir. Enerji giderleri, ekim ve dikim işlemleri başta olmak üzere taşıma maliyetleri, toprak işleme maliyeti, mahsul kaldırma maliyeti ve seyahat maliyeti gibi birçok unsuru olumsuz etkilemektedir.

Girişimcilerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan temel problemlerden saman, ot, kepek, küspe ve arpa vb. hayvan yemlerinde artan girdi maliyetleri olarak göze çarpmaktadır. Bayburt İli ve Aydıntepe ilçesi kış mevsiminin uzun sürmesi ve iklim anlamında bazı olumsuzlukları barındırması hayvan barınak maliyetini arttırmakta, hayvanların kışın kapalı alanda stok yapılan yem ile beslenmesi bu maliyetlerin süresini arttırmaktadır. Girdi fiyatlarındaki dalgalanma kırsal girişimcilerin almış olduğu riski arttırmakta ve girişimcilere belirsizlik olarak yansımaktadır. Bu belirsizlik neticesinde bazı girişimciler kırsal kalkınma desteklerinden yararlanmayı bırakmayı düşünmekte ve doğal olarak yapmış olduğu hayvancılık faaliyetini sonlandırmayı planlamaktadır. Bu olumsuzlukların yanı sıra girişimcilerin hayvan sağlığı ve hastalıklarına dair yeterli bilgi ve destek alamadıklarını ifade etmeleri önem arz etmektedir. Özellikle hayvan hastalıklarına dair önleyici sağlık tedbirlerinin yetersiz olduğu konusunda girişimcilerin kaygıları arasında göze çarpmaktadır.

Kırsal girişimcilik başlı başına geniş bir konu olduğundan, daha az araştırmanın yapıldığı yerlerde çeşitli önemli noktalar bulunmaktadır. Kırsal alanlar ve girişimciler arasındaki ilişki iki taraflıdır ve her iki parça da karşılıklı bağımlılığa sahiptir. Çoğunlukla her iki parça da kazan-kazan konumundadır. Kırsal girişimciler için zorluklar ve fırsatlar araştırıldıkça, bu alanların kırsal kalkınmadan elde ettiği faydalar ve sorunlar daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. İstihdam yaratma, kırsal alanın gelişmiş girişimcilikten elde ettiği en önemli faydadır. Kırsal girişimciler kırsal alanlardaki istihdam sorunlarıyla ilgilenmek için tasalanmasa bile bazı iş pozisyonları (çoban, işçi, usta vb.) kendi içerisinde ortaya

ıkabilmektedir. Yani, kırsal girişimcilik nüfusu canlandırabilir ve onu farklı olasılıklara (turizmin yaygınlaştırılması) maruz bırakabilir. Bu anlamda turizmin faydaları bölgenin ekonomik büyümesi, sosyal faydalar vb. gelişmesinde küçük bir rol oynamaktadır.

Teorik anlamda kırsal kalkınma destekleri girişimciler için önemli fonlar arasındadır ancak mevcut bulgular buna ek olarak girişimcilerin bazı desteklerinden yoksun olduğunu ve bazı hususlarda ekstra desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Örneğin; girişimciler tarafından hayvan hastalıkları ile ilgili aşı dışında önleyici bir tedbir alınmadığı ifade edilmektedir. Girişimcilerin kırsal alanları çekici bulmaları önemlidir ancak bu alanlara sadece girişimcilerin değil, devletin de daha fazla ilgi göstermesi gerekmektedir. Finansman anlamında devlet desteği, girişimcilere şans tanımaları ve çeşitli şekillerde katkıda bulunmaları için motivasyonun artmasını sağlamaktadır. Bu aynı zamanda kırsal alanların ekonomik kalkınmasına da yardımcı olmakta ve yoksulluğun azaltılmasında lokomotif olmaktadır.

Araştırma bulguları, kırsal alanlardaki düşük eğitim seviyesinin kırsal girişimciler arasında daha sık olduğunu göstermektedir. Ailenin ve toplumun tutumları bazen kırsal kesimdeki insanları girişimciliği bir kariyer olarak değerlendirmeye teşvik etmemektedir. Katılımcılardan bir kısmı çocuklarını bu işi yapmaya zorladığı, bazılarının çocuklarının “kravat takabilecekleri” farklı bir iş beklentisi olduğu için hayvancılıkla uğraşmanın düşük statü göstergesi olduğunu düşündürmektedir. Bunun nedeni eğitim eksikliği ve kırsal kesimde yaşayanlar arasında girişimcilik fırsatları konusundaki farkındalık düzeyidir. Kırsal kalkınma desteklerinin miktar ve çeşitliliğinin artırılması ile bu ön yargının kırılacağı ve insanların kendi işinin patronu olmasının yolunun açabileceği düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgularda hareketle kırsal yoksulluğu azaltmak ve tarımsal girişimciliği teşvik etmek için öneri ve politika unsurları ortaya konulmuştur. Bu unsurların başında, doğru kaynakların yanlış girişimcilere verilmesi, yanlış kaynakların ise doğru girişimcilere tahsis edilmesi teşviklerin verimini düşüren etmenlerdendir. Örneğin ihtisas alanı küçük baş hayvancılık olan kişi, hayvancılık ile teşviklerden yararlanamadığı zaman diğer teşviklere yönelmek durumunda kalmaktadır. Yöneldiği alanda, örneğin arıcılık ile ilgili, bilgi sahibi olmamasına rağmen bu alan ile ilgili teşviklerden yararlanması sağlanmaktadır. Netice olarak arıcılık ile ilgili olmayan birine kullandırılan teşvikler verimliliği düşürebilmektedir. Buna ek olarak, kırsal yoksulluğun azaltılması için yeterli toprak ve su hakkı, arazi yeniden dağıtımı ve otlak, mera, yayla adil ve uygulanabilir kiracılık sözleşmeleri dahil olmak üzere geniş tabanlı bir toprak reformu programı, kırsal yoksulluğu azaltmak için kritik öneme

sahiptir. Bununla birlikte küçük toprak sahiplerini ve kiracıları daha verimli üreticiler haline getirebilir ve yaşam standartlarını yükseltebilir.

Girişimcilerin veya kırsalda yaşayan yoksulların temel sağlık hizmetleri ve okuryazarlık konusunda kendilerini yetiştirmeleri önem arz etmektedir. Kırsal kesimdeki yoksulların, yoksulluktan kurtulabilmeleri ekonomiye ve topluma daha fazla katkıda bulunabilmeleri için beşerî sermayelerini oluşturmaları ve güçlendirmeleri gerekmektedir. Temel sağlık hizmetleri (aşılama, temiz su temini ve aile planlaması) ve eğitim (okuma yazma, okul ve teknik eğitim) - özellikle kadınlar ve çocuklar için - temel yapı taşlarıdır ve maliyetsiz/ makul bir maliyetle erişilebilir olmalıdır. Hedeflenen kredi Gayri resmi ve resmi kredi kaynakları, kırsal kesimdeki yoksullar için genellikle çok maliyetlidir veya bu kişiler için ulaşılabilir mevcut değildir. Çalışmaya konu olan kamu sektörü kırsal kredi programları, özellikle sübvans ediliyorlarsa, yoksullardan çok yoksul olmayanlara fayda sağlama ihtimali ortaya çıkmaktadır. Kredilere ulaşılabilirliğin arttırılması ile kırsalda yaşayan yoksul kesimin girişimci vasfı kazanması sağlanabilir.

Bu çalışmanın temel çıkarımı, hükümetin kırsal yoksulluğu azaltmak için yeni girişimlerde, kırsal alanlarda çiftçi girişimciliğinin teşvik edilmesi gibi kırsal politikalara daha fazla vurgu yapması gerektiğidir. Bunun nedeni, çiftçi girişimciliğinin kırsal yoksulluğu hafifletmeye yönelik aşağıdan yukarıya ve daha sürdürülebilir bir yaklaşım olmasıdır. Ayrıca, daha çok çiftçilerin kendi inisiyatifinden gelen bir yaklaşım, ülkedeki hedeflenen yoksulluğun azaltılması için kaynak tahsisi şeklinde merkezi hükümetin mali yükünün azaltılmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, S. (2018). Kırsal Bölge Kadın Girişimciliği Bağlamında Bartın Kadınlar Pazarı (Galla Bazarı). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1097-1123.
- Acar, Z. M., & Çağlar, N. (2019). Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği: Batı Akdeniz Bölgesinde TKDK'dan Hibe Alan Kadınlar Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11 (30),
- Akış, Ö. (2014). Kırsal Yoksulluğun Coğrafi Açısından Analizi: Yenice İlçesi Örneği (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı.
- Alexander Tabares, Abraham Londoño-Pineda, Jose Alejandro Cano, & Rodrigo Gómez. (t.y.). Rural Entrepreneurship: An Analysis of Current and Emerging Issues from the Sustainable Livelihood Framework. Geliş tarihi 01 Ağustos 2022, <https://ideas.repec.org/a/gam/jecomi/v10y2022i6p142-d838712.html> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 08.07.2022
- Aşkın, A. & Selin, N. & Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel süreçte girişimcilik kavramı ve gelişimi, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 55-72
- Aydemir, B., Kafa, N., Uzun, D., & Özdemir, K. (2013). Kırsal Kalkınma İçin Kırsal Turizm Girişimciliği Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Dünya Ve Türkiye Uygulamaları. V International Congress On Entrepreneurship, (s. 79-90).
- Bakay, M. E., Müftüoğlu, M., Nalbantoğlu, A., & Çoçan, E. (2020). Kırsal Kesimlerdeki Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Nitel Bir Araştırma: Manisa-Demirci Örneği. *Journal of Yasar University*, 12.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 426-438. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Bayarçelik, E. B. (2020). Dijital Girişimcilik. H. A. Uysal içinde, *Dijital Yönetim* (s. 163-182). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bilgin, Y. (2015). İşbirlikçi pazarlama yaklaşımının otel işletmelerinin pazarlama anlayışları çerçevesinde irdelenmesi. Düzce: Düzce Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=L88dFnlG7Mh9nx2-uzrsxQ&no=y4juWquZCvLIHgQAIS7ETw> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 08.07.2022
- Boyacıoğlu, E. Z. (2014). Kırsal Turizmde Kadın Girişimciliği: Edirne Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(2), 82-90. <https://ijses.org/index.php/ijses/article/view/128> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 04.06.2022
- Bozdemir, M. Gülçubuk, B. ve Bayramoğlu, Z. (2020). Kırsal Alandaki Kadınların Girişimci Niteliklerinin ve Girişimcilik Becerilerinin Belirlenmesi: Konya İli Araştırması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 87-106, DOI: 10.26468/trakyasobed.871643

- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi, 102-121.
- Byjus. (2022, 31 05). <https://byjus.com/commerce/meaning-of-rural-development/> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 10.07.2022
- Catherine Abiola O. Akinbami & Joshua O. Aransiola (2016) Qualitative exploration of cultural practices inhibiting rural women entrepreneurship development in selected communities in Nigeria, *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 28:2, 151-167, DOI: 10.1080/08276331.2015.1102476
- Cihangir, E., Demirhan, Ö., & Şeremet, M. (2020). Kırsal Turizm Potansiyelinin Ortaya Çıkarılmasında Kırsalda Kadının Durumuna Bir Bakış: Van Otlu Peyniri Üretimi Örneği. *International Journal of Geography and Geography Education*, 42, 199-222. <https://doi.org/10.32003/igge.692207> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Coskun, R., Altunışık, R., & Yildirim, E. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı.
- EconomicsHelp. (2020, Haziran 14). Lorenz Curve. [economicshelp.org: https://www.economicshelp.org/blog/glossary/lorenz-curve/N](https://www.economicshelp.org/blog/glossary/lorenz-curve/N) adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 10.06.2022
- Efeoğlu, E. (2014). Çevreci Açından Girişim; Eko-Girişimcilik. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16 (1) .
- Esmer, Y. & Çınar, D. (2020). Tarımda Sosyal Girişimcilğe Yönelik Kavramsal Bir Analiz . *Tarım Ekonomisi Dergisi* , 26 (1) , 71-80 . DOI: 10.24181/tarekoder.655042
- Esmer, Y. & Gıdık, B. (2020). Organik Tarım Öğrencilerinin Tarımsal Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma . *Tarım Ekonomisi Dergisi* , 26 (2) , 147-156 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarekoder/issue/59205/778710> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 10.06.2022
- Göktaş, P. & Yıldırım, G. (2019). Kırsal Bölgelerde Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Yeşil Girişimcilik Uygulamaları - Green Entrepreneurship Applications To Increase Women Entrepreneurs In Rural Regions . Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 11 (28) , 284-294 . DOI: 10.20875/makusobed.501750
- Gümüş, N. (2021). Türkiye’de Kırsal Yoksulluk ve Kırsal Yoksulluğu Azaltma Politikaları: Geyve İlçesi Araştırması. *Düzce İktisat Dergisi*, 2(2), 103-121.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat Myo Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.
- Güven, O. (2017). Türkiye Kırsal Kalkınma Politikalarının Analizi. *Akademik Bakış Dergisi*, (6), 209-227.
- İlter, B., Kundak, S., & CeniKli, V. S. (2019). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Bir Alternatif Olarak Kadın Girişimciliği: Afyonkarahisar Örneği. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 30-37. <https://doi.org/10.31006/gipad.427872> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- İrmiş, A., Çoban, H., & Başol, S. (2016a). Kırsal girişimcilik: Tarihten günümüze Yatağan örneği. İçinde International Conference On Eurasian Economies Proceedings

- Book. <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/handle/11499/26111> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 10.07.2022
- İrmiş, A., Çoban, H., & Başol, S. (2016b). Rural Entrepreneurship: Yatagan Example from History to Present. 170-180. <https://doi.org/10.36880/C07.01523> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 10.06.2022
- Jingjing Xu, Xu Sun, Qi Zeng, Xiaodong Zhang, Xuancheng Ren, Houfeng Wang, and Wenjie Li. 2018. Unpaired Sentiment-to-Sentiment Translation: A Cycled Reinforcement Learning Approach. *In Proceedings of the 56th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics V1*, p 979–988.
- Jyotika Bahl. (2012). Status Of Women Entrepreneurship In Rural India | Semantic Scholar. <https://www.semanticscholar.org/paper/STATUS-OF-WOMEN-ENTREPRENEURSHIP-IN-RURAL-INDIA-Bahl/586e3cd8b28c470691dd75d8f25d33975b9e156f> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 20.06.2022
- Karasar, N. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara
- Karaturhan, B., Ünsal, G., Issabek, B., & Güler, D. (2017). İzmir İlinde Kırsal Kadın Girişimciliği ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 23(1), 85-85. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.325625> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Keleş, Ş. & Dilmaç, M. (2017). Kırsal Alanda Sosyal Sermayenin Sosyal Girişimcilik Üzerine Etkisi: Erzurum Kırsalı Örneği . *The International New Issues in Social Sciences*, 4(4), 43-64. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tinisos/issue/52901/699333> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 25.06.2022
- Kurt, M., Ağca, V., & Erdoğan, S. (2006). Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(2), 97-114.
- MacKenzie, Lynn Ryan. (t.y.). Fostering entrepreneurship as a rural economic developmen...
- Google Akademik. https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Fostering+entrepreneurship+as+a+rural+economic+development+strategy&hl=tr&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar_t adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Marangoz, M., Hiz, G., & Aydin, A. E. (2016). Kırsal Alandaki Kadınların Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma. 21.
- MDGS. (T.Y.). Children under 5 moderately or severely underweight, percentage. Washington, ABD. <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Metadata.aspx?IndicatorId=0&SeriesId=584> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Mirzali, G. (2022). Azerbaycan'da kırsal alanda kadın girişimciliğine etki eden faktörler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Nalçacıgil, E. (2020). Konya Sanayi Ve Ticaret Odalarına Bağlı İşletmelerin Kurumsal Girişimcilik Eilimlerinin Araştırılması. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü (Yayınlanmış Doktora Tezi).
- Naminse, E. Y., Zhuang, J., & Zhu, F. (2018). The relation between entrepreneurship and rural poverty alleviation in China. *Management Decision*, 57(9), 2593-

2611. <https://doi.org/10.1108/MD-11-2017-1153> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Öktem, M. K., Aydın, M. D., & Ekinci, S. (2007). Türkiye'de Girişimciliğin Geliştirilmesinde KOSGEB'in Rolü ve Önemi: Uygulamalı Bir Çalışma. *Sosyoekonomi*, 47-75. Haziran 14, 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosyoekonomi/issue/21065/226811> adresinden alındı
- Paper presented at the International Conference on Eurasian Economies.
- Plusgolbal. (2022) <https://www.plusglobal.com.tr/tarim-ve-hayvancilik-kirsal-kalkinma-destekleri> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Robinson, K. L., Dassie, W., & Christy, R. D. (2004). Entrepreneurship and Small Business Development as a Rural Development Strategy. *Journal of Rural Social Sciences*, 20(2), 1. <https://egrove.olemiss.edu/jrss/vol20/iss2/1> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Sarı Gök, H., Şalvarcı, S., & Aylan, F. K. (2019). Kırsal Yoksulluğun Giderilmesinde Kadın Girişimciliğin Rolü: Lavanta Kokulu Köy Örneği (The Role of Woman Entrepreneurship in Reduction of Rural Poverty: A Case of Lavender Smelling Village). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 1271-1289. <https://doi.org/10.21325/jotags.2019.420> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Serinikli, N. (2019), Kırsal Alandaki Mikro Kadın Girişimcilerin Kooperatifleşmeye Karşı Tutumları: Agro-Turizm Kadın Kooperatifleri, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 14(1), 45-57.
- Sigalla, Rachel & Carney, Stephen. (2012). Poverty reduction through entrepreneurship: Microcredit, learning and ambivalence amongst women in urban Tanzania. *International Journal of Educational Development*. 32. 546–554. 10.1016/j.ijedudev.2012.02.011.
- Soysal, A. (t.y.). Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği: Türkiye İçin Durum Değerlendirmesi. 28.
- Tan, S., & Tan, S. S. (t.y.). Avrupa Birliği ile Mali İşbirliği ve Kırsal Girişimcilik Projeleri: Çanakkale İli IPARD Örneği. 7.
- Tarım ve Orman Bakanlığı. (2020). Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi 2021-2022 Başvuru Dönemi: <https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/Belgeler/K%C4%B1rsal%20Ekonomik%20Altyap%C4%B1%20Yat%C4%B1r%C4%B1mlar%C4%B1%20Uygulama%20Rehberi%20De%C4%9Fi%C5%9Fikli%C4%9Fi/I.+Ekonomik+Yatirimlar+Uygulama+Esaslari.pdf> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Tarım ve Orman Bakanlığı: <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Taş, H Y, Özcan, S. (2012). Türkiye’de ve Dünya’da yoksulluk üzerine bir araştırma.
- TDK. (2020, Haziran 15). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Timuroğlu, M. K. & Çakır, S. (2014). Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi İle İlişkisi . *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2) , 119-

136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akuiibfd/issue/1616/2023> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 25.06.2022
- TKDK. (2022). <https://www.tkd.gov.tr/Ipard/BasvuruCagriRehberleri> adresinden alındı
- TKDK. (2022). <https://www.tkd.gov.tr/Mevzuat> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- TKDK. (2022). <https://www.tkd.gov.tr/ProjeIslemleri/BasvuruIslemleriRehberi/1> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- TÜİK. (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2021-45500#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusu%2084%20milyon%20680%20bin%20273%20ki%C5%9Fi%20oldu&text=Di%C4%9Fer%20bir%20ifadeyle%20toplam%20n%C3%BCfusun,792%20bin%2036%20> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- TÜİK. (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2021-45581#:~:text=E%C5%9Fde%C4%9Fer%20hanehalk%C4%B1%20kullan%C4%B1labilir%20fert%20medyan,%21%2C3%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- TÜİK. (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayvansal-Uretim-Istatistikleri-Haziran-2021-37208&dil=1> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022
- Uzun, D. (2016). Ödemiş- Tire- Kemalpaşa Yöresi Kırsal Turizm Ve Girişimciliğini Tespite Yönelik Bir Araştırma(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Yaşar, M. (2019). Kırsal Yoksulluk Kavramı ve AB-Türkiye İlişkileri Çerçevesinde Kırsal Kalkınma Politikalarının Etkinliği(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Yıldırım, F. (T.Y.). Üniversite Öğrencilerinin Yaşamdaki Riskleri Algılamaları Üzerinde Toplumsal Cinsiyet Etkisinin İncelenmesi. 128.
- Yıldız, S. (2020). Tarım Sektörünün Girişimcilik Yönü: “Ağrıpreneurship”Entrepreneurship Aspect Of The Agriculture Sector: “Ağrıpreneurship”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13(72), 1140-1154.
- Yontar, İ. G., & Söztutar, M. (2018). Kırsal Alanda Girişimcilik, Üretim ve Kalkınma Boyutlarıyla Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu TKDK - *Manisa İl Koordinatörlüğü Örneği. Sayıştay Dergisi*, 111, 43-77. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sayistay/issue/61567/919283> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi: 15.06.2022

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Araştırma Konusu: Kırsal Kalkınma Desteklerine Dayalı Tarımsal Girişimciliğin Kırsal Yoksulluğa Etkisi: Girişimci Farkındalığı, Algılanan Kontrol ve Beklentilerin Analizi

* Anket soruları kayıt altına alınacak olup katılımı gönüllülük esastır.

* Bu form ve verileriniz akademik çalışma için kullanılacak ve herhangi bir kurum ile paylaşılmayacaktır.

Tarih:

Görüşme Başlangıç – Bitiş:

Yer:

Hilal ALAN

Bayburt Üniversitesi/ Lisansüstü Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Yusuf BİLGİN

Demografik Bilgiler

Yaş:

Cinsiyet:

Medeni Durum:

Eğitim Düzeyi:

Ailede Bakmakla Yükümlü Fert Sayısı

Görüşme Soruları

1. Bu işin/teşvikin, ekonomik olarak, size neden verildiğini düşünüyorsunuz?
2. Bu işin/teşvikin bulunduğu topluma ne gibi faydaları olabilir?
3. Bu işi/teşviki ne kadar süre devam ettirmeyi düşünüyorsunuz?
4. Bu iş/teşvik sizi ve çevrenizi nasıl etkilemektedir?
5. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak Devletin kontrol süreci nasıl işliyor? Denetim hakkında bilgi verebilir misiniz?
6. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak kısa ve uzun dönemde beklentilerinizi ifade edebilir misiniz?
7. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak çevrenizin de desteklerden yararlanmasını tavsiye eder misiniz?
8. Bu iş/teşvik ile ilgili olarak kaygı ve çekinceleriniz var mı? Bilgi verebilir misiniz?

Ek 2. Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.06.2022-76693

Evrak Tarihi ve Sayısı: 24.06.2022-76940

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI

Karar Tarihi
23.06.2022

Karar Sayısı
174

Oturum Sayısı
08

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü 'nün 01.06.2022 tarihli ve E-83542712-050.99-71835 sayılı yazısına istinaden, İşletme Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yusuf BİLGİN'in yürüttüğü "Kırsal Kalkınma Desteklerine Dayalı Tarımsal Girişimciliğin Kırsal Yoksulluğa Etkisi" başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup; araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan

BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Özgeçmiş

Hilal ALAN tarihinde... ilinde doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini ilinde tamamlamıştır. yılında Üniversitesi İİBF/İktisat bölümünde lisans eğitimini tamamlamıştır. yılında üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalına kayıt yaptırmıştır.

